

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

Program starostlivosti o Chránené vtáčie územie Poiplie na roky 2018 - 2047

10. november 2017

Spolufinancované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) a štátneho rozpočtu v rámci projektu „Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáčie územia – 2. etapa“

OBSAH

ÚVOD	3
1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
1.1. KÓD ÚZEMIA	4
1.2. PRÍSLUŠNOSŤ K EURÓPSKEJ SÚSTAVE CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ:	4
1.3. KATEGÓRIA A NÁZOV ÚZEMIA	4
1.4. PLATNÝ PRÁVNÝ PREDPIS O VYHLÁSENÍ CHRÁNENÉHO ÚZEMIA:	4
1.5. CELKOVÁ VÝMERA CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	4
1.6. SÚČASNÝ STAV PREDMETU OCHRANY	5
1.6.1. <i>Prírodné pomery</i>	5
1.6.2. <i>Stručný popis predmetu ochrany</i>	13
1.6.3. <i>Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany</i>	13
1.6.3.1. Súčasný stav druhu	14
1.6.3.1.1. Definovanie stavu bociana bieleného (<i>Ciconia ciconia</i>) v CHVÚ Poiplie	14
1.6.3.1.2. Definovanie stavu kane močiarnej (<i>Circus aeruginosus</i>) v CHVÚ Poiplie	17
1.6.3.1.3. Definovanie stavu bučičika močiarného (<i>Ixobrychus minutus</i>) v CHVÚ Poiplie	19
1.6.3.1.4. Definovanie stavu strakoša kolesára (<i>Lanius minor</i>) v CHVÚ Poiplie	22
1.6.3.1.5. Definovanie stavu chriašťa malého (<i>Porzana parva</i>) v CHVÚ Poiplie	24
1.6.3.1.6. Definovanie stavu chriašťa bodkovaného (<i>Porzana porzana</i>) v CHVÚ Poiplie	27
1.6.3.1.7. Definovanie stavu rybárika riečného (<i>Alcedo atthis</i>) v CHVÚ Poiplie	30
1.6.3.1.8. Definovanie stavu ďatľa hnedkavého (<i>Dendrocopos syriacus</i>) v CHVÚ Poiplie	32
1.6.3.1.9. Definovanie stavu včelárika zlatého (<i>Merops apiaster</i>) v CHVÚ Poiplie	35
1.6.3.1.10. Definovanie stavu výrika lesného (<i>Otus scops</i>) v CHVÚ Poiplie	37
1.6.3.1.11. Definovanie stavu penice jarabej (<i>Sylvia nisoria</i>) v CHVÚ Poiplie	40
1.6.3.1.12. Definovanie stavu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) v CHVÚ Poiplie	42
1.6.3.1.13. Definovanie stavu pipíšky chochlatej (<i>Galerida cristata</i>) v CHVÚ Poiplie	43
1.6.3.1.14. Definovanie stavu brehuľa hnedej (<i>Riparia riparia</i>) v CHVÚ Poiplie	45
1.6.3.1.15. Definovanie stavu prhlaviara čiernohlavého (<i>Saxicola rubicola</i>) v CHVÚ Poiplie	47
1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ	49
1.6.3.2.1. Bocian biely (<i>Ciconia ciconia</i>)	49
1.6.3.2.2. Kaňa močiarna (<i>Circus aeruginosus</i>)	49
1.6.3.2.3. Bučičik močiarny (<i>Ixobrychus minutus</i>)	50
1.6.3.2.4. Strakoš kolesár (<i>Lanius minor</i>)	50
1.6.3.2.5. Chriašť malý (<i>Porzana parva</i>)	50
1.6.3.2.6. Chriašť bodkovaný (<i>Porzana porzana</i>)	50
1.6.3.2.7. Rybárik riečny (<i>Alcedo atthis</i>)	50
1.6.3.2.8. Ďateľ hnedkavý (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	50
1.6.3.2.9. Včelárik zlatý (<i>Merops apiaster</i>)	50
1.6.3.2.10. Výrik lesný (<i>Otus scops</i>)	50
1.6.3.2.11. Penica jarabá (<i>Sylvia nisoria</i>)	51
1.6.3.2.12. Prepelica poľná (<i>Coturnix coturnix</i>)	51
1.6.3.2.13. Pipíška chochlatá (<i>Galerida cristata</i>)	51
1.6.3.2.14. Brehuľa hnedá (<i>Riparia riparia</i>)	51
1.6.3.2.15. Prhlaviar čiernohlavý (<i>Saxicola rubicola</i>)	51
1.6.3.3. Cieľový stav druhu	51
1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu bocian biely (<i>Ciconia ciconia</i>)	51
1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu kaňa močiarna (<i>Circus aeruginosus</i>)	51
1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu bučičik močiarny (<i>Ixobrychus minutus</i>)	51
1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu strakoš kolesár (<i>Lanius minor</i>)	51
1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu chriašť malý (<i>Porzana parva</i>)	52
1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu chriašť bodkovaný (<i>Porzana porzana</i>)	52
1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu rybárik riečny (<i>Alcedo atthis</i>)	52
1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu ďateľ hnedkavý (<i>Dendrocopos syriacus</i>)	52
1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu včelárik zlatý (<i>Merops apiaster</i>)	52
1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu výrik lesný (<i>Otus scops</i>)	52
1.6.3.3.11. Cieľový stav druhu penica jarabá (<i>Sylvia nisoria</i>)	52
1.6.3.3.12. Cieľový stav druhu prepelica poľná (<i>Coturnix coturnix</i>)	52
1.6.3.3.13. Cieľový stav druhu pipíška chochlatá (<i>Galerida cristata</i>)	53
1.6.3.3.14. Cieľový stav druhu brehuľa hnedá (<i>Riparia riparia</i>)	53
1.6.3.3.15. Cieľový stav druhu prhlaviar čiernohlavý (<i>Saxicola rubicola</i>)	53
1.6.3.4. Osobitné záujmy	53
1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu bocian biely (<i>Ciconia ciconia</i>)	53

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu kaňa močiarna (<i>Circus aeruginosus</i>).....	53
1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu bučačik močiarny (<i>Ixobrychus minutus</i>).....	53
1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu strakoš kolesár (<i>Lanius minor</i>).....	54
1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu chriašť malý (<i>Porzana parva</i>).....	54
1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu chriašť bodkovaný (<i>Porzana porzana</i>).....	54
1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny (<i>Alcedo atthis</i>).....	54
1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu ďateľ hnedkavý (<i>Dendrocopos syriacus</i>).....	54
1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu včelárik zlatý (<i>Merops apiaster</i>).....	55
1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu výrik lesný (<i>Otus scops</i>).....	55
1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu penica jarabá (<i>Sylvia nisoria</i>).....	55
1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná (<i>Coturnix coturnix</i>).....	55
1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu pipíška chochlátá (<i>Galerida cristata</i>).....	55
1.6.3.4.14. Osobitné záujmy u druhu brehuľa hnedá (<i>Riparia riparia</i>).....	56
1.6.3.4.15. Osobitné záujmy u druhu pŕhľaviar čiernohlavý (<i>Saxicola rubicola</i>).....	56
1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území.....	56
1.7. VÝSLEDKY KOMPLETNÉHO ZISŤOVANIA STAVU LESA.....	57
2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY.....	58
2.1. HISTORICKÝ KONTEXT.....	58
2.2. STRUČNÝ OPIS AKTUÁLNEHO STAVU.....	58
2.3. NÁVRH ZÁSAD A OPATRENÍ VYUŽÍVANIA ÚZEMIA A JEHO OKOLIA Z HĽADISKA CIEĽOV OCHRANY.....	60
2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy v CHVÚ Poiplie.....	60
2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre druh bocian biely (<i>Ciconia ciconia</i>).....	60
2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre druh kaňa močiarna (<i>Circus aeruginosus</i>).....	61
2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre druh bučačik močiarny (<i>Ixobrychus minutus</i>).....	62
2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre druh strakoš kolesár (<i>Lanius minor</i>).....	62
2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre druh chriašť malý (<i>Porzana parva</i>).....	63
2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre druh chriašť bodkovaný (<i>Porzana porzana</i>).....	63
2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre druh rybárik riečny (<i>Alcedo atthis</i>).....	64
2.3.1.8. Návrh zásad a opatrení pre druh ďateľ hnedkavý (<i>Dendrocopos syriacus</i>).....	64
2.3.1.9. Návrh zásad a opatrení pre druh včelárik zlatý (<i>Merops apiaster</i>).....	65
2.3.1.10. Návrh zásad a opatrení pre druh výrik lesný (<i>Otus scops</i>).....	66
2.3.1.11. Návrh zásad a opatrení pre druh penica jarabá (<i>Sylvia nisoria</i>).....	66
2.3.1.12. Návrh zásad a opatrení pre druh prepelica poľná (<i>Coturnix coturnix</i>).....	67
2.3.1.13. Návrh zásad a opatrení pre druh pipíška chochlátá (<i>Galerida cristata</i>).....	67
2.3.1.14. Návrh zásad a opatrení pre druh brehuľa hnedá (<i>Riparia riparia</i>).....	67
2.3.1.15. Návrh zásad a opatrení pre druh pŕhľaviar čiernohlavý (<i>Saxicola rubicola</i>).....	67
2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Poiplie.....	68
3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE.....	73
3.1. STANOVENIE DLHODOBÝCH CIEĽOV STAROSTLIVOSTI.....	73
3.2. STANOVENIE OPERATÍVNYCH CIEĽOV.....	76
3.3. RÁMCOVÉ PLÁNOVANIE A MODEL Y HOSPODÁRENIA PRE LESNÉ BIOTOPY.....	77
3.4. NAVRHOVANÉ OPATRENIA, STANOVENIE HARMONOGRAMU ICH PLNENIA, URČENIE SUBJEKTU ZODPOVEDNÉHO ZA ICH PLNENIE, STANOVENIE MERATEĽNÝCH INDIKÁTOROV ICH PLNENIA.....	80
4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI.....	102
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ.....	119
6. PRÍLOHY.....	1223
6.1 MAPA PREDMETOV OCHRANY.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.23
6.2. MAPA VLASTNÍCKO – UŽIVATEĽSKÝCH VZŤAHOV.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.
6.3. MAPA VYUŽITIA ÚZEMIA.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.
6.4. INÁ DOKUMENTÁCIA.....	CHYBA! ZÁLOŽKA NIE JE DEFINOVANÁ.

ÚVOD

Pre zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov **bociana bieleho, strakoša kolesára, chriašťa malého, chriašťa bodkovaného¹, rybárika riečneho, d'atľa hnedkavého, včelárika zlatého, výrika lesného, penice jarabej, pipíšky chochlatej, prepelice poľnej, prhl'aviara čiernohlavého, brehule hnedej, kane močiarnej a bučiačika močiarného** a pre zabezpečenie podmienok ich prežitia a rozmnožovania bolo v roku 2008 vyhlásené Chránené vtáčie územie Poiplie (CHVÚ Poiplie alebo CHVÚ). CHVÚ má rozlohu 8 062,9 ha a nachádza sa v okresoch Lučenec, Veľký Krtíš a Levice. CHVÚ Poiplie sa na niekoľkých miestach prekrýva s územiaми európskej a národnej sústavy chránených území.

Program starostlivosti o CHVÚ Poiplie je dokumentáciou ochrany prírody a krajiny, v ktorej sú stanovené **ciele pre vyššie spomenuté vtáčie druhy, opatrenia na dosiahnutie cieľov a tiež realizačné aktivity**.

Dlhodobými cieľmi programu starostlivosti o CHVÚ Poiplie je zlepšiť stav druhov nachádzajúcich sa v nepriaznivom stave a zachovať stav druhov nachádzajúcich sa v priaznivom stave, ako aj zvýšiť povedomie miestnych obyvateľov o hodnotách územia a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pri ochrane územia. Práve zapojenie týchto subjektov do opatrení a realizačných aktivít je kľúčové pre splnenie cieľov. Zároveň prispeje k trvaloudržateľnému rozvoju územia.

Schválením programu starostlivosti o CHVÚ Poiplie budú vytvorené podmienky pre systematickejšiu ochranu vtáctva a pre financovanie aktivít z Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020. Opatrenia budú realizované v závislosti od objemu alokovaných finančných prostriedkov.

¹ Podľa pôvodného názvoslovia chriaštel' bodkovaný, pričom tento názov je uvedený aj vo vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 20/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Poiplie. Chriaštel' bodkovaný sa používa na základe odporúčania najaktuálnejšieho slovenského názvoslovia vtákov sveta (Kovalik et al. 2010)

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1. Kód územia

Chránené vtáčie územie Poiplie (CHVÚ Poiplie alebo CHVÚ) je evidované v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny **pod č. A/9**

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území:

CHVÚ Poiplie e súčasťou európskej sústavy chránených území **Natura 2000²**.

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území: Natura 2000
Kód územia: SKCHVU021
Kategória: Chránené vtáčie územie
Názov územia: **Poiplie**

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia:

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 20/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Poiplie (ďalej len „**vyhláška MŽP SR č. 20/2008 Z. z.**“), nadobudla účinnosť **1. februára 2008**.

1.5. Celková výmera chráneného územia

Celková rozloha CHVÚ Poiplie stanovená vyhláškou je **8 062,9 ha**.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov.

Kód pozemku	Druh pozemku	Zastúpenie v %
2	orná pôda	62,03
5	záhrada	0,09
7	trvalý trávny porast	26,49
10	lesný pozemok	0,18
11	vodná plocha	4,47
13	zastavaná plocha a nádvorie	1,73
14	ostatná plocha	5,01
Spolu		100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1. máju 2015.

² § 28 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

V zmysle § 2 ods. 1 vyhlášky MŽP SR č. 20/2008 Z. z. sa za zakázané činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany v celom CHVÚ Poiplie, považuje 10 aktivít³.

V zmysle § 2 ods. 2 vyhlášky MŽP SR č. 20/2008 Z. z. je vykonávanie úmyselnej ťažby v lesných porastoch od 1. apríla do 31. júla zakázané, ak je súčasťou lesného hospodárskeho plánu.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Poiplie sa nachádza na juhu strednej časti Slovenskej republiky (SR), v Banskobystrickom kraji **v okresoch Veľký Krtíš a Lučenec** a Nitrianskom kraji v okrese **Levice**.

CHVÚ predstavuje úzky pás územia nadväzujúci na vodný tok Ipel' v úseku medzi mestom Šahy a obcou Nitra nad Ipľom. V úseku od Šiah po Veľkú nad Ipľom, kde je Ipel' hraničným tokom, tvorí južnú hranicu CHVÚ vodný tok a zároveň hranica s Maďarskom. Východnú časť ohraničujú z juhu obce Kalonda, Rapovce, Trebeľovce, Fil'akovské Kováče. Severná hranica v západnej časti je vedená prevažne cestou č. II/527 v úseku Šahy - Záhorce, v strednej časti cestou 3. triedy medzi sídlami Vrbovka a Muľa – Hámor, smerom na východ pokračuje cestou II/585 po južný okraj Lučenca.

Prístup do územia je možný cestnou sieťou zo západu od mesta Šahy, zo severu z Lučenca a z východu od Fil'akova. Východnú časť CHVÚ križuje cesta č. I/71 Lučenec – Fil'akovo a železničné trate Lučenec – Maďarsko a Lučenec – Fil'akovo.

Klíma

CHVÚ je súčasťou **teplej klimatickej oblasti**, teplého, suchého okrsku s miernou zimou s teplotou v januári do -3°C, s počtom letných dní nad 50. **Priemerná ročná teplota vzduchu je 9 - 10°C, priemerný ročný úhrn zrážok predstavuje 550 – 600 mm.** Počet dní so snehovou prikrývkou je 40 – 60 vo východnej časti územia a 20 – 40 v západnej časti. Územie patrí k priemerne inverzným polohám. Podľa údajov najbližšej meteorologickej stanice Bol'kovce prevláda juhovýchodné prúdenie vzduchu o rýchlosti 3,3 až 4,3 m/s, menej západné a severovýchodné prúdenie o rýchlosti cca 3 až 4 m/s.

3

- a) výrub drevín alebo vykonávanie akýchkoľvek zásahov do drevín rastúcich mimo lesa od 1. marca do 31. júla okrem odstraňovania následkov havárií alebo porúch na elektrickom vedení,
- b) vykonávanie úmyselnej ťažby od 1. apríla do 31. júla,
- c) zmena druhu pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku,
- d) použitie existujúceho trvalého trávneho porastu na nepoľnohospodárske účely okrem povinnosti stanovenej osobitným predpisom,
- e) zmena druhu pozemku z ostatnej zatravnenej plochy na iný druh pozemku okrem zmeny na trvalý trávny porast,
- f) mechanizované kosenie alebo mulčovanie existujúcich trvalých trávnych porastov spôsobom od okrajov ku stredu na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára,
- g) rekultivácia brehov materiálových jám po ťažbe piesku alebo hliny,
- h) aplikovanie insekticídov alebo herbicídov na existujúcich trvalých trávnych porastoch a ostatných zatravněných plochách okrem odstraňovania invázných druhov rastlín,
- i) aplikovanie priemyselných hnojív alebo pesticídov na miestnych alebo účelových komunikáciách, poľných skládkach hnoja, plochách ruderálnej vegetácie alebo brehoch materiálových jám (štrkovísk, pieskovní a hlinísk) okrem odstraňovania invázných druhov rastlín,
- j) aplikovanie rodenticídov iným spôsobom ako vkladáním do nôr.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass, 1988) je CHVÚ súčasťou oblasti **Vnútrohorské panvy a kotliny**, jednotky Juhoslovenská panva, podjednotiek Ipeľská kotlina a Lučenecká kotlina.

Podložie prevažnej časti územia CHVÚ tvorí neogén – **sivé vápnité prachovce** (lučenské súvrstvie), v západnej časti sivé a pestré **vápnité prachovce, ílovce, pieskovce, zlepenec, štrky, evapority**. Územie CVHU priečne pretínajú viaceré **zlomové línie**.

V nadloží územia sa uplatňujú fluvialne sedimenty, prevažne nivné humózne hliny alebo hlinito-pieščitú až štrkovito-pieščitú hliny dolinných nív.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr, Lukniš, 1986) patrí CHVÚ do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, oblasti Lučensko-košickej zníženej, celku Juhoslovenská kotlina, *podcelku Ipeľská kotlina*.

Geomorfologické pomery CHVÚ charakterizujú výrazne negatívne morfoštruktúry priekopových prepadlín v rámci morfoštruktúry lučensko-košickej zníženej. Prevláda *reliéf rovín a nív*. Nadmorská výška stúpa smerom na východ **od 122 m pri Šahách po 170 m pri Veľkej nad Ipľom**.

Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie, náchylnosť k svahovým poruchám sa udáva slabá, v centrálnej a východnej časti CHVÚ stredná. Na území CHVÚ nie sú zaznamenané lokality zosuvov a svahových deformácií. Makroseizmická intenzita dosahuje nízke hodnoty (6° MSK-64).

Hydrologické pomery

Územie CHVÚ predstavuje **vrchovinno-nížinnú oblasť** s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri. Územie CHVÚ patrí do **povodia Ipľa**. Rieka Ipeľ tvorí kostru územia CHVÚ, pričom zo severu príberá pravostranné prítoky, vo východnej časti CHVÚ aj ľavostranné. Tvorí hraničný tok v pomerne dlhom úseku hranice s Maďarskom až po ústie do Dunaja pri obci Chľaba.

V území sa nenachádzajú väčšie prirodzené vodné plochy, alúvium toku sa však vyznačuje výskytom mokradí a močarísk. Vo východnej časti územia boli povrchovou ťažbou štrkopieskov vytvorené umelé vodné plochy.

Územie CHVÚ patrí do hydrogeologického regiónu **kvartér Ipľa s určujúcim typom medzizrbovej priepustnosti**. Hydrogeologické pomery charakterizuje prevažne vysoká, v juhovýchodnej časti územia mierna prietočnosť a hydrogeologická produktivita.

Pôdy

V území CHVÚ prevládajú **fluvizeme glejové, sprievodné gleje** z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov.

Z hľadiska zrnitosti prevládajú **pôdy hlinité a ílovito-hlinité**, lokálne ílovité, bez skeletu.

Pôdy sú mierne vlhké v západnej časti a mierne suché vo východnej časti územia, so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou priepustnosťou. Potenciálna vodná erózia sa uvádza žiadna alebo len slabá.

Flóra

Rastlinné spoločenstva prítomné na Poiplí sa začali formovať približne pred 10 tisíc rokmi. V preboreáli (pred 10 - 8 tis. rokmi) prevládali bezlesné stepne oblasti. V boreálnom období (pred 8 - 7,5 tis. rokmi) sa v teplejších oblastiach rozšírili duby - dub plstnatý (*Quercus pubescens*), dub cerový (*Quercus cerris*), alebo drieň obyčajný (*Cornus mas*). V atlantickom období (pred 7,5 - 4,5 tis. rokmi) sa ešte viac šírili dub plstnatý, cer, a iné mediteránne druhy stromov a bylín. Z tohto obdobia sa porasty cerov v okolí Poiplia zachovali len na niekoľkých lokalitách. V subboreálnom období (pred 4,5 - 2,8 tis. rokmi) s teplejšou, ale suchou klímou sa rozšírili bučiny a hrabiny na úkor dubín. Okrem klímy začína na stav vegetačného krytu pôsobiť výrazne aj človek. V subatlantickom období (pred 2,8 tis. rokmi až po súčasnosť)

došlo k ochladeniu a degradácii pod zásahmi človeka. Počas tohto obdobia sa teplomilné druhy udržiavali najmä na južných svahoch a v kotlinách.

Vegetácia Poiplia patrí do **matranskej podoblasti (Matricum) panónskej flóry (Pannonicum)**. Väčšina uzemnia je odlesnená. V údolných nivách lpl'a sa rozprestierajú lužné lesy, kde prevláda jelša lepkavá, topole, a vrby. Na vyvýšeninách, kde nebol porast nahradený ornou pôdou, sa nachádzajú dubovohrabové lesy, s dubom zimným (*Quercus petraea*), cerom, dubom plstnatým, hrabom obyčajným (*Carpinus betulus*), javorom tatárskym (*Acer tataricum*), a jaseňom manovým (*Fraxinus ornus*). Pri Slovenských Ďarmotách sa vyskytujú aj krovinaté lesy lipy stopkatej (*Tilia petiolaris*) a lipy červenej (*Tilia rubra*) a lesostepi s dubom plstnatým a viacerými druhmi kostravy (*Festuca* spp.) a kavyľa (*Stipa* spp.). Klimaxové rastlinné spoločenstvá na Poiplí predstavujú lesné spoločenstvá, teplomilné spoločenstvá skál a skalných stepí, spoločenstvá vôd a močarísk, a v malej miere aj spoločenstvá slanísk, slatín, rašelinísk a pieskov. Z hľadiska CHVÚ Poiplie je najvýznamnejší lesný vegetačný stupeň riečnych nív a spoločenstvá vôd a močiarov. Vo vegetačnom stupni riečnych nív sa nachádzajú spoločenstvá slatinno-jelšových lesov, vrbovo-topolových lužných lesov, dubovobrestovo-jaseňových lužných lesov, a jaseňovejšeľových lužných lesov. Rastlinné spoločenstvá vôd a močiarov sa nachádzajú najmä v strednej a západnej časti CHVÚ. V močiaroch sa vyskytuje hodne žaburinka (*Lemna minor*), bublinatka obyčajná (*Utricularia vulgaris*), kotvica plávajúca (*Trapa natans*), pálka širokolistá (*Typha latifolia*), pálka úzkolistá (*Typha angustifolia*), trst' obyčajná (*Phragmites communis*), iskerník veľký (*Ranunculus lingua*), šachor tmavý (*Cyperus fuscus*), sitina žabia (*Juncus bufonius*), ostrica pašachorová (*Carex pseudocyperus*), alebo kosatec žltý (*Iris pseudacorus*). Z močiarnych krovin su zastúpené vrba popolavá (*Salix cinerea*), krušina jelšová (*Frangula alnus*), alebo jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*). Z hľadiska významných ľudských vplyvov na vegetačne spoločenstvá je nutné spomenúť aj introdukciu cudzokrajného agátu bieleho (*Robinia pseudoacacia*), ktorý bol aktívne vysádzaný na odlesnených plochách v rámci zalesňovania počnúc rokom 1720 (Mojžiš et al. 2011).

Fauna

Dôkazy o prítomnosti živočíchov pochádzajú z územia Poiplia zo skamenelín riečnych sedimentov a sopečného materiálu datovaných z dôb treťohôr a štvrtohôr. Územie Poiplia spadá zo zoogeografického hľadiska do **stepnej zóny palearktckej oblasti**. Nachádzajú sa v nej zložky: kozmopolitné, napr. myš domova (*Mus musculus*), holarktcké, napr. štika obyčajná (*Esox lucius*), palearktcké, napr. rosnička zelená (*Hyla arborea*), európsko-sibírske, napr. jašterica živorodá (*Zootoca vivipara*), sarmatské, napr. chrček roľný (*Cricetus cricetus*), ponticko-panónske, napr. fúzač čierny (*Dorcadion aethiops*), mediteránne, napr. včelárík zlatý (*Merops apiaster*), atlantické, napr. králik divý (*Oryctogalus cuniculus*) a boreálne, napr. chochláč severský (*Bombycilla garrulus*). Z hľadiska biotopov je pre CHVÚ najvýznamnejším spoločenstvo lužných lesov a spoločenstvo vôd. Okrem vtákov je spoločenstvo lužných lesov a vôd dôležité pre množstvo ďalších stavovcov a bezstavovcov. Z bezstavovcov sa tu vyskytujú ulitníky, napr. slimák obyčajný (*Helix pomatia*), lastúrniky, napr. korýtko riečne (*Unio crassus*), roztoče, napr. kliešť lužný (*Haemaphysalis concinna*), či hmyz, napr. ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), pestroň vlkovcový (*Zerynthia polyxena*), klinovka hadia (*Ophiogomphus cecilia*), hadovka obyčajná (*Caleopteryx virgo*), potápnik obrúbený (*Dytiscus marginalis*). Stavovce zastupujú ryby - hrúzy (*Gobio albipinnatus*, *G. kessleri*), kolok vretenovitý (*Zingel streber*), obojživelníky a plazy, napr. hrabavka škrvritá (*Pelobates fuscus*), kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), skokan štíhly (*Rana dalmatina*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), užovka fřkaná (*Natrix tessellata*), jašterica krátkohlavá (*Lacerta agilis*), a cicavce, napr. vydra riečna (*Lutra lutra*), dulovnica väčšia (*Neomys fodiens*), ondatra pižmová (*Ondatra zibethica*) alebo bielozúbky (*Crocidura suaveolens*, *C. leucodon*). Vplyv človeka na rozšírenie a početnosť živočíšnych druhov a spoločenstiev je na Poiplí veľmi citeľný. Významný pre CHVÚ je najmä vplyv na vodný režim lpl'a a jeho prítokov (stavba prehradení, vysušovanie mokradi, erózia pôdy, introdukcia

nepôvodných druhov), čo ovplyvnilo tak spoločenstva rýb, plazov alebo obojživelníkov, ako aj spoločenstvá vtákov viac alebo menej viazaných na vodu (Krištín 2005).

Čo sa týka vtáctva, spolu bolo v CHVÚ Poiplie v rokoch 1989-2010 zistených **232 druhov** (Mojžiš et al. 2011), z čoho bolo 119 hniezdičov, z toho 98 pravidelne a 8 nepravidelne hniezdiacich druhov a 13 vzácných hniezdičov.

Okrem druhov, ktoré sú dnes predmetom ochrany dnes v území hniezdia aj významné populácie kačice chrapačky, kalužiaka červenonohého a chrapkáča poľného. Okrem týchto druhov je však Poiplie aj významnou migračnou zastávkou pre rôzne sťahovavé druhy vtákov. Spomedzi nich je napríklad dôležitá hus bieločelá, ktorá v území spĺňa početnosťou kritéria pre zaradenie medzi predmety ochrany, keďže jej početnosť tu presahuje pravidelne viac ako 1 % príslušnej biogeografickej populácie.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Hniezdnymi biotopmi bociana bieleho sú intravilány obcí a miest v blízkosti s otvorenou krajinou a močiarimi alebo oblasti v rozvoľnených údoliach podhorských tokov, ktoré hraničia s územiaми s dostatočnou potravnou ponukou - hmyz, obojživelníky, plazy, vtáky a drobné cicavce (Fulín 2002). Vo svete hniezdi v oblastiach s ľudskými stavbami alebo s rozvoľnenými stromami, kde si stavia hniezdo. Vyhýba sa hustým porastom a lesom. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine (suché aj vlhké biotopy). Podmienkou je nízky porast, ktorý umožňuje lov veľkých bezstavovcov a malých stavovcov (Elliott et al. 2014). Na Slovensku je bocian biely viazaný na intravilány obcí, kde vyhľadáva vyvýšené miesta na hniezdenie (elektrické stĺpy). V minulosti hniezdil na solitérnych stromoch v inundačných územiach dolných tokov riek. Regulácie riek, meliorácie a ničenie lužných lesov zapríčinili presun bociana bieleho do ľudských sídel (hniezda na kostoloch, stodolách a komínoch). S elektrifikáciou vidieka sa stal najčastejším hniezdnym biotopom druhu elektrický stĺp vysokého napätia alebo samostatné stĺpy s umelou hniezdnou podložkou - až 47,9 % hniezd na podložke v r. 2013 (Fulín a Gúgh 2014). V rámci CHVÚ Poiplie hniezdi bocian biely najmä v blízkosti mokradí, menej v okolí agrocenóz. Väčšina z párov hniezdila v intravilánoch obcí na umelých hniezdných podložkách (na osobitých stĺpoch alebo na stĺpoch elektrického vedenia). V obciach Balog nad Ipľom, Koláre, Veľká Čalomija a Vrbovka hniezdil druh aj na komínoch budov (Mojžiš a kol. 2011). Bociany biele tiahnu územím CHVÚ, využívajú ho ako ťahový a potravný biotop. Vyhľadávajú najmä zaplavované časti lúk, mokrade a extenzívne obhospodarované pasienky.

Hniezdnymi biotopmi kane močiarnej sú rôzne typy mokradí so stojatou alebo pomaly tečúcou vodou a porastami trsti, pálky alebo aspoň ostríc (Karaska et al. 2002). Vo svete obýva druh vodné biotopy so sladkou alebo brakickou vodou; napr. močiare, bažiny, a lagúny s hustým porastom ostríc a pálky. Menej sa vyskytuje v oblastiach bez vodných plôch alebo len v blízkosti mokradí, napr. v okolí pasienkov a iných plôch s nízkou vegetáciou, ryžové a iné obilné polia. Ako potravný biotop využíva poľnohospodársku krajinu; preferuje krmoviny (napr. lucerna), spravidla neďaleko mokradí. Počas migrácie sa vyskytuje aj v atypických biotopoch, napr. preletuje ponad lesnú krajinu a pohoria (zaznamenaná vo výške 3000 m n.m v západnom Kamerune) (Orta et al. 2015). Na Slovensku hniezdi kaňa močiarna v rovinatých oblastiach a kotlinách južného Slovenska. Menej obýva širšie údolia riek v predhorí Karpát alebo vnútrokarpatské kotliny. Viazanosť na rovinaté oblasti vyplýva zo špecifických nárokov druhu na hniezdný biotop – preferuje najmä močiare, brehy rybníkov, mŕtvych ramien a štrkoviská. Vzácnnejšie hniezdi aj na suchej zemi (vyschnuté močiare s trstou alebo pálkou) a v poľnohospodárskej krajine (obilné lány) (Karaska et al. 2002). Okrem umiestnených hniezd nad vodou ojedinele hniezdi aj v kríkoch (Východoslovenská nížina, Matušík in litt.). Lovnými biotopmi na Slovensku sú územia s mozaikou mokradí a poľnohospodársky obrábanej pôdy (Karaska et al. 2002). Hniezdnym biotopom v CHVÚ Poiplie bol najčastejšie močiarny porast trstiny, ale hniezdne pokusy boli registrované aj v poraste trstiny nad čerpacou stanicou vo Veľkej Vsi nad Ipľom, na Pažiti medzi Vrbovkou a Malým Kiarovom a v poraste trstiny štrkovísk pri Veľkej nad Ipľom. Hniezdne pokusy v

sledovanom období boli negatívne poznačené deštrukciou porastu trstiny snehom v zime, jarnými záplavami, ale aj suchom, čo vyústilo do celkovo slabého reprodukčného úspechu (Mojžiš a kol. 2011). Väčšina územia CHVÚ je optimálnym potravným a migračným biotopom, ktorý intenzívne využívajú aj vtáky maďarskej časti Poiplia.

Hniezdnymi biotopmi bučičika močiarného sú močiare, rybníky a vodné nádrže, porastené trstou, pálkou a pobrežným krovím (Danko a Balla 2002). Vo svete obýva najčastejšie sladkovodné mokrade s porastami trstiny a iných druhov vodnej vegetácie (*Scirpus*, *Typha*, *Phragmites*, *Baumea* a *Juncus*), najmä s prímiesou krovín a stromov (*Melaleuca*, *Muehlenbeckia*). Obýva aj okraje jazier, vodných nádrží, rašeliniská, oázy, zalesnené močiare, zarastené brehy potokov a riek, vlhké lúky, pasienky a ryžové polia. Častý je aj v mangrovových porastoch a okrajoch slaných lagún. Počas migrácie sa vyskytuje na otvorených vodných plochách, v urbanizovanej krajine, ako aj v suchých oblastiach (obilné polia, cukrová trstina) (Martínez-Vilalta et al. 2014). Na Slovensku obýva bučičik močiarny nížiny a kotliny celej južnej časti štátu. Hniezdnymi biotopmi sú najmä rybníky s hustými brehovými porastami, močiare a husto zarastené brehy pomaly tečúcich vôd (Danko a Balla 2002). V rámci CHVÚ Poiplie hniezdi bučičik močiarny iba v biotopoch s relatívne stabilnou hladinou vody, akými sú štrkoviská a rybníky s dostatočnou plochou trstiny na pobreží (Mojžiš a kol. 2011).

Hniezdnymi biotopmi strakoša kolesára sú oblasti v otvorenej krajine s roztrúsenými krovínami a stromami vrátane parkov a sadov. Vyskytuje sa predovšetkým v nížinách a teplejších oblastiach (Šťastný a Hudec 2011). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru – najmä otvorenú krajinu s roztrúsenými stromami alebo ich skupinkami, menej kroviny. Hniezdné biotopy v Európe zahŕňajú oblasti s extenzívne obhospodarovanými sady, malými políčkami (melóny, repa, zemiaky), ďalej tabakové polia, vinice a pasienky. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť vyšších stromov a dostatočná potravná ponuka (väčšie druhy hmyzu) (Yosef 2008). Na Slovensku hniezdi strakoš kolesár v otvorených, bohato štruktúrovaných habitatoch s množstvom roztrúsene rastúcich vysokých stromov (ovocné dreviny, topole) s výškou približne nad 8 m. Typickými hniezdnymi biotopmi sú oblasti so starými sady, obklopené pestrou mozaikou biotopov (políčka, pasienky, záhrady a hospodárske dvory). Potravné biotopy predstavujú miesta s dostatkom veľkých druhov hmyzu (kobyľky, svrčky, bystrušky) (Krištín 2002a). V rámci CHVÚ Poiplie sú hlavnou skupinou biotopov strakoša kolesára topoľové aleje a okraje starých záhrad a sadov priamo v obciach alebo v extravilánoch. Hniezdi na vysokých topoľoch, menej na ovocných stromoch (hruška, jabloň, orech). Hniezdo je umiestnené pomerne vysoko (nad 9 m) na periférnych vetvách, chránených pred zemnými predátormi. Potravné teritórium predstavuje pestrú mozaiku biotopov, napr. sady, skupiny alebo aleje stromov, obnažená pôda, kosené trávne porasty striedané s poliami a záhradkami, ktoré poskytujú dostatok potravy – veľkých druhov hmyzu (>20 mm), napr. svrčkov, rovnokrídlovcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov, atď.

Hniezdnymi biotopmi chriašťa malého sú okraje stojatých vôd (rybníky, vodné nádrže) a rozľahlejšie močiare s porastami trstiny, páľky a ostrice (Trnka 2002b). V Európe hniezdi v hustých porastoch sladkovodných mokradí, vrátane okrajov jazier, riek a v zaplavených lesoch. Preferuje jednodruhové alebo zmiešané porasty tráv a bylín, akými sú rody *Scirpus*, *Typha*, *Carex*, *Sparganium* a *Phragmites*, ktoré sú zložené zo živej, ale aj mŕtvej biomasy stebiel. Takéto biotopy sa nachádzajú v trvalej prítomnosti vody a zahŕňajú aj popadané horizontálne steblá, ktoré tvoria mosty. V porovnaní s chriaštom bodkovaným (*Porzana porzana*) preferuje hlbšie zaplavené biotopy. Mimo dobu hniezdenia sa vyskytuje aj na zaplavených pasienkoch a v iných menej typických biotopoch (Taylor 1996). Na Slovensku obýva biotopy podobného charakteru; napr. plytké stojaté vody a ich okraje husto porastené močiarnou vegetáciou, ďalej okrajové plochy rybníkov, tiež rozsiahlejšie močiare a staré riečne ramená s porastami trstiny, páľky a ostríc, premiešané s napr. s prasličkami,

kosatcom žltým a puškvorcom (Hudec a Šťastný 2005). V rámci CHVÚ Poiplie hniezdil chriašť malý na lokalitách močiarného biotopu s rozsiahlejším porastom trstiny, ale iba počas rokov s relatívne bohatými jarnými zrážkami – v prírodnej rezervácii (PR) Kiarovský močiar (v roku 2010) alebo počas rokov s nižším množstvom zrážok, ale bez výrazných poveternostných výkyvov (močiar Béter v roku 2011). Optimálnymi hniezdnymi biotopmi druhu sú močiare, kde je stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s vysokým podielom submerznej vegetácie, napr. trstiny, pálky alebo ostrice. Potravné biotopy zahŕňajú nevysychajúce močiare, rybníky alebo štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením.

Hniezdnymi biotopmi chriašťa bodkovaného sú plytké močiare, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s porastami ostríc, chrastrnice, prasličky a trstiny (Trnka 2002a). Vo svete obýva najmä mokradné oblasti s hustým porastom trstiny, ostrice, tráv a iných emergentných bylín; občas v kombinácii s porastami stromov (napr. rody *Acacia*, *Sesbania*, *Betula*, *Salix*, *Alnus*). Často obýva aj oblasti s vlhkým blatistým substrátom alebo mokrade zaplavené ca. do 15 cm. Vyskytuje sa v močiaroch, slatinách, rybníkoch, jazerách, na okrajoch vodných nádrží a v mŕtvych ramenách riek (Taylor 1996). Podobného charakteru sú hniezdiská aj na Slovensku. Chriašť bodkovaný obýva mokrade zarastené vysokou vegetáciou akými sú ostrice s riedkymi krikmi, prípadne riedko porastené ostricou alebo pálkou. Dôležitá je prítomnosť stojatej vody, ktorá je hlboká aspoň niekoľko cm. Obsadzuje aj menšie vodné nádrže s plytkými brehmi husto zarastenými litorálnou vegetáciou. Hniezdne lokality môžu mať len niekoľko árov (Karaska a Cichocki 2014). V rámci CHVÚ Poiplie sú hniezdnymi biotopmi chriašťa bodkovaného močiarné oblasti. Tokajúce samce sa najpočetnejšie ozývali v PR Cúdeninský močiar, PR Ryžovisko, na Surdockých lúkach (mokrad' východne od Tešmaku) a v ruderálnom poraste podmočeného poľa / lúk medzi Tešmakom a Šahami (Mojžiš a kol. 2011). Od Ipeľského Predmostia po Trenč boli samce registrované v podmočenom lúčnom biotope pri kanáloch a hrádzach (Rároš, Selešťany), mokradiach (Pažiť pri Vrbovke, mokrad' severovýchodne od Kirti, mokrade medzi Kováčovcami a Peťovom, mokrad' severovýchodne od Bušinie) a počas suchých rokov aj v močiaroch (PR Ipeľské hony a PR Kiarovský močiar). Potravné biotopy zahŕňajú nevysychajúce močiare, rybníky alebo štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením.

Hniezdnymi biotopmi rybárika riečného sú oblasti s kolmými hlinitými alebo pieščitými stenami (vyhrabávanie nôr) a čistými stojatými alebo tečúcimi vodami s dostatkom potravy (rybky) (Karaska a Slobodník 2002). Vo svete obýva biotopy podobného charakteru; napr. stojaté alebo pomaly tečúce rieky s dostatkom vhodnej potravy (malé ryby) a brehmi pre vyhrabávanie nôr. V tropických oblastiach je aj v dolných tokoch riek, často s husto porastenými brehmi, v mangrovových porastoch, vlhkých pasienkoch a veľkých záhradách. Hniezdna nora môže byť umiestnená aj 250 m od loviska (rieka) (Woodall 2001). Na väčšine územia Slovenska druh hniezdi pri pomaly tečúcich vodách od najnižších polôh až po 800 m n.m. Podmienkou je prítomnosť kolmých hlinito-piesčitých, alebo štrkovo-piesčitých stien, kde vyhrabáva hniezdne nory. Menej často hniezdi na stojatých vodných plochách – napr. na rybníkoch, štrkoviskách, pieskovniach a rybníčných sústavách alebo v lesných porastoch neďaleko lovisk (napr. v koreňových vývratoch). Ak nemá možnosť hniezdiť v blízkosti vôd, vyhľadáva aj ťažobne štrko-pieskov, hlíny, ale aj kolmé zárezy lesných a poľných ciest vzdialené niekoľko sto metrov od lovisk. V prípade nedostatku potravy na vodnom toku, kde hniezdi, preletuje na lov na inú vodnú plochu. Zvolenému hniezdisku je obyčajne verný viac rokov, pokiaľ je zachovaná kolmá stena a dostatok potravy v blízkosti. Zimuje pri nezamŕzajúcich častiach vodných tokov (napr. pod priehradami) (Hudec a Šťastný 2005; Karaska a Cichocki 2014). V rámci CHVÚ Poiplie je rybárik riečny registrovaný každoročne v celom úseku rieky Ipeľ, ale aj na prítokoch, priľahlých štrkoviskách, pieskovniach, močiaroch a vodných kanáloch (vrátane úsekov v intravilánoch obcí, napr. Kosihy nad Ipľom). Hniezdne biotopy predstavujú hlinité brehy Ipľa, menej brehy štrkovísk a rybníkov (Veľká nad Ipľom) a

pieskovní (Kováčovce) (Mojžiš a kol. 2011). V zriedkavých prípadoch zahniezdil aj v čerstvo vykopaných jamách (napr. pri výstavbe kanalizácie a vodovodného potrubia vo Vrbovke).

Hniezdnymi biotopmi d'atla hnedkavého je kultúrna krajina v nížinách a pahorkatinách do 600 - 800 m n.m so solitérnymi drevinami, stromoradiami, záhradami, sadmi a menšími lesíkmi (Pavlík 2002). Vo svete obýva otvorenú krajinu so zalesnenými oblasťami, častý je v plantážach všetkých druhov, vrátane olivových hájov, v pekanových (*Carya*) a avokádových plantážach v južných častiach Európy a vo viniciach strednej Európy. Hniezdi aj v stromových alejach pozdĺž ciest, v skupinkách stromov, často v blízkosti ľudských sídel. Častý je aj v nížinných ihličnatých lesoch Turecka (Winkler et al. 2014). Na Slovensku je viazaný na nížinnú kultúrnu krajinu, hniezdi predovšetkým v intravilánoch miest a obcí, kde obsadzuje dreviny v parkoch, záhradách a cintorínoch (Pavlík 2002). Hniezdne biotopy d'atla hnedkavého v rámci CHVÚ Poiplie zahŕňajú brehové porasty pri lpi a stromové porasty na okrajoch obcí, napr. cintoríny, sady a aleje. V porovnaní s d'atľom veľkým, d'ateľ hnedkavý preferuje najmä redšie stromové porasty s výskytom starých alebo odumretých stromov. Počas zimných mesiacov sa druh zdržoval v stromovej vegetácii priamo v intravilánoch obcí.

Hniezdnymi biotopmi včelárika zlatého sú umelé (pieskovne, tehelne, smetiská, zárezy ciest, terasy vinohradov, výkopy a pod.) alebo prirodzené hlinito-piesčité steny (brehy vodných tokov, zosuvy, sprašové steny a pod.) (Darolová a Slobodník 2002). V svete obýva najmä široké riečne údolia, pasienky, ornú pôdu s pozdĺžnymi terasami a roztrúsenými stromami, lúky, členité stepi, ďalej dubové lesy, olivové háje, ryžové polia a v Stredomorí macchie. V Afrike obýva tiež savany, pobrežie jazier a poľnohospodársku krajinu (Fry a Boesman 2014). Na Slovensku hniezdi v kolóniách najmä v južnejších a teplejších častiach. Obýva otvorenú zvlnenú krajinu s jednotlivými stromami alebo ich skupinami, častý je napr. v sadoch, terasovitých viniciach a v okolí kvetinových kultúr s dostatkom kolmých stien (hlinité, sprašové) (Hudec a Šťastný 2005). Okrem kolmých stien bolo hniezdenie zistené aj v horizontálnom teréne – na lúke alebo poli (Viktora ex Darolová a Slobodník 2002, Darolová unpubl.). V rámci CHVÚ Poiplie hniezdi včelárik zlatý hlavne v umelých, človekom premenených biotopoch. Aktívne hniezdne nory boli registrované napr. v bývalom a aktívnom lome juhozápadne od Slovenských Ďarmôt a v opustenom pieskovom lome severne od Selešťan. Hniezdi aj v stenách pivníc a terasách viníc, napr. v terasách bývalých viníc medzi Selešťanmi a Vrbovkou, ďalej v pieskovej jame pri bývalých kasárňach východne od Vrbovky, či v pieskových odkryvoch juhovýchodne od Kováčoviec. Pokus o hniezdenie bol pozorovaný aj v jame skládky na západnom okraji lpeľského Predmostia. Potravné biotopy zahŕňajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy v okolí hniezdných nôr.

Hniezdnymi biotopmi výrika lesného sú teplé, nízko položené oblasti – nížiny, kotliny a ich lemujúce pahorkatiny s mozaikovitou štruktúrou krajiny a s hojným výskytom veľkých druhov hmyzu (Danko a Sárossy 2002). Vyhýba sa súvislým lesom a extenzívne využívanej krajine. Vo svete hniezdi v otvorenej alebo čiastočne zalesnenej krajine s porastami listnatých stromov, vrátane parkov, sadov a plantáží. Vyskytuje sa aj v kultúrnej krajine s hájmi, vo veľkých záhradách, lužných lesoch, alejach a v malých lesných plochách miest. V Rusku obýva zmiešané alebo rozvolnené ihličnaté lesy a borievkové porasty (*Juniperus*). V Pakistane borievkové kroviny a porasty duba cezminového (*Quercus ilex*) v suchej, kamenitej krajine. V afrických zimoviskách preferuje zalesnenú savanu a oblasti s vysokou trávou a krovínami alebo krovitú krajinu (akáciové porasty v suchých riečnych korytách, v hustom bambusovom poraste (Senegal) (Holt et al. 1999). Na Slovensku tvoria hniezdny biotop výrika lesného okraje riedkych lesov lemované extenzívne obrábanými poľnohospodárskymi plochami, ďalej staré sady, parky, vinice a pasienky so solitérnymi stromami. Často obýva aj záhrady v intravilánoch obcí s dostatkom bútlavých stromov (Danko a Sárossy 2002). Hlavnou skupinou biotopov výrika lesného v CHVÚ Poiplie sú staré parky a rozvolnené lesíky, staré sady a okraje starých sadov a záhrad v intravilánoch obcí alebo v ich okolí. Hniezdi v stromových dutinách, vzácne i v ponúknutých búdkach. Potravné biotopy zahŕňajú pestrú mozaiku biotopov, napr. sady, kosené trávne porasty a pasienky,

ktoré ponúkajú dostatok veľkých druhov hmyzu (>20 mm) – svrčkov, rovnokrídlovcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov atď. V CHVÚ sa vyskytuje v starých lesných porastoch parkovitého typu napr. v okolí Slovenských Ďarmot a Podlužian, ďalej v oblasti Kirt'a a Peťová (Mojžiš et al, 2011).

Hniezdnymi biotopmi penice jarabej sú krovité porasty na južne exponovaných stráňach a rovinách v teplých nížinných a podhorských oblastiach (Krištín 2002). V Európe a Ázii druh obýva biotopy podobného charakteru. Obýva kroviny a krovínové formácie, od lesných okrajov, hustých trnitých krovín, čistín s hustým podrastom po mladé porasty plantáží, húštiny pri riekach, živé ploty pozdĺž ciest, pasienky, lúky, parky a sady (Aymí et al 2015). Druh častejšie hniezdi v suchých oblastiach, ale vo vhodných porastoch môže byť aj v blízkosti vody. Obsadzuje aj svetlé listnaté lesy a ihličnaté lesy s podrastom (Šťastný & Hudec 2011). Na zimoviskách v Afrike sa vyskytuje v suchej otvorenej krajine s krovínami, kde dominujú akáciové porasty (*Acacia*) a porasty *Commiphora* a v suchej savane (Aymí et al. 2015). Na Slovensku hniezdi v otvorenej krajine so skupinami alebo pásmi hustých trnitých krovín. Spravidla vyžaduje prítomnosť aspoň jednotlivých stromov alebo vyšších kríkov, ktoré využíva ako miesto pre spev (Šťastný & Hudec 2011). Obýva napr. strelnice v bývalých vojenských priestoroch (Lešť), mladé topoľové porasty v spoločenstve *Asparago-Crataegetum* (Podunajsko, Bohuš ex Krištín 2002) a agátové lesíky (Krištín 2002). Preferuje aj sekundárne biotopy, napr. zarastajúce výsypky, sady, pasienky s krovínami, okraje viníc a svetlých lesov. V CHVÚ Poiplie hniezdi dominantne v krovinatých okrajoch súvislého stromového porastu. V území obýva napríklad ovocné sady na západnom a severovýchodnom okraji obce Vrbovka, vinice severovýchodne od obce Selešťany, PR Selešťianska stráň alebo okraje PR Ryžovisko.

Pôvodnými biotopmi prepelice poľnej sú stepi a lesostepi. V súčasnosti sú hniezdnymi biotopmi druhu najmä oblasti v otvorenej poľnohospodárskej krajine, napr. obilné polia, krmoviny, menej okopaniny, lúky a pasienky (Demko 2002). Vo svete obýva najmä otvorenú kultúrnu krajinu, roviny alebo miesta s mierne zvlhčeným povrchom. Podmienkou hniezdenia je prítomnosť hustej vegetácie, ktorá však nie je vyššia ako 1 m. V severovýchodnej Tanzánii sa vyskytuje aj v menej narušených pasienkoch. Vyhýba sa holej pôde (McGowan et al. 2013). V podmienkach Slovenska hniezdi prepelica poľná najmä v agrocenózach. Vyskytuje sa napr. v obilných a repkových poliach, kde obzvlášť preferuje miesta s podrastom tráv, burín alebo krmovín. Najpočetnejšia je na lúkach, ktorými vystupuje až do horských polôh (napr. Hruštínska hoľa, cca 1100 m n. m., Kubínska hoľa, cca 1300 m n. m.). Zriedkavejšie ju možno zastihnúť aj v suchších častiach slatinných rašelinísk, vo väčších ruderáloch. Uprednostňuje otvorenejšiu krajinu. Menším plochám v lesoch sa vyhýba. Na druhej strane bola zaznamenaná aj na rozľahlejších rúbaniach v rannom štádiu zarastania. Ďalej obsadzuje aj zaplavované a suché lúky, neobrábané trávnaté plochy (úhory), okraje mokradí, ruderálne biotopy a letiská. Počas migrácie sa vyskytuje aj v mestách; často ju možno počuť ozývať sa zo striech domov (Demko 2002; Hudec a Šťastný 2005; Karaska a Cichocki 2014).

Pipíška chochlatá hniezdi v otvorených urbánnych a suburbánnych biotopoch (Krištín 2002b). Vo svete je druh typickým obyvateľom suchej otvorenej krajiny so sporou vegetáciou. Pôvodnými biotopmi boli pravdepodobne oblasti v polopúštiach a stepiach, sekundárne hniezdi v človekom premenenej krajine. Biotopy zahŕňajú otvorenú poľnohospodársku krajinu v severnom Stredomorí, kavyľové stepi (*Stipa tenacissima*), púšte v severnej Afrike a na Strednom východe, piesky polopúští a suchých agrocenóz v Indii a savany v afrotropickej oblasti. Vyžaduje vysoký podiel obnaženej pôdy, mal by pokrývať až 50% povrchu. Takéto suché miesta zahŕňajú aj oblasti pozdĺž ciest a železničných násypov (de Juana a Suárez 2004). Na Slovensku je pipíška výhradne synantropným druhom. Typickými hniezdnymi biotopmi sú medze a okraje ciest v nížinách a kotlinách. Ďalej hniezdi aj v poľnohospodárskych dvoroch, kde preferuje najmä aktívne družstvá s extenzívnym pasením dobytká. Obýva aj neobrobené alebo čiastočne obrábané pozemky. Hniezdnym

prostredím sú aj intravilány miest, napr. trávnaté plochy sídlisk, letiská, okolie väčších podnikov a panelových štvrtí (Krištín 2002b). V CHVÚ obýva najmä agrocenózy, menej vlhké lúky a pasienky s vyšším trávnyim porastom. Najvyššie hustoty boli zaznamenané pri Selešťanoch a Rapovciach.

Hniezdnymi biotopmi brehule hnedej sú strmé hlinité alebo štrkovo-piesočnaté brehy stojatých alebo tečúcich vôd. Obýva aj objekty antropogénneho pôvodu z podobných materiálov ako prirodzené brehy; napr. tehelne, ťažobne štrko-pieskov, vzácne aj v betónové steny nad vodou, s dutinami s úzkymi vchodmi (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva brehuľa hnedá prevažne nížinnú otvorenú krajinu, najmä v blízkosti vôd. Hniezdi v brehoch riek, potokov, jazier a nádrží, niekedy v blízkosti alebo priamo v intravilánoch obcí. Obsadzuje dočasné hniezdne biotopy. Vhodnosť biotopov závisí od miery erózie, ktorá vytvára nové, ale zároveň ničí už existujúce hniezdiská. Preferuje tiež novovytvorené brehy bez prítomnosti starých nôr. Potravné biotopy zahŕňajú vodné toky, lúky a pasienky, poľnohospodársku krajinu, príležitostne loví aj v zalesnenej krajine. Často nocuje a odpočíva v trstine (Turner 2004). Na Slovensku hniezdi brehuľa hnedá v antropogénnych a prírodných biotopoch, kde sa nachádzajú vhodné kolmé hlinité, hlinito-piesočnaté alebo pieskovité steny; napr. brehy vôd, ťažobne hliny, štrko-pieskov a steny pri väčších zemných prácach. Zriedkavo hniezdi aj v skládke trosky a v dierach silážnych žľabov (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Poiplie obývajú čerstvé steny pieskových lomov, hlinené lomy, brehy štrkovísk, menej kolmé brehy lpl'a a pod.

Hniezdnymi biotopmi prhl'aviara čiernohlavého sú suchšie travinné porasty, často s podielom voľných plôch alebo riedkou vegetáciou a s rozptýlenými krovinami. Ďalej hniezdi aj v rôznych typoch sekundárnych biotopov (ruđerálne plochy, strelnice, skládky, tankodromy) (Šťastný a Hudec 2011). Vo svete obýva podobné oblasti v otvorenej krajine. V Európe preferuje otvorenú krajinu s rôznou výškou krovín alebo umelé biotopy, akými sú kamenné múry, ploty a vedenia. Častý je aj v oblastiach so zvl'neným terénom a bylinným porastom rôznej výšky (vysokohorské planiny, vresoviská, zatrávenené časti pohorí, suché roviny, krovité pasienky, vždyzelené kroviny) (Collar 2005). Podobné biotopy obýva druh aj na Slovensku. Jeho typickým prostredím je trávnatá bezlesá krajina s rozptýlenou drevinovou vegetáciou a s vysokými bylinami. Obvykle sa vyskytuje na suchých, teplých, na juh orientovaných stanovištiach; napr. železničné násypy, skládky odpadov, väčšie staveniská s riedkou vegetáciou často s obnaženou pôdou, zaburinené areály poľnohospodárskych družstiev, ruderalizované stanovištia s vysokými bylinami, často je aj v priekopách pozdĺž ciest, v medzihrádzových priestoroch a nivách riek. Ojedinele obýva aj okraje rašelinísk a zamokrené lúky s vysokými bylinami (Krištín 2002c, Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Poiplie dosahuje druh najvyššie hniezdne hustoty v ruđerálnych vyšších porastoch, úhoroch, poľných a lúčnych depresiách alebo jarkoch v okolí všetkých typov ciest. Najvyššiu hustotu dosahujú napríklad pri Tešmaku alebo medzi Vrbovkou a Selešťanmi. Hniezdi však aj vo vlhkejších biotopoch, napr. okolo Balogu nad lpl'om alebo Veľkej Vsi nad lpl'om.

1.6.2. Stručný popis predmetu ochrany

Chránené vtáčie územie Poiplie bolo vyhlásené za účelom zabezpečenia priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov **bociana bieleho, strakoša kolesára, chriašť'a malého, chriašť'a bodkovaného, rybárika riečného, d'atl'a hnedkavého, včelárika zlatého, výrika lesného, penice jarabej, pipíšky chochlatej, prepelice poľnej, prhl'aviara čiernohlavého, brehule hnedej, kane močiarnej a bučiačika močiarneho.**

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe **dát z monitoringu z rokov 2010-2015**. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení uvádzajú kritériá populácie, biotopov a ohrození v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami, akými bol hodnotený ich stav v roku 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je v kapitole 1.6.3.1. uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu. Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavov predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov v kapitole 1.6.3.3., a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie stavu bociana bieleho (*Ciconia ciconia*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V období rokov 2010 – 2012 bolo registrované pravidelné hniezdenie druhu prakticky na celom území CHVÚ, avšak koncentrácie v blízkosti mokradí boli vyššie ako v krajine s prevahou polí. Najväčšie hniezdne hustoty druh dosahoval v obciach Tešmak, Ipeľské Predmostie, Balog nad Ipľom, Kováčovce, Bušince, Mikušovce a Rapovce. V predmetnom období celková hniezdna populácia kolísala medzi rokmi od 32 do 48 takých párov, ktorým sa vyliahlo aspoň jedno mláďa. Na priľahlej maďarskej strane Ipľa sa pre CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 až 2010 zistilo hniezdenie **30 až 47 párov** (Mojžiš a kol. 2011). Hniezdna početnosť a najmä úspešnosť hniezdenia bola determinovaná v tomto období najmä poveternostnými podmienkami (najmä v netypicky chladnom a daždivom roku 2010). Väčšina z párov hniezdila v intravilánoch obcí na umelých hniezdných podložkách (na osobitých stĺpoch alebo na stĺpoch elektrického vedenia). V obciach Balog nad Ipľom, Koláre, Veľká Čalomija a Vrbovka hniezdil druh aj na komínoch budov (Mojžiš a kol. 2011). Bocian biely územím tiahne, využíva ho ako ťahový potravný biotop, ale počas hniezdnej sezóny v ňom boli zaznamenané aj vysoké koncentrácie nehniezdiacich jedincov (r. 2010 v okolí Vrbovky).

Tabuľka č. 3. Definovanie stavu druhu bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	dobrý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 50 párov	35 až 50 párov	menej ako 35 párov
	1.2. Populačný trend	nárast o vyše 5 % párov za 5 rokov	stabilizovaná populácia za 5 rokov, resp. oscilácia v rozsahu $\pm 10\%$	pokles počtu párov za 5 rokov o vyše 10 %
	1.3. Veľkosť areálu	viac ako 80 % katastrálnych území je obsadených aspoň jedným párom	60 až 80 % katastrálnych území je obsadených aspoň jedným párom	menej ako 60 % katastrálnych území je obsadených aspoň jedným párom

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobry	priemerný	dobry	
1.4. Areálový trend	zvýšenie obsadenia za 5 rokov aspoň o jedno katastrálne územie	za 5 rokov výkyvy v rozmedzí $\pm 5\%$ katastrálnych území	zníženie obsadenia za 5 rokov o viac ako 5% katastrálnych území	
1.5. Hniezdna úspešnosť	priemerne viac ako 2,9 vyvedených mláďat / pár / rok	priemerne 1,3 – 2,9 vyvedeného mláďaťa / pár / rok	priemerne menej ako 1,3 vyvedených mláďat / pár / rok	
biotop	2.1. Hniezdny biotop	prírastok aspoň 2 umelých hniezdných podložík za 5 rokov a údržba obsadzovaných hniezdných stanovišť	údržba a úprava pravidelne obsadzovaných hniezdných stanovišť	degradácia a likvidácia pravidelne obsadzovaných hniezdných stanovišť
	2.2. Potravný biotop	prírastok zaplavovaných plôch, mokradí, lúk a pasienkov, a ich tradičné využívanie (maloplošné hospodárenie, mozaikovitosť, netechnické plodiny, nízka mechanizácia a chemizácia, pasenie)	zachovanie mokradí a tradičných poľnohospodárskych činností (maloplošné hospodárenie, mozaikovitosť, netechnické plodiny, nízka mechanizácia a chemizácia, voľné pasenie)	úbytok mokradí, lúk a pasienkov, a prírastok intenzívnych veľkoplošných vysokých technických poľnohospodárskych kultúr (kukurica, repka, slnečnica) na ornej pôde
	2.3. Migračné biotopy ¹	ako potravny biotop, ponechanie solitérnych starých stromov a prirodzených vyvýšených objektov (napr. stohy) v otvorenej krajine (na nocovanie / odpočinok)	ako potravny biotop	ako potravny biotop, odstraňovanie solitérnych starých stromov v otvorenej krajine
ohrozenia	3.1. Populácia	postupná eliminácia „stĺpov smrti“, pozemných elektrovodov a iných umelých vertikálnych konštrukcií (napr. antény, stožiare, vysielacie)	zistované prípady kolízií na elektrovodoch a iných umelých vertikálnych konštrukciách; poranení jedinci sú rehabilitovaní	zistované prípady ničenia hniezd; počet „stĺpov smrti“ neredukovaný; častejšie a vážnejšie poranenia na elektrovodoch a iných umelých vertikálnych konštrukciách

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobry	priemerný	dobry
3.2. Hniezdny biotop	údržba existujúcich bezpečných a tvorba nových hniezdných stanovišť na samostatných stíloch mimo elektrického vedenia	slabá údržba bezpečných a zriedkavé nahrádzanie menej bezpečných hniezdných stanovišť	hniezdne stanovišťa bez údržby a nahrádzania odstránených, resp. nevyhovujúcich hniezdných stanovišť (na stíloch elektrického vedenia)
3.3. Potravný a migračný biotop	renaturácia mokradí, zakladanie trvalých trávnych porastov a ich kosenie a pasenie, intenzívna chemizácia na menej ako 30 % vhodných potravných biotopov, redukcia pozemných elektrovodov a umelých vertikálnych objektov v potravnom biotope a nocoviskách	rozorávanie trvalých trávnych porastov, intenzívna chemizácia na 30 až 60 % vhodných biotopov, nízky počet kolízií s elektrovodmi a umelými vertikálnymi konštrukciami v otvorenej krajine	odvodňovanie mokradí, zarastanie trvalých trávnych porastov drevinami, zastavanie alebo rozorávanie trvalých trávnych porastov a intenzívna chemizácia na viac ako 60 % vhodných biotopov, časté kolízie s elektrovodmi alebo inými umelými vertikálnymi konštrukciami v otvorenej krajine

¹ Kritérium adaptované podľa Antczak a Dolata (2006)

Tabuľka č. 4. Vyhodnotenie súčasného stavu bociana bieleho (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie / hustota	3	3	9
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	3	3	9
	areálový trend	2	3	6
	hniezdna úspešnosť	3	3	9
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
	migračný biotop	3	2	6
O	populácia	3	3	9
	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný a migračný biotop	2	2	4
Dosiagnutá hodnota spolu:				79
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				93

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 5. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu bociana bieleho

A	B	C
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
85 %		

Zhodnotenie

Druh vykazuje v CHVÚ za sledované obdobie priaznivý a populačne a areálovo stabilný stav. Aj napriek pokračujúcemu úbytku mokraďových alebo podmáčaných biotopov majú hniezdne páry dostatok potravy a hniezdna úspešnosť je determinovaná dominantne poveternostnými podmienkami (teplota, zrážky, vietor) počas hniezdnej doby. Nezhody medzi bocianom bielym a obyvateľmi obcí (znečistenie okolia hniezd, narušenie statiky a funkcie komínov budov, resp. riziko požiarov budov) neohrozuje populáciu bociana, ale potenciálne negatívne môže v blízkej budúcnosti pôsobiť vyššia chemizácia v poľnohospodárstve a vyššia miera pestovania vysokých technických a ekonomických plodín (kukurica, repka). Zásadný negatívny vplyv na druh by mala stavba umelých vertikálnych konštrukcií (elektrovody, veže, stožiare, antény) v otvorenej krajine, ktorú druh využíva ako potravný a migračný biotop.

1.6.3.1.2. Definovanie stavu kane močiarnej (*Circus aeruginosus*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Počas rokov 2010 – 2012 boli zaznamenané hniezdne pokusy na týchto lokalitách: močiar pri Tešmaku, močiar v PR Cúdenina, PR Ipeľské hony, mokraď pri Veľkej Vsi nad Ipľom, mokraď medzi Vrbovkou a Malým Kiarovom, PR Kiarovský močiar, PR Dálovský močiar, štrkovisko pri Veľkej nad Ipľom a močiar Béter pri Lučenci (posledná lokalita patrí do VVÚ). Na jednotlivých lokalitách hniezdili 1 - 3 páry / rok, pričom viac ako 1 pár / rok bol registrovaný iba v PR Kiarovský močiar (1 - 3 páry) a močiari Béter (1 - 2 páry). Celkovo bolo v CHVÚ, resp. VVÚ, Poiplie registrovaných 6 - 10, resp. 7 - 12 párov. Na priľahlej maďarskej strane sa pre CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 - 2010 udáva **hniezdenie 11 - 15 párov** (Mojžiš a kol. 2011). Hniezdnym stanovišťom bol najčastejšie močiarny porast trstiny, ale hniezdne pokusy boli registrované aj v mokraďovom poraste trstiny nad čerpacou stanicou vo Veľkej Vsi nad Ipľom, na Pažití medzi Vrbovkou a Malým Kiarovom a trstinovom poraste štrkovísk pri Veľkej nad Ipľom. Hniezdne pokusy v sledovanom období boli negatívne poznačené deštrukciou porastu trstiny snehom v zime, jarnými záplavami, ale aj suchom, čo vyústilo do celkovo slabého reprodukčného úspechu (Mojžiš a kol. 2011). Väčšina územia CHVÚ je optimálnym potravným a migračným biotopom, ktorý intenzívne využívajú aj vtáky maďarskej časti Poiplia.

Tabuľka č. 6. Definovanie stavu druhu kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 10 teritórií	5 – 10 teritórií	menej ako 5 teritórií
	1.2. Populačný trend	počet teritórií za 5 rokov stúpol o vyše 20 %	počet teritórií za 5 rokov je stabilný s osciláciou ± 20 %	počet teritórií za 5 rokov klesol o viac ako 20 %

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
1.3. Veľkosť areálu	počet obsadených hniezdných lokalít je viac ako 10 lokalít	počet obsadených hniezdných lokalít je 5 - 10 lokalít	počet obsadených hniezdných lokalít je menej ako 5 lokalít	
1.4. Areálový trend	počet obsadených lokalít sa za 5 rokov zvýšil o vyše 20 %	počet obsadených lokalít za 5 rokov je stabilný s osciláciou \pm 30 %	početnosť obsadených lokalít za 5 rokov klesol o viac ako 30 %	
biotop	2.1. Hniezdny biotop	na viac ako 50 % hniezdných lokalít je permanentná vodná plocha s plochou trstiny viac ako 2 ha	na 20 - 50 % hniezdných lokalít je permanentná vodná plocha s plochou trstiny viac ako 2 ha	na menej ako 20 % hniezdných lokalít je permanentná vodná hladina s plochou trstiny menej ako 1 ha
	2.2. Potravný biotop ¹	v okruhu 4 km od hniezdných stanovišť sa nachádza viac ako 1500 ha mokradí a lúk	v okruhu 4 km od hniezdných stanovišť sa nachádza viac ako 1000 ha mokradí, lúk, alebo polí s nízkymi plodinami	v okruhu 4 km od hniezdných stanovišť sa nachádza menej ako 1000 ha lúk a polí s nízkymi plodinami
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie ¹	v CHVÚ sa nachádza viac ako 10 lokalít s plochou mokradí a lúk väčšou ako 1500 ha / lokalitu	v CHVÚ sa nachádza 5 - 10 lokalít s plochou mokradí a lúk väčšou ako 1500 ha / lokalitu	v CHVÚ sa nachádza menej ako 5 lokalít s plochou mokradí a lúk väčšou ako 1500 ha / lokalitu
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	hniezdne stanovišťa nie sú vyrušované návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi	menej ako 50 % hniezdných stanovišť je vyrušovaných návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi	viac ako 50 % hniezdných stanovišť je vyrušovaných návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	aktívne hniezdne lokality nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, pobrežných drevín, odvodňovanie)	menej ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)	viac ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)
	3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	migračné biotopy druhu nie sú počas júla až októbra ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (plošné odstraňovanie trstiny a vysokých bylenných porastov)	menej ako 50 % migračných biotopov druhu je počas júla až októbra ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (plošné odstraňovanie trstiny a vysokých bylenných porastov)	viac ako 50 % migračných biotopov druhu je počas júla až októbra ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (plošné odstraňovanie trstiny a vysokých bylenných porastov)

¹ Kritérium adaptované podľa Buczek a Keller (1994)

Tabuľka č. 7. Vyhodnotenie súčasného stavu kane močiarnej (body):

Kritérium	Stav*	Váha	Počet bodov
-----------	-------	------	-------------

		parametra		
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	1	3	3
	veľkosť areálu	3	3	9
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	3	3	9
	biotopy zimovania, migrácie a translokácie	3	2	6
O	ohrozenia druhu	2	3	6
	hniezdny biotop	3	3	9
	biotopy migrácie a zimovania	3	2	6
Dosiadnutá hodnota spolu:				63
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				84

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 8. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu kane močiarnej

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	75 %	

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ priaznivý stav, ale s populačne značne oscilujúcim až negatívnym trendom. V rámci CHVÚ existujú dva odlišné hniezdne biotopy (mokrade a štrkoviská), na ktorých sú rozdiely v početnosti, hniezdnej úspešnosti ale najmä v pravidelnosti hniezdenia. Druh vykazuje negatívne trendy práve na pôvodných biotopoch, ktorými sú mokrade a močiare, čo súvisí s čoraz väčším vysušovaním týchto lokalít počas hniezdnej doby. Aj napriek stále pomerne vysokému počtu hniezdných teritórií iba malý podiel párov vyvedie mláďatá. Bez ľudského zásahu a regulovania vodnej hladiny na močiarnom biotopom. Na štrkoviskách môže negatívne v blízkej budúcnosti pôsobiť zvyšujúca sa intenzita lovu rýb rybármi, a z toho plynúce vyrušovanie hniezdiacich vtákov. Zásadným negatívnym vplyvom najmä pre močiarny biotop sú poveternostné a klimatické vplyvy, ktoré by bolo možné odstrániť, resp. zmierniť reguláciou vodnej hladiny a rozšírením plochy trstín.

1.6.3.1.3. Definovanie stavu bučiacka močiarného (*Ixobrychus minutus*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Druh ako hniezdič bol počas predmetného obdobia registrovaný pravidelne iba na troch, resp. štyroch, lokalitách východnej časti CHVÚ. Ide o štrkovisko a rybníky vo Veľkej nad Ipľom, rybník pri Rapovciach, PRKiarovský močiar a močiar Béter pri Lučenci (posledne menovaná lokalita patrí do významného vtáčieho územia, ale nie do CHVÚ). Na každej zo

zmienených lokalít boli v sledovanom období zaznamenané 0 - 2 teritória / rok. V závislosti od množstva jarných zrážok hniezdilo v CHVÚ, resp. VVÚ, počas jednotlivých rokov 2010 - 2012 1 - 6, resp. 8 párov. V príslušnom CHVÚ Ipoly völgye na maďarskej strane Ipla bola pre roky 2005 - 2010 hniezdna početnosť odhadovaná na **11 - 16 párov** (Mojžiš a kol. 2011). Medziročne fluktuuje hniezdny výskyt druhu najviac v močiarnom biotope, kde odráža výraznú sezónnu fluktuáciu vodného režimu. Bez umelej regulácie vody, aj napriek dostatočnej ploche trstinového porastu, nie je tento typ biotopu každoročne vhodný na hniezdenie druhu. Pravidelne naopak druh hniezdi iba v biotopoch s relatívne stabilnou hladinou vody, akými sú štrkoviská a rybníky s dostatočnou plochou trstiny na pobreží (Mojžiš a kol. 2011). V období rokov 2014 - 2015 bol druh počas hniezdneho obdobia registrovaný v močiarnoch Martonka pri obci Tešmak a PR Ipeľské hony, ako aj v zaplavených pieskových jamách pri obci Kováčovce (časť Peťov).

Tabuľka č. 9. Definovanie stavu druhu bučiacik močiarny (*Ixobrychus minutus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 8 teritórií	2 - 8 teritórií	menej ako 2 teritória
	1.2. Populačný trend	počet teritórií vzrástol za 5 rokov o viac ako 10 %	počet teritórií za 5 rokov je stabilný alebo kolíše v rozmedzí \pm 30 %	počet teritórií za 5 rokov klesol o viac ako 30 %
	1.3. Areálový trend	počet hniezdných lokalít sa za 5 rokov zväčšil o 1 hniezdnú lokalitu	počet hniezdných lokalít je stabilný alebo kolíše v rozmedzí \pm 30 %	počet hniezdných lokalít za 5 rokov klesol o viac ako 30 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop ¹	na viac ako 50 % hniezdných lokalít (močiare, štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdneho obdobia s pobrežným porastom trste, pálky a krovín širším ako 4 m	na 20 - 50 % hniezdných lokalít (močiare, mŕtve ramená, melioračné kanále a štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdneho obdobia s pobrežným porastom trste, pálky a krovín širším ako 4 m	na menej ako 20 % hniezdných lokalít (močiare, mŕtve ramená, melioračné kanále a štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdneho obdobia s pobrežným porastom trste, pálky a krovín širším ako 4 m
	2.2. Potravný biotop ²	na viac ako 50 % lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s pobrežným bylinným porastom rastúcim vo vode s hĺbkou 0 – 90 cm	na 20 - 50 % lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s pobrežným bylinným porastom rastúcim vo vode s hĺbkou 0 – 90 cm	na menej ako 20 % lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s pobrežným bylinným porastom rastúcim vo vode s hĺbkou 0 – 90 cm

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobry	priemerny	nepriaznivý
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	hniezdne stanovištia nie sú vyrušované návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi	menej ako 50 % hniezdných stanovišť je vyrušovaných návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi	viac ako 50 % hniezdných stanovišť je vyrušovaných návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	aktívne hniezdne lokality nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, pobrežných drevín, odvodňovanie)	menej ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)	viac ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)

¹ Kritérium adaptované podľa Trnka a kol. (2010)

² Kritérium adaptované podľa Cempulik (1994)

Tabuľka č. 10. Vyhodnotenie súčasného stavu bučičačka močiarného (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť a hustota populácie	2	3	6
	populačný trend	1	3	3
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	2	4
O	stupeň ohrozenia druhu	1	3	3
	stupeň ohrozenia biotopu	2	3	6
Dosažená hodnota spolu:				29
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				57

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 11. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu bučičačka močiarného

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
51 %		

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ nepriaznivý stav. Podobne ako pre druh *Porzana parva* je najväčším negatívnym vplyvom nestabilná vodná hladina a vysychanie vodných plôch počas hniezdnej doby. Tento stav panuje na väčšine potenciálnych hniezdných lokalít, vrátane takých, kde bol druh v minulosti považovaný za hniezdiča (PR Ipeľské hony, močiar pri Tešmaku, viď Mojžiš a kol. 2011). Existujú reálne predpoklady, že

momentálny nepriaznivý stav sa klimatickými zmenami a zvýšenými poveternostnými výkyvmi (záplavy a suchá) počas hniezdneho obdobia bude zhoršovať. Najúčinnjším riešením sa javí umelá regulácia vodnej hladiny aspoň na najvýznamnejších prirodzených močiarnych biotopoch, ktorými sú PR Kiarovský močiar a PR Ipeľské hony, kde je potenciál pre hniezdenie viacerých hniezdných párov na lokalitu. Menej závažným negatívnym vplyvom môže byť z dôvodu vyrušovania hniezdiacich vtákov pre všetky potenciálne hniezdne lokality zvyšujúca sa intenzita rekreačného lovu rýb.

1.6.3.1.4. Definovanie stavu strakoša kolesára (*Lanius minor*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a hlavné biotopy výskytu druhu v CHVÚ Poiplie

Druh je rozšírený ostrovčekovite, hniezdi v topoľových alejach a starých sadoch v poloostrovej krajine. V porovnaní s populáciou v CHVÚ Poľana hniezdi na Poiplí takmer výlučne v blízkosti intenzívne obhospodarovovaných agrocenóz. Vo východnej časti severne od Peťova hniezdi druh každoročne, ale s výkyvmi (napr. 2007 - 2 páry, 2009 a 2010 - 6 párov, 2011-2013 – 2 - 4 páry), od Peťova po Tešmak je mierne početnejší. Vylúčenie obcí z CHVÚ znížilo jeho početnosť v porovnaní s populáciou vo VVÚ. Ako nezriedkavý druh ho uvádza už Salaj (1987). V posledných desaťročiach však došlo v celom európskom areáli k negatívnym populačným i areálovým trendom.

Podmienkou úspešného hniezdenia je dostatok vysokých stromov na hniezdenie, aktívne farmárčenie s dostatkom hydiny, kosených trávnych porastov a v hniezdnom období obnaženého substrátu na lov hmyzu.

Rozšírenie v jednotlivých častiach územia sa mení v 3 - 5 ročných intervaloch, podobne ako prebieha generačná obmena. Pred 15 - 20 rokmi bolo pravidelné a bežné hniezdenie v okolí Ipeľského Predmostia, Veľkej Čalomije, Kolárov, Kováčoviec, Peťova, Kalondy, Rapoviec, Panických Draviec, Holiše, Filakovských Kováčov. Dnes je tam známe len roztrúsené a nepravidelné hniezdenie a hniezdenie na sever od Peťova je už raritné. Skupinky 2 - 3 párov do 100 - 200 m od seba môžeme nájsť len vzácné, naposledy napr. 30.6.2008 pri obci Koláre.

Druh hniezdi najčastejšie solitérne, v max. hustote 2 - 3 hniezda na 1 km², ale početnosť v posledných 15 - 20 rokoch klesá. Zatiaľ čo v rokoch 1998 - 2008 sme registrovali v území 20 - 30 párov (z toho dnes kvôli vyradeniu obcí z CHVÚ 6 - 8 párov je mimo CHVÚ) a dnes tam predpokladáme hniezdenie maximálne **8 - 14 párov**. Tieto páry hniezdia samozrejme aj v nižšej hustote, čo môže viesť v dohľadnom čase k postupnému znižovaniu, prípadne až zániku lokálnej populácie kvôli nedostatku voľných jedincov a vhodných habitatových ník na hniezdenie, a to aj v priľahlom území Maďarska.

Hlavnou skupinou biotopov druhu v CHVÚ Poiplie sú topoľové aleje a okraje starých záhrad a sadov v obciach a pri nich. Tam hniezdi na vysokých stromoch, prevažne topoľoch, menej ovocných (hruška, jablň, orech), a to pomerne vysoko (nad 9 m) na periférnych vetvách, chránených pred zemnými predátormi. V hniezdnom teritóriu je potrebná mozaika biotopov – sad, skupiny a aleje stromov, obnažená pôda, kosené trávne porasty striedané s poliami a záhradkami. Intenzita hospodárenia a zrejme aj chemizácia ornej pôdy nezaručuje veľký dostatok potravy – veľkých druhov hmyzu (>20 mm) – svrčkov, rovnokrídlovcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov, atď., čo tiež prispieva k ohrozeniu druhu v tomto CHVÚ.

Tabuľka č. 12. Definovanie stavu druhu strakoš kolesár (*Lanius minor*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
Populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ je > 25 párov	V CHVÚ je 15-25 párov	V CHVÚ je < 15 párov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
1.2. Populačný trend	V priebehu 5 ročného obdobia stúpla početnosť o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia je populácia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do $\pm 20\%$)	V priebehu 5 ročného obdobia poklesla početnosť populácie o viac ako 20 %	
	1.3. Areálový trend	V priebehu 5 ročného obdobia sa na monitorovaných tranzektoch výskyt zvýšil o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia na monitorovaných tranzektoch je výskyt stabilný, prípadne mierne kolíše (do $\pm 20\%$)	V priebehu 5 ročného obdobia sa na monitorovaných tranzektoch výskyt znížil o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Pestrá mozaika biotopov – sady a aleje s dostatkom starých stromov (min. 30/10 ha), záhrady s tradičnou formou hospodárenia	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili viac ako 10%, nedošlo k prevahe neobhospodarovaných pozemkov. V území sa stále tradične hospodári.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili viac ako 10%, došlo k prevahe neobhospodarovaných pozemkov. V území sa stále menej tradične hospodári a málo kosí.
	2.2. Potravný biotop	Pestrá ponuka biotopov zabezpečuje pestrú potravnú ponuku veľkých druhov hmyzu, svrčkov, kobylek a chrobákov.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili viac ako 10%. V území sa stále tradične hospodári a nepoužívajú sa pesticídy.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili viac ako 10%. V území sa stále menej tradične hospodári, používajú sa aj pesticídy a zreteľný je tým aj úbytok veľkých druhov hmyzu.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdných lokalitách nie je človekom úmyselne vyrušovaný a nedochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov.	Na hniezdných lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov v menej ako 20%.	Na hniezdných lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdných stromov vo viac ako 20%.
	3.2. Deštrukcia hniezdných /potravných biotopov	Hniezdny/potravný biotop na lokalitách nie je ohrozený vypíľovaním hniezdných stromov, intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou, ani zanechaním pasenia a kosenia	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na < 20 %	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na > 20 %

Tabuľka č. 13. Vyhodnotenie súčasného stavu strakoša kolesára (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	3	6
O	druhu	1	3	3
	hniezdného a potravného biotopu	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				24
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				63

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3
Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.
P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 14. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu strakoša kolesára

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		38 %

Zhodnotenie:

Podľa zadaných kritérií hodnotenia stavu populácie, biotopu a ohrozenia, zaradíme strakoša kolesára v CHVÚ Poiplie v zmysle celkového hodnotenia do stavu nepriaznivého C s hodnotou 38 %.

Vzhľadom na doterajší vývoj a súčasný stav populácie boli hodnotenia negatívne. V CHVÚ stavy druhu klesajú asi od roku 2000, intenzívne po roku 2008, zvlášť intenzívne dochádza k minimalizácii tradičného hospodárenia a k likvidácii tradičných hniezdných stromov a alejí. Počet známych hniezd sa výrazne znížil a v súčasnosti dosahuje maximálna hustota lokálnej populácie 1 - 2 hniezda/100 ha. V súčasnej dobe zanikajú aj celé lokálne hniezdné populácie (Kalonda – Panické Dravce, Tešmak – Ipeľské Predmostie), negatívny dopad má aj celkovo negatívny populačný a areálový trend v Európe.

Hniezdny biotop je ohrozený hlavne zmenou hospodárenia a vypilovaním tradičných hniezdných stromov a alejí.

Pri hodnotení potravného biotopu je zatiaľ situácia priemerná. V území je dostatok svrčkov a veľkých druhov hmyzu.

Priame ohrozenie posledných párov v CHVÚ vzniká aj v dôsledku nárastu početnosti a rozšírenia jeho hniezdných predátorov, najmä strák, ale aj mačiek, kún, ktoré ohrozujú vyletujúce mláďatá, ktoré nevedia ešte dobre lietať.

1.6.3.1.5. Definovanie stavu chriašťa malého (*Porzana parva*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Druh bol v sledovanom období rokov 2010 – 2012 zriedkavým a nepravidelným hniezdičom, aj to iba vo východnej časti CHVÚ Poiplie (Mojžiš a kol. 2011). Hniezdné pokusy druhu boli

zaregistrované iba v PR Kiarovský močiar (CHVÚ) a na močiari Béter pri Lučenci (významné vtáčie územie - VVÚ), pričom ani na jednej z týchto lokalít hniezdenie nebolo registrované každý rok a úspešnosť hniezdenia nebola potvrdená ani pre jednu lokalitu s hniezdnym výskytom. V celom CHVÚ, resp. VVÚ, Poiplie bolo v sledovanom období registrovaných 0 - 2, resp. **0 - 3 páry**. Viac ako dve teritória (dva tokajúci samci) / rok / lokalita bol registrovaný iba v PR Kiarovský močiar v roku 2010. Druh tiahne celým územím CHVÚ/ VVÚ a výskyt migrujúcich jedincov bol okrem vyššie spomínaných lokalít registrovaný aj na jazierku na severozápadnom okraji Tešmaku a jazierku Martonka na východnom okraji Tešmaku. Druh hniezdil na lokalitách močiarného biotopu s rozsiahlejším porastom trstiny, ale iba počas rokov s relatívne bohatými jarnými zrážkami (PR Kiarovský močiar v roku 2010) alebo počas rokov s nižším množstvom zrážok, ale bez výrazných poveternostných výkyvov (močiar Béter v roku 2011). Na priľahlej maďarskej strane sa pre CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 až 2010 odhaduje hniezdna populácia na 10 - 15 párov / volajúcich samcov (Mojžiš a kol. 2011).

Tabuľka č. 15. Definovanie stavu druhu chriašťa malého (*Porzana parva*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 5 teritórií	2 - 5 teritórií	menej ako 2 teritória
	1.2. Populačný trend	populácia za 5 rokov stúpila o viac ako 30 %	populácia je za 5 rokov stabilná alebo kolíše v rozmedzí $\pm 30\%$	populácia klesla za 5 rokov o viac ako 30 %
	1.3. Veľkosť areálu	viac ako 5 hniezdných lokalít	3 - 5 hniezdných lokalít	menej ako 3 hniezdne lokality
	1.4. Areálový trend	areál sa zväčšil za 5 rokov o viac ako 1 hniezdnú lokalitu	areál je za 5 rokov stabilný alebo kolíše v rozmedzí $\pm 30\%$	areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 30 %
biotop	2.1. Hniezdný biotop ¹	na viac ako 60 % hniezdných lokalít (močiare, rybníky, štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s vysokým podielom porastu trste, pálky alebo ostrice	na 30 - 60 % hniezdných lokalít (močiare, rybníky, štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s vysokým podielom porastu trste, pálky alebo ostrice	na menej ako 30 % hniezdných lokalít (močiare, rybníky, štrkoviská) stála vodná hladina počas celého hniezdného obdobia s vysokým podielom porastu trste, pálky alebo ostrice
	2.2. Potravný biotop ²	na viac ako 60 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	na 30 - 60 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	na menej ako 30 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, rybníky a štrkoviská s úsekmi pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobrý	priemerný	nepriaznivý	
2.3. Biotopy dôležité počas migrácie, zimovania a translokácie	na viac ako 80 % katastrálnych území zachovalé bylinné brehové porasty rybníkov, štrkovísk, močiarov, melioračných kanálov a riek	na 50 - 80 % katastrálnych území zachovalé bylinné brehové porasty rybníkov, štrkovísk, močiarov, melioračných kanálov a riek	na menej ako 50 % katastrálnych území zachovalé bylinné brehové porasty rybníkov, štrkovísk, močiarov, melioračných kanálov a riek	
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	hniezdne lokality nie sú vyrušované návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi	menej ako 50 % hniezdných lokalít je vyrušovaných návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi	viac ako 50 % hniezdných lokalít je vyrušovaných návštevníkmi, rekreantami, rybármi alebo fotografmi
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	aktívne hniezdne lokality nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)	menej ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)	viac ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozených negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny, odvodňovanie)
	3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	na viac ako 80 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu, úprave a vyhrňovaniu brehov rybníkov, melioračných kanálov a riek	na 50 - 80 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu, úprave a vyhrňovaniu brehov rybníkov, melioračných kanálov a riek	na menej ako 50 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu, úprave a vyhrňovaniu brehov rybníkov, melioračných kanálov a riek

¹ Kritérium adaptované podľa Kloskowski a kol. (2010)

² Kritérium adaptované podľa Snow a Perrins (1998)

Tabuľka č. 16. Vyhodnotenie súčasného stavu chriašťa malého (body):

Kritérium		Stav*	Váha (0-3)	Počet bodov
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	1	2	2
	veľkosť areálu	1	3	3
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	2	4
	biotopy migrácie a translokácie	3	1	3
O	druhu	3	1	3
	hniezdného biotopu	1	3	3
	migračného biotopu	3	2	6

Dosiahnutá hodnota spolu:	36
Maximálna možná hodnota ($\sum \text{váh} \times 3$):	69

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 17. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu chriašťa malého

A - dobrý	B - priemerný	C - nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		52 %

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ nepriaznivý stav. Podobne ako pre druh bučičík močiarny (*Ixobrychus minutus*) je najväčším negatívnym vplyvom nestabilná vodná hladina a vysychanie vodných plôch počas hniezdnej doby. Tento stav panuje na väčšine potenciálnych hniezdných lokalít, vrátane takých, v ktorých bol druh v minulosti považovaný za hniezdiča (PR Ipeľské hony, močiar pri Tešmaku, PR Cúdeninský močiar, vid' Mojžiš a kol. 2011). Existujú reálne predpoklady, že momentálny nepriaznivý stav sa klimatickými zmenami a zvýšenými poveternostnými výkyvmi (záplavy a suchá) počas hniezdného obdobia bude v budúcnosti zhoršovať. Najúčinnjším riešením sa javí umelá regulácia vodnej hladiny aspoň na najvýznamnejších prirodzených močiarnych biotopoch, ktorými sú PR Kiarovský močiar a PR Ipeľské hony, kde je potenciál pre hniezdenie viacerých hniezdných párov druhu na lokalitu. V porovnaní s bučičikom močiarnym je stabilizovanie vodnej hladiny pre chriašťa malého ešte dôležitejší, keďže celoročná prítomnosť vody je predpokladom zachovania rozľahlého porastu vysokej bylinnej vegetácie, ktorú chriašťa malý na hniezdných lokalitách vyžaduje.

1.6.3.1.6. Definovanie stavu chriašťa bodkovaného (*Porzana porzana*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V období rokov 2010 – 2012 boli hniezdne teritória (tokajúci samci) pravidelne registrované od Šiah po Trenč, kým vo východnej časti CHVÚ druh nebol pravidelne registrovaný. Koncentrácia tokajúcich samcov v CHVÚ medzi rokmi fluktovala, ale pravidelne bola najvyššia v úseku od Šiah po Ipeľské Predmostie, kde bolo v roku 2010 registrovaných 19 (> 50 %) tokajúcich samcov (pozn. v roku 2013 to bolo na rovnakom úseku **18 samcov**). V tejto časti CHVÚ sa druh najpočetnejšie ozýval v PR Cúdeninský močiar, PR Ryžovisko, na Surdockých lúkach (mokrad' východne od Tešmaku), a v ruderálnom poraste podmoseného poľa, resp. lúk medzi Tešmakom a Šahami (Mojžiš a kol. 2011). Od Ipeľského Predmostia po Trenč boli samce registrované v podmosenom lúčnom biotope pri kanáloch a hrádzach (Rároš, Selešťany), mokradiach (Pažiť pri Vrbovke, mokrad' severovýchodne od Kirti, mokrade medzi Kováčovcami a Peťovom, mokrad' severovýchodne od Bušiniec) a počas suchých rokov aj v močiarnoch (P Ipeľské hony, P Kiarovský močiar). Počas poveternostne značne odlišných rokov 2010 – 2012 bolo celkovo registrovaných v CHVÚ 7 - 34 teritórií (tokajúcich samcov)/rok. Počas migrácie je druh pravidelne registrovaný v močiarnom biotope. Na príľahlej maďarskej strane sa pre CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 - 2010 odhaduje hniezdna populácia 16 - 20 párov / volajúcich samcov (Mojžiš a kol. 2011).

Tabuľka č. 18. Definovanie stavu druhu chriašťa bodkovaného (*Porzana porzana*)

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C

		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 30 tokajúcich samcov	10 - 30 tokajúcich samcov	menej ako 10 tokajúcich samcov
	1.2. Populačný trend	populácia stúpila za 5 rokov o viac ako 10 %	populácia za 5 rokov je stabilná alebo kolíše v rozmedzí ± 30 %	populácia za 5 rokov klesla o viac ako 30 %
	1.3. Veľkosť areálu	viac ako 20 hniezdných lokalít	5 - 20 hniezdných lokalít	menej ako 5 hniezdných lokalít
	1.4. Areálový trend	areál sa za 5 rokov zväčšil o viac ako 10 %	areál je za 5 rokov stabilný, resp. kolíše v rozmedzí ± 30 %	areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 30 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop ¹	na viac ako 80 % hniezdných lokalít nevysychajúce alebo periodické plytké močiare a mokrade, podmočené ostricové lúky, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s výškou vodnej hladiny 0 až 10 cm	na 50 - 80 % hniezdných lokalít nevysychajúce alebo periodické plytké močiare a mokrade, podmočené ostricové lúky, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s výškou vodnej hladiny 0 až 10 cm	na menej ako 50 % hniezdných lokalít nevysychajúce alebo periodické plytké močiare a mokrade, podmočené ostricové lúky, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s výškou vodnej hladiny 0 až 10 cm
	2.2. Potravný biotop ¹	na viac ako 60 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, mokrade alebo podmočené lúky s úsekmi plytkej a pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	na 30 - 60 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, mokrade alebo podmočené lúky s úsekmi plytkej a pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením	na menej ako 30 % hniezdných lokalít nevysychajúce močiare, mokrade alebo podmočené lúky s úsekmi plytkej a pomaly tečúcej vody a vynoreným bylinným porastom s mozaikovitým rozmiestnením
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie, zimovania a translokácie	na viac ako 80 % katastrálnych území močiare, mokrade, podmočené lúky alebo zachovalé brehové porasty rybníkov, melioračných kanálov a vodných nádrží	na 50 - 80 % katastrálnych území močiare, mokrade, podmočené lúky alebo zachovalé brehové porasty rybníkov, melioračných kanálov a vodných nádrží	na menej ako 50 % katastrálnych území močiare, mokrade, podmočené lúky alebo zachovalé brehové porasty rybníkov, melioračných kanálov a vodných nádrží
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu	hniezdne lokality nie sú vyrušované návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi	menej ako 20 % hniezdných lokalít je vyrušovaných návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi	viac ako 20 % hniezdných lokalít je vyrušovaných návštevníkmi, rekreatntmi, rybármi alebo fotografmi

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	aktívne hniezdne lokality nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny v močiaroch a mokradiach, kosenie lúk a brehov melioračných kanálov, odvodňovanie močiarov, mokradí a lúk)	menej ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny v močiaroch a mokradiach, kosenie lúk a brehov melioračných kanálov, odvodňovanie močiarov, mokradí a lúk)	viac ako 50 % aktívnych hniezdných lokalít je ohrozovaných negatívnymi antropickými aktivitami (odstraňovanie trstiny v močiaroch a mokradiach, kosenie lúk a brehov melioračných kanálov, odvodňovanie močiarov, mokradí a lúk)
3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	na viac ako 80 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu na močiaroch, mokradiach, lúkach alebo brehoch melioračných kanálov	na 50 - 80 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu na močiaroch, mokradiach, lúkach alebo brehoch melioračných kanálov	na menej ako 50 % katastrálnych území nedochádza k odstraňovaniu vysokého bylinného porastu na močiaroch, mokradiach, lúkach alebo brehoch melioračných kanálov

¹ Kritérium adaptované podľa Snow a Perrins (1998)

Tabuľka č. 19. Vyhodnotenie súčasného stavu chriašťa bodkovaného (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	2	4
	veľkosť areálu	3	3	9
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	3	2	6
	biotopy migrácie a translokácie	3	1	3
O	druhu	2	1	2
	hniezdného biotopu	3	3	9
	migračného biotopu	3	2	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				57
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				69

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 20. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu chriašťa bodkovaného

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
78 %		

Zhodnotenie

Druh vykazuje v CHVÚ za sledované obdobie priaznivý stav, aj keď populačné stavy medziročne značne fluktuujú v závislosti od aktuálnych poveternostných podmienok. V porovnaní s chriaštom malým alebo bučiačikom močiarnym nehrozí druhu v blízkej budúcnosti zásadný negatívny populačný alebo areálový trend, keďže na hniezdnom stanovišti nevyžaduje stabilnú vodnú hladinu. Stabilizácia vodnej hladiny na močiarnoch by však mala pozitívny vplyv aj pre chriašťa bodkovaného, najmä počas tzv. suchých rokov, a to kvôli zlepšeniu trofických podmienok na plytkých okrajoch nevysychajúcich močiarov. Zásadný negatívny vplyv by malo znižovanie plochy podmočených bylinných porastov v CHVÚ a úprava vysokého bylinného porastu melioračných kanálov. Neznáme sú vplyvy pasenia dobytká a kosenia ostrícových lúk na kľúčových hniezdných lokalitách medzi Tešmakom a Ipelským Predmostím.

1.6.3.1.7. Definovanie stavu rybárika riečného (*Alcedo atthis*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Druh bol v CHVÚ Poiplie v rokoch 2010 až 2012 zistený každoročne v celom úseku rieky Ipel, ale aj na prítokoch, priľahlých štrkoviskách, pieskovniach, močiarnoch a vodných kanáloch (vrátane úsekov v intravilánoch obcí, napr. Kosihy nad Ipľom). Hniezdenie sa potvrdilo dominantne v hlinitých brehoch Ipľa. V menšej miere hniezdil aj v brehoch štrkovísk a rybníkov (Veľká nad Ipľom) a pieskovní (Kováčovce) (Mojžiš a kol. 2011). V zriedkavých prípadoch zahniezdil aj v čerstvo vykopaných jamách (napr. pri výstavbe kanalizácie a vodovodného potrubia vo Vrbovke). Počas mapovania v rokoch 2010 – 2012 bolo v CHVÚ zistených 34 teritórií a celková hniezdná početnosť je odhadovaná na 30 - 40 teritórií / rok v závislosti od intenzity predchádzajúcej zimy a rozvodnenosti Ipľa počas hniezdného obdobia. Populácia s veľkosťou **25 - 40 párov sa odhaduje aj pre priľahlú maďarskú stranu Ipľa na území CHVÚ Ipoly völgye** (Mojžiš a kol. 2011), pričom treba zdôrazniť, že oba národné odhady vo vysokej miere odzrkadľujú početnosť spoločnej populácie druhu hniezdiacej na oboch brehoch Ipľa. Rozmiestnenie teritórií v CHVÚ nie je rovnomerné. Najväčšia hniezdná hustota (> 50 % teritórií) je v úsekoch Ipľa medzi Šahami a Veľkou Vsou nad Ipľom (15 teritórií) a medzi Vrbovkou a Čelármami (10 teritórií). Najnižšia koncentrácia je naopak v úseku medzi Nitrou nad Ipľom a Trenčom (4 teritóriá), kde druh pravidelne hniezdi aj v brehoch štrkovísk a rybníkov. Druh v CHVÚ pravidelne zimuje, pričom sa tam vtedy koncentruje populácia aj z okolia CHVÚ (Mojžiš a kol. 2011).

Tabuľka č. 21. Definovanie stavu druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 40 teritórií	25 - 40 teritórií	pod 25 teritórií
	1.2. Populačný trend	populácia za 5 rokov stúpla o viac ako 20 %	populácia za 5 rokov je stabilná s kolísaním v rozmedzí ± 20 %	populácia za 5 rokov klesla o viac ako 20 %

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A	B	C	
	dobry	priemerny	nepriaznivý	
1.3. Veľkosť areálu	90 % a viac riečnych kilometrov Ipľa v CHVÚ	60 - 90 % riečnych kilometrov Ipľa v CHVÚ	menej ako 60 % riečnych kilometrov Ipľa v CHVÚ	
1.4. Areálový trend	druh hniezdi na 80 - 100 % riečnych km Ipľa v CHVÚ, areál je za 5 rokov stabilný alebo sa zväčšil	druh hniezdi na 60 - 80 % riečnych km Ipľa v CHVÚ, areál za 5 rokov pulzuje v rozmedzí ± 20 %	druh hniezdi na menej ako 60 % riečnych km Ipľa v CHVÚ, areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 20 %	
1.5. Význam medzidruhových interakcií ¹	viac ako 100 rýb do veľkosti 10 cm / 1 km toku Ipľa / deň počas hniezdnej doby	viac ako 100 rýb do veľkosti 10 cm / 2 km toku Ipľa / deň počas hniezdnej doby	viac ako 100 rýb do veľkosti 10 cm / 4 km toku Ipľa / deň počas hniezdnej doby	
biotop	2.1. Hniezdny biotop ²	kolmé brehy (min 1,5 m nad priemernou úrovňou hladiny) Ipľa na viac ako 80 % riečnych km	kolmé brehy (min 1,5 m nad priemernou úrovňou hladiny) Ipľa na menej ako 60 % riečnych km	
	2.2. Potravný biotop ³	viac ako 100 rýb do veľkosti 14 cm / 1 km toku Ipľa / deň roka na viac ako 80 % riečnych km nezamrznutého Ipľa	viac ako 100 rýb do veľkosti 14 cm / 1 km toku Ipľa / deň na viac ako 60 % riečnych km nezamrznutého Ipľa	
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania	viac ako 20 rýb do veľkosti 14 cm / 1 km toku Ipľa / deň na nezamrznutom toku Ipľa	viac ako 20 rýb do veľkosti 14 cm / 2 km toku Ipľa / deň na nezamrznutom toku Ipľa	viac ako 20 rýb do veľkosti 14 cm / 4 km toku Ipľa / deň na nezamrznutom toku Ipľa
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	v hniezdnom teritóriu nedochádza k rušeniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat	v hniezdnom teritóriu dochádza k rušeniu (plavci, člnkári, rybári) v miere bezprostredne neohrozujúcej odchov mláďat	
	3.2. Deštrukcia hniezdného biotopu	bez zásahu negatívnymi antropickými vplyvmi	zásah negatívnych antropických vplyvov je obmedzený na 10 - 30 % riečnych km Ipľa	zásah negatívnych antropických vplyvov na viac ako 30 % riečnych km Ipľa
	3.3. Deštrukcia potravných biotopov	viac ako 90 % riečnych km toku Ipľa spĺňa odporúčané hodnoty kvality povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb podľa aktuálne platných zákonov	60-80 % riečnych km toku Ipľa spĺňa odporúčané hodnoty kvality povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb podľa aktuálne platných zákonov	menej ako 60 % riečnych km toku Ipľa spĺňa odporúčané hodnoty kvality povrchových vôd vhodných pre život a reprodukciu pôvodných druhov rýb podľa aktuálne platných zákonov

1 Kritérium adaptované podľa Hopkins (2001) a Kucharski (2009), 2 Kritérium adaptované podľa Hopkins (2001), 3 Kritérium adaptované podľa Kucharski (2009)

Tabuľka č. 22. Vyhodnotenie súčasného stavu rybárika riečneho (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	2	3	6
	areálový trend	3	3	9
	medzidruhové interakcie	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	3	3	9
	migračný biotop	3	3	9
O	druhu	2	3	6
	hniezdneho biotopu	3	3	9
	potravného biotopu	3	3	9
Dosiahnutá hodnota spolu:				81
Maximálna možná hodnota ($\sum \text{váh} \times 3$):				99

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 23. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu rybárika riečneho

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
82 %		

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ priaznivý a populačne a areálovo stabilný stav. V rámci toku Ipľa v CHVÚ existujú rozdiely v hniezdnej hustote, ktoré kopírujú stav zregulovania Ipľa a zvýšenej ochrany periodicky zaplavovaného biotopu v jeho blízkosti (Ramsarská lokalita, prírodné rezervácie). Negatívne môže v blízkej budúcnosti pôsobiť zvyšujúca sa intenzita lovu rýb rybármi a z toho plynúce vyrušovanie hniezdiacich vtákov, ako aj eutrofizácia povrchových vôd splaškami kvôli zvyšujúcej sa (dotovanej) chemizácii a intenzifikácii poľnohospodárskej činnosti. Zásadným negatívnym vplyvom by bola výstavba vodných diel a regulácia brehov Ipľa.

1.6.3.1.8. Definovanie stavu d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V období rokov 2010 – 2012 bol hniezdny výskyt registrovaný na celom území CHVÚ. Počas troch rokov bolo zistených 18 teritórií, pričom väčšina týchto teritórií bola registrovaná opakovane počas každého z rokov. Teritória sa nachádzali v alebo v blízkosti obcí: Tešmak, Ipľské Predmostie (1 – 2 páry), Balog nad Ipľom (1 – 2 páry), Kosihy nad Ipľom, Veľká Čalomija (1 – 2 páry), Iliášov, Selešňany, Kováčovce, Peťov, Bušince, Veľká nad Ipľom, Mikušovce, Trebeľovce, Holiša a Béter. Keďže rozšírenie druhu nie je úplne zmapované, na území CHVÚ sa odhaduje **20 - 30 párov** (Mojžiš a kol. 2011). Pre porovnanie, na maďarskej strane Ipľa sa pre relatívne menšie územie CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 - 2010 odhaduje hniezdna populácia 6 - 15 párov (Mojžiš a kol. 2011). Výskyt druhu vzhľadom na typ biotopu závisel od ročného obdobia. Kým počas sezóny bol registrovaný najmä v

pobrežnom poraste pri lpli a na okrajoch obcí (cintoríny, sady, aleje), počas zimných mesiacov bol častejšie registrovaný v intravilánoch obcí. V porovnaní s d'atľom veľkým, bol d'ateľ hnedkavý počas hniezdneho obdobia registrovaný najmä v redších stromových porastoch s výskytom starých alebo odumretých stromov.

Tabuľka č. 24. Definovanie stavu druhu d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Populačná veľkosť	viac ako 30 hniezdných teritórií	20 - 30 teritórií	menej ako 20 teritórií
	1.2. Populačný trend	populácia vzrástla za 5 rokov o vyše 20 %	populácia za 5 rokov je stabilná s osciláciou $\pm 20\%$	populácia za 5 rokov klesla o viac ako 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	min. 1 teritórium / katastrálne územie pre viac ako 80 % katastrálnych území	min. 1 teritórium / katastrálne územie pre 50 - 80 % katastrálnych území	min. 1 teritórium / katastrálne územie pre menej ako 50 % katastrálnych území
	1.4. Areálový trend	areál sa za 5 rokov zväčšil o viac ako 5 % katastrálnych území	areál je za 5 rokov stabilný s osciláciou $\pm 5\%$ katastrálnych území	areál sa zmenšil za 5 rokov o viac ako 10 % katastrálnych území
biotop	2.1. Hniezdny biotop	každé katastrálne územie vykazuje prítomnosť starých porastov listnatých stromov, ovocných sadov, parkov, poľných remízok a brehových porastov	50 - 80 % katastrálnych území vykazuje prítomnosť starých porastov listnatých stromov, ovocných sadov, parkov, viníc, poľných remízok a brehových porastov	menej ako 50 % katastrálnych území vykazuje prítomnosť starých porastov listnatých stromov, ovocných sadov, parkov, viníc, poľných remízok a brehových porastov
	2.2. Potravný biotop ¹	na každom katastrálnom území je prítomná plocha > 2 km ² drevinových porastov asociovaných s kultúrnou krajinou (parky, ovocné sady, záhrady, vinice, remízky)	na 50 - 80 % katastrálnych území je prítomná plocha > 2 km ² drevinových porastov asociovaných s kultúrnou krajinou (parky, ovocné sady, záhrady, vinice, remízky)	na menej ako 50 % katastrálnych území je prítomná plocha > 2 km ² drevinových porastov asociovaných s kultúrnou krajinou (parky, ovocné sady, záhrady, vinice, remízky).
ohrozenia	3.1. Populácia	na viac ako 80 % katastrálnych území nedochádza k likvidácii starých stromov počas hniezdnej sezóny	na 50 - 80 % katastrálnych území nedochádza k likvidácii starých stromov počas hniezdnej sezóny a premene drevinových porastov na ornú pôdu alebo pasienky	na viac ako 50 % katastrálnych území dochádza k likvidácii starých stromov počas hniezdnej sezóny a premene drevinových porastov na ornú pôdu alebo pasienky

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobrý	priemerný	nepriaznivý
3.2. Biotop	na menej ako 80 % katastrálnych území sa likvidujú staré stromy v kultúrnej krajine a pobrežnom poraste	na 50 - 80 % katastrálnych území sa likvidujú staré stromy v kultúrnej krajine a pobrežnom poraste	na viac ako 50 % katastrálnych území sa likvidujú staré stromy v kultúrnej krajine a pobrežnom poraste

¹ Kritérium adaptované podľa Michalczuk a Michalczuk (2006)

Tabuľka č. 25. Vyhodnotenie súčasného stavu d'atľa hnedkavého (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	pop. hustota / veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	veľkosť areálu	3	2	6
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	3	3	9
	potravný a biotop migrácie	3	2	6
O	populácia	3	3	9
	biotop	2	1	2
Dosaiahnutá hodnota spolu:				48
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				57

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 26. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu d'atľa hnedkavého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
84 %		

Zhodnotenie

Aj keď kvôli rozlohe potenciálneho hniezdného biotopu nie je rozšírenie druhu stále podrobne zmapované, na základe doterajšieho výskumu druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ priaznivý a populačne a areálovo stabilný stav. Hoci druh nie je cielene ohrozovaný človekom, negatívne môže v budúcnosti pôsobiť vypil'ovanie starých stromov v intravilánoch obcí a kultúrnej krajine a postupná degradácia opustených alebo neošetrovaných ovocných sádov, parkov a remízok pozdĺž ciest a polí. Bez priebežnej obnovy starých alebo chorých stromov sa dá očakávať postupný pokles populačných stavov druhu, resp. presun do biotopu mimo kultúrnu krajinu. V intravilánoch (vrátane verejných priestorov) je nepriaznivý aj trend nahrádzania zlikvidovaných (zdravých alebo chorých) listnatých stromov za okrasné ihličnaté stromy.

1.6.3.1.9. Definovanie stavu včelárika zlatého (*Merops apiaster*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Počas obdobia rokov 2010 - 2012 bolo hniezdenie druhu registrované iba v strednej časti CHVÚ od Slovenských Ďarmôt po Peťov (Mojžiš a kol. 2011). V roku 2010 bol pokus o hniezdenie pozorovaný aj v jame skládky na západnom okraji Ipeľského Predmostia. Hniezdenie v CHVÚ: bývalý a aktívny pieskový lom juhozápadne od Slovenských Ďarmôt, opustený pieskový lom severne od Selešťan, steny pivníc a terasy viníc východne od Selešťan, terasy bývalých viníc medzi Selešťanmi a Vrbovkou, piesková jama pri bývalých kasárňach východne od Vrbovky, pieskové jamy medzi Vrbovkou a Malým Kiarovom, pieskové odkryvy juhovýchodne od Kováčoviec, a pieskový lom juhozápadne od Peťova. V predmetnom období sa hniezdna početnosť pohybovala medzi **22 - 32 hniezdných párov/rok**. Veľkosť hniezdných zoskupení na lokalite sa pohybovala od 1 do 7 párov (najčastejšie < 3 - 4 páry). Najväčšie zoskupenie bolo zistené v pieskovej jame juhovýchodne od Kováčoviec v roku 2012 (7 párov). V posledných rokoch došlo k opusteniu tradičných hniezdných lokalít, ktoré už neposkytujú vhodné hniezdne podmienky (lom severne od Selešťan, pivnice východne od Selešťan, niektoré z pieskových jám juhovýchodne od Kováčoviec, terasy viníc pri Selešťanoch). Druh v CHVÚ početne tiahne a v pohniezdnom období tam boli evidované významné nocoviská (> 100 jedincov; medzi Selešťanmi a Vrbovkou, PR Cúdeninský močiar). Na príľahlej maďarskej strane sa pre relatívne menšie územie CHVÚ Ipoly völgye pre obdobie rokov 2005 - 2010 odhaduje hniezdna populácia 65 - 90 párov (Mojžiš a kol. 2011).

Tabuľka č. 27. Definovanie stavu druhu včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 80 hniezdných párov	40 - 80 hniezdných párov	menej ako 40 hniezdných párov
	1.2. Veľkosť kolónie	prevažuje 5 - 25 párov / kolóniu	prevažuje 5 - 10 párov / kolóniu	hniezdenie jednotlivo, resp. 2 - 4 páry / kolóniu
	1.3. Populačný trend	stúpajúci za 5 rokov o viac ako 20 %	stabilný alebo oscilujúci za 5 rokov v rozmedzí ± 20 %	pokles za 5 rokov o viac ako 20 %
	1.4. Veľkosť areálu	viac ako 8 katastrálnych území	5 - 8 katastrálnych území	menej ako 5 katastrálnych území
	1.5. Areálový trend	areál sa za 5 rokov zväčšil o viac ako 2 katastrálne územia	areál je za 5 rokov stabilizovaný alebo oscilujúci v rozmedzí ± 20 % katastrálnych území	areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 20 % katastrálnych území

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobry	priemerny	nepriaznivý
biotop	2.1. Hniezdny biotop	na viac ako 80 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období	na 50 až 80 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období	na menej ako 50 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období
	2.2. Potravny biotop ¹	na viac ako 80 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na 50 - 80 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na menej ako 50 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	na viac ako 60 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na 30 - 60 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na menej ako 30 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	na 90 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)	na 60 - 90 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)	na menej ako 60 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	na viac ako 90 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien	na 60 - 90 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien	na menej ako 60 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien
	3.3. Stupeň ohrozenia potravného a migračného biotopu	na viac ako 80 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania	na 50 - 80 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania	na menej ako 50 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania

¹ Kritérium adaptované podľa Cramp a Simmons (1985)

Tabuľka č. 28. Vyhodnotenie súčasného stavu včelárika zlatého (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	1	3	3
	veľkosť kolónie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	veľkosť areálu	1	2	2
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	3	3	9
	migračný biotop	3	2	6
O	populácia	3	2	6
	hniezdny biotop	1	3	3
	migračný biotop	3	2	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				47
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				87

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 29. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu včelárika zlatého

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		54 %

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ nepriaznivý stav. Hoci na väčšine územia CHVÚ sú optimálne potravné podmienky, hlavným negatívnym dôvodom nepriaznivého stavu je degradácia a postupný zánik tradičných hniezdných lokalít, ktoré vznikli v minulosti ľudskou činnosťou. Iba systematické udržiavanie aktívnych hniezdných lokalít, prípadne vytváranie nových hniezdných príležitostí, dokáže v najbližšej budúcnosti zvrátiť nepriaznivý stav druhu v CHVÚ. Z hľadiska stavu populácie v CHVÚ je menej závažným negatívom extrakcia piesku z hniezdných lokalít a vyrušovanie hniezdných párov na hniezdiskách. Keďže miestne obyvateľstvo má k druhu na sledovanom území všeobecne pozitívny vzťah, nepredpokladá sa zásadné zhoršenie potenciálneho konfliktu (najmä kvôli včelárstvu) medzi človekom a včelárikom zlatým.

1.6.3.1.10. Definovanie stavu výrika lesného (*Otus scops*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu

V CHVÚ Poiplie patrí výrik medzi izolovane hniezdiace vzácne druhy práve vďaka nedostatku vhodných starších rozvolnených drevinových porastov parkového typu a príslušných nízkych trávnatých porastov. Už z minulosti tento druh sovy spomína Malesevics (1892) ako hniezdiča od Nítry nad Ipľom. Salaj (1987) ho spomína z blízkeho okolia Poiplia –

z jeho okrajových častí. V rokoch 1993 – 2001 bolo hniezdenie na Poiplí zistené v starých svetlých lesných porastoch parkového typu v oblasti Slovenských Ďarmôt a Podlužian a v starých porastoch parkového a lužného typu v oblasti Kirt'a a Peťova v rokoch 1998 – 2004 (Mojžiš et al. 2010). Najbližšie od Poiplia bolo hniezdenie, resp. hniezdny výskyt zistené v parku Horné Semerovce, Želovce, v obci Obeckov a v starých sadoch pri Tešmaku (KRIŠTÍN, nepubl.).

Dnes je tam známe len roztrúsené a nepravidelné hniezdenie. Z rokov 2010 - 2013 bolo hniezdenie, resp. hniezdne teritóriá známe z obcí Vrbovka, Ipeľské Predmostie, Veľká Ves nad Ipľom, Kosihy nad Ipľom.

Druh hniezdi najčastejšie solitérne, v max. hustote 2 hniezda / 1 km². Početnosť druhu v CHVÚ je aktuálne na hranici vyhynutia populácie (**0 - 4 páry**). Tieto páry hniezdia v nižšej hustote aj v príľahlom území Maďarska (2 - 4 páry), čo môže viesť v dohľadnom čase až k zániku lokálnej populácie kvôli nedostatku voľných jedincov a vhodných habitatových ník na hniezdenie.

Hlavnou skupinou biotopov druhu v CHVÚ Poiplie sú staré parky a rozvoľnené lesíky, staré sady a okraje starých sádov a záhrad v obciach a pri nich. Tam hniezdi v stromových dutinách, vzácné i v ponúknutých búdkach. V hniezdnom teritóriu je potrebná mozaika biotopov – sad, kosené trávne porasty a pasienky. Intenzita hospodárenia a zrejme aj chemizácia ornej pôdy nezaručuje veľký dostatok potravy – veľkých druhov hmyzu (>20 mm) – svrčkov, rovnokrídlovcov, chrobákov, bystrušiek, chrústov atď., čo tiež prispieva k ohrozeniu druhu v tomto CHVÚ.

Tabuľka č. 30. Definovanie stavu druhu výrik lesný (*Otus scops*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ je > 8 teritórií za obdobie 5 rokov	V CHVÚ je 4 - 8 teritórií- obdobie 5 rokov	V CHVÚ je < 4 teritóriá - obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	V priebehu 5 ročného obdobia stúpla početnosť populácie o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia je populácia stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do ± 20 %)	V priebehu 5 ročného obdobia poklesla početnosť populácie o viac ako 20 %
	1.3. Areálový trend	V priebehu 5 ročného obdobia sa na monitorovaných transektoch výskyt zvýšil o viac ako 20 %	V priebehu 5 ročného obdobia na monitorovaných transektoch je výskyt stabilný, prípadne mierne kolíše (do ± 20 %)	V priebehu 5 ročného obdobia sa na monitorovaných transektoch výskyt znížil o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Pestrá mozaika biotopov – sady a svetlé lesíky s dostatkom starých stromov s dutinami (min. 30/10 ha), záhrady s tradičnou formou hospodárenia	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili o viac ako 10%. V území sa stále tradične hospodári, no začína dochádzať k vypíľovaniu starých stromov < 20 %.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili o viac ako 10%. V území sa stále menej tradične hospodári a dochádza k vypíľovaniu starých stromov >20 %.

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
	2.2. Potravný biotop	Pestrá ponuka sadov a starých stromov (min. 30/10 ha) zabezpečuje pestrú potravnú ponuku.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa nezmenšili o viac ako 10 %. V území sa stále tradične hospodári a nepoužívajú sa pesticídy.	Biotopy z dobrého priaznivého stavu sa zmenšili o viac ako 10%. V území sa stále menej tradične hospodári a používajú sa aj pesticídy.
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na hniezdnych lokalitách nie je človekom úmyselne vyrušovaný a nedochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov.	Na hniezdnych lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov (< 20 % stromov).	Na hniezdnych lokalitách dochádza k vypíľovaniu hniezdnych stromov (> 20 % stromov).
	3.2. Deštrukcia hniezdnych /potravných biotopov	Hniezdny biotop na lokalitách nie je ohrozený vypíľovaním hniezdnych stromov, intenzívnou poľnohospodárskou činnosťou, ani zanechaním pasenia a kosenia	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na < 20 % CHVÚ	Vypíľovanie stromov, intenzívne poľnohospodárske práce, alebo naopak zanechanie pasenia a kosenia sa vyskytuje na > 20 % CHVÚ

Tabuľka č. 31. Vyhodnotenie súčasného stavu výrika lesného (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	3	6
O	druhu	1	3	3
	hniezdného a potravného biotopu	1	3	3
Dosažená hodnota spolu:				30
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				63

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 32. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu výrika lesného

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		48 %

Zhodnotenie:

Podľa zadefinovaných kritérií hodnotenia stavu populácie, biotopu a ohrozenia, zaraďujeme výrika lesného v CHVÚ Poiplie v zmysle celkového hodnotenia do stavu nepriaznivého „C“ s hodnotou 48 %.

Vzhľadom na doterajší vývoj a súčasný stav populácie, boli hodnotenia negatívne. V CHVÚ sú stavy výrika dlhodobo na hranici prežívania druhu. Navyše v posledných 10 rokoch zvlášť intenzívne dochádza k likvidácii starých stromov s dostatkom dutín na hniezdenie, a tiež k zmenšovaniu plôch parkov a lesíkov.

Hniezdny biotop je ohrozený hlavne intenzifikáciou hospodárenia a vypíľovaním starých hniezdných stromov a parčíkov.

Pri hodnotení potravného biotopu je zatiaľ situácia priemerná. V území je dostatok kobyliiek, svrčkov a veľkých druhov hmyzu.

Priame ohrozenie posledných párov v CHVÚ vzniká aj v dôsledku nárastu početnosti a rozšírenia jeho hniezdných predátorov, najmä mačiek a kún, ktoré ohrozujú hlavne vyletujúce mláďatá.

1.6.3.1.11. Definovanie stavu penice jarabej (*Sylvia nisoria*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V súčasnosti je populácia penice jarabej v CHVÚ Poiplie stabilná a je odhadovaná na úrovni **25 - 38 párov**. Tento počet je síce nižší ako sa uvádzal vo vedeckom návrhu, nie je však spôsobený poklesom populácie, ale v dôsledku nepresného vymedzenia hraníc CHVÚ pri jeho vyhlasovaní.

Tabuľka č. 33. Definovanie stavu druhu penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ je obsadených viac ako 50 teritórií	V CHVÚ je obsadených 25 – 50 teritórií	V CHVÚ je obsadených 25 a menej teritórií
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpa za obdobie 5 rokov o vyše 20 %.	Populácia je za obdobie 5 rokov stabilná alebo osciluje do ± 20 %	Populácia klesá za obdobie 5 rokov o vyše 20 %.
	1.3. Areálový trend	Za obdobie 5 rokov sa výmera vhodných biotopov nezmenšuje.	Úbytok výmery vhodných biotopov za obdobie 5 rokov je menší ako 20 %.	Úbytok výmery vhodných biotopov za obdobie 5 rokov je väčší ako 20 %.
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov sú na viac ako 70 % rozlohy vhodných biotopov.	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov sú na 50 – 70 % rozlohy vhodných biotopov.	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov sú na menej ako 50 % rozlohy vhodných biotopov.

	2.2. Potravný biotop	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov sú na viac ako 70 % rozlohy vhodných biotopov.	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov sú na 50 – 70 % rozlohy vhodných biotopov.	Extenzívne využívané trávnaté plochy s dostatkom trnitých krov sú na menej ako 50 % rozlohy vhodných biotopov.
ohrozenia	3.1. Populácie	V hniezdnom období (od 1. 5. do 31.7.) je na hniezdiskách neúmyselne vyrušovaná na menej ako 10 % vhodných biotopov.	V hniezdnom období (od 1. mája do 31.7.) je na hniezdiskách neúmyselne vyrušovaná na 10 – 30 % vhodných biotopov.	V hniezdnom období (od 1. mája do 31.7.) je na hniezdiskách neúmyselne vyrušovaná na viac ako 30 % vhodných biotopov.
	3.2. Biotop	Zanechanie tradičného obhospodarovania (kosenie, pasenie a pod.) a následná sukcesia sa prejavuje na menej ako 15 % plochy vhodných biotopov	Zanechanie tradičného obhospodarovania (kosenie, pasenie a pod.) a následná sukcesia sa prejavuje na 15 – 50 % plochy vhodných biotopov	Zanechanie tradičného obhospodarovania (kosenie, pasenie a pod.) a následná sukcesia sa prejavuje na viac ako 50 % plochy vhodných biotopov

Tabuľka č. 34. Vyhodnotenie súčasného stavu penice jarabej (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
O	populácie	2	2	4
	biotop	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu				46
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3)				69

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 35. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu penice jarabej

A	B	C
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	67 %	

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia zaraďujeme penicu jarabú (*Sylvia nisoria*) v celkovom hodnotení do priemerného priaznivého stavu B s hodnotou 67 %.

Priaznivý stav penice jarabej v CHVÚ Poiplie je priemerný, keďže všetky populačné kritériá a kritériá týkajúce sa jeho hniezdných a potravných biotopov sú hodnotené rovnako na stupni B.

1.6.3.1.12. Definovanie stavu prepelice poľnej (*Coturnix coturnix*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie:

Aktuálny populačný trend prepelice poľnej je klesajúci (s aktuálnou populáciou na úrovni **48 - 83 párov**). Pri vymedzovaní CHVÚ populácia prepelice v území bola 75 párov.

Tabuľka č. 36. Definovanie stavu druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ je viac ako 150 volajúcich samcov	V CHVÚ je 100 - 150 volajúcich samcov	V CHVÚ je menej ako 100 volajúcich samcov
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpla za 5 rokov o viac ako 20 %	Populácia je za 5 rokov stabilná alebo s miernymi výkyvmi do ± 20 %	Pokles populácie o viac ako 20 % za 5 rokov
	1.3. Areálový trend	Hniezdny a potravný biotop druhu sa zväčšuje o viac ako 10 % (alebo areál je stabilný a druh pokrýva všetky potenciálne a pôvodne biotopy)	Hniezdny a potravný biotop druhu je stabilný, prípadne mierny nárast /do 10 %/ a všetky potenciálne biotopy nie sú obsadené	Hniezdny a potravný biotop druhu sa znižuje o viac ako 10 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú viac ako 30 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú 20-30 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu	Poloprirodzené a prirodzené lúky kosené 1x ročne zaberajú menej ako 20 % poľnohospodárskeho pôdneho fondu
	2.2. Potravný biotop	Výmera trávnych porastov v CHVÚ rastie o viac ako 5 % za obdobie 5 rokov*1	Zmeny vo výmere trávnych porastov v CHVÚ nepresahujú 5 % za obdobie 5 rokov*1	Výmera trávnych porastov v CHVÚ klesá o viac ako 5 % za obdobie 5 rokov *1
ohrozenia	3.1. Populácie	Viac ako 75 % lokalít s výskytom druhu je kosených od stredu	50 – 75 % lokalít s výskytom druhu je kosených od stredu	Menej ako 50 % lokalít s výskytom druhu je kosených od stredu
	3.2. Biotop	Viac ako 50 % trvalých trávnych porastov je do nasledujúceho roka bez zmeny užívania	25 – 50 % trvalých trávnych porastov je do nasledujúceho roka bez zmeny užívania	Menej ako 25 % trvalých trávnych porastov je do nasledujúceho roka bez zmeny užívania

*¹ K znižovaniu výmery trávnych porastov môže dôjsť jednak zastávaním, rozoraním, zalesnením a podobne. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. podľa leteckých snímok alebo podľa registra poľnohospodárskych produkčných plôch (LPIS) (nie údajov podľa katastra, nakoľko stav katastra neodráža skutočný stav).

Tabuľka č. 37. Vyhodnotenie súčasného stavu prepelice poľnej (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	areálový trend	1	2	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	1	3	3
O	populácie	1	2	3
	biotop	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu				21
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3)				57

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 38. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu prepelice poľnej

A	B	C
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		37 %

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia zaradujeme prepelicu poľnú (*Coturnix coturnix*) v celkovom hodnotení do nepriaznivého stavu C s hodnotou 37 %. Kvalita biotopov je hodnotená negatívne, keďže došlo k rozoraniu trávnych porastov, zamokrených lúk a na týchto miestach sa v súčasnosti pestujú takmer výlučne nevhodné plodiny ako kukurica, repka, slnečnica, preto aj stav hniezdných a potravných biotopov je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav a tak je stupňom C hodnotený aj celkový stav druhu.

1.6.3.1.13. Definovanie stavu pipíšky chochlatej (*Galerida cristata*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

Aktuálny stav pipíšky chochlatej sa v CHVÚ pohybuje na úrovni **24 - 33 párov**. Ide síce o nižšiu početnosť ako vo vedeckom návrhu (150), tento nižší údaj však nie je dôsledkom poklesu populácie, ale vyčlenenia intravilánov a okolia hospodárskych dvorov z CHVÚ.

Tabuľka č. 39. Definovanie stavu druhu pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ je obsadených viac ako 40 teritórií	V CHVÚ je obsadených 20 – 40 teritórií	V CHVÚ je obsadených 20 a menej teritórií
populácia	1.2. Populačný trend	populácia má dlhodobý rastúci trend za obdobie posledných 5 rokov (stúpla minimálne	populácia je v období 5 rokov stabilná alebo mierne kolíše (o 5 - 10 %)	populácia má dlhodobý klesajúci trend, za obdobie posledných 5 rokov klesla pod 50 %

		o 10 %)		
	1.3. Areálový trend	populácia má dlhodobý rastúci trend za obdobie posledných 5 rokov (stúpla minimálne o 10 %)	populácia je v období 5 rokov stabilná alebo mierne kolíše (o 5 – 10 %)	populácia má dlhodobý klesajúci trend, za obdobie posledných 5 rokov klesla pod 50 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Vhodné hniezdne biotopy, predovšetkým trvalé trávne porasty, lúky, úhory, slaniská, okraje ťažobných priestorov štrkopieskov a pieskov, okraje intravilánov a poľnohospodárskych dvorov sú prítomné aspoň na 5 % z rozlohy CHVÚ	Vhodné hniezdne biotopy, predovšetkým trvalé trávne porasty, lúky, úhory, slaniská, okraje ťažobných priestorov štrkopieskov a pieskov, okraje intravilánov a poľnohospodárskych dvorov sú prítomné aspoň na 3 – 5 % z rozlohy CHVÚ	Nedostatok vhodných hniezdných príležitostí, vhodné hniezdne biotopy, predovšetkým trvalé trávne porasty, lúky, úhory, slaniská, okraje ťažobných priestorov štrkopieskov a pieskov, okraje intravilánov a poľnohospodárskych dvorov sú na ploche menej ako 3 % rozlohy CHVÚ
	2.2. Potravný biotop	potravné biotopy (loviská) obsahujú minimálne 20 - 30% trvalých trávnych porastov, pasienkov, lucerny úhorov, riedkych poľnohospod. plodín s obnaženou pôdou, nespevnené poľné cesty	potravné biotopy obsahujú minimálne 15 - 20 % trvalých trávnych porastov, pasienkov, lucerny, úhorov, riedkych poľnohospod. plodín s obnaženou pôdou, nespevnené poľné cesty	potravné biotopy majú pod 5 % trvalých trávnych porastov, pasienkov, lucerny, úhorov, riedkych poľnohospod. plodín s obnaženou pôdou, nespevnené poľné cesty
ohrozenia	3.1. Populácie	v hniezdnom teritóriu nedochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, územie bez rizika negatívnych vplyvov a iných foriem vyrušovania, viac ako 80 % hniezdisk je v priaznivom stave	v hniezdnom teritóriu nedochádza alebo len čiastočne k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, územie bez rizika negatívnych vplyvov a iných foriem vyrušovania, 50 - 80 % hniezdisk je v priaznivom stave	v hniezdnom teritóriu dochádza k vyrušovaniu v miere ohrozujúcej inkubáciu a výchovu mláďat, územie je s rizikom negatívnych vplyvov a iných foriem vyrušovania, menej ako 50% hniezdisk je v priaznivom stave
	3.2. Biotop	viac ako 70% hniezdných biotopov je bez priameho ohrozenia (napr. rozoranie, zástavba, zmena druhu pozemkov a pod.). Viac ako 70 % potravných biotopov je vo vyhovujúcom stave a s dostatočnou potravnou ponukou (nie sú husto zastavané, rozorané v hniezdnom období a pod.).	50 - 70% hniezdných biotopov je bez priameho ohrozenia (napr. rozoranie, zástavba, zmena druhu pozemkov a pod.). 50 až 70% potravných biotopov je vo vyhovujúcom stave a s dostatočnou potravnou ponukou (nie sú husto zastavané, rozorané v hniezdnom období a pod.).	viac ako 50% hniezdných biotopov je v priamom ohrození (napr. rozoranie, zástavba, zmena druhu pozemkov a pod.). Viac ako 50% potravných biotopov je v nevyhovujúcom stave a s nedostatočnou potravnou ponukou (sú husto zastavané, rozorané v hniezdnom období a pod.).

Tabuľka č. 40. Vyhodnotenie súčasného stavu pipíšky chochlatej (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	3	6
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	3	6
O	populácie	2	2	4
	biotop	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu				40
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3)				60

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O - ohrozenia

Tabuľka č. 41. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu pipíšky chochlatej

A	B	C
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
	67%	

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia zaradujeme pipíšky chochlatej (*Galerida cristata*) v celkovom hodnotení do priemerného, priaznivého stavu B s hodnotou 67 %.

Celkový trend populácie v CHVÚ je však stabilný (lokálne mierne rastúci), a preto sú populačné kritéria hodnotené stupňom B ako priemerný, priaznivý stav. Rovnako sú hodnotené aj potravné biotopy a hniezdne biotopy, a preto je celkový stav hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.1.14. Definovanie stavu brehule hnedej (*Riparia riparia*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V minulosti bola v CHVÚ Poiplie bežným hniezdičom, pričom v r. 1989 - 2010 dosahovala početnosť brehule hnedej 40 - 400 párov. V poslednej dekáde však došlo k poklesu početnosti a v roku 2011 bola jej početnosť odhadovaná na **100 – 150 párov** (Mojžiš et al. 2011), kým aktuálny odhad početnosti (Karaska et al. 2015) sa pohybuje len na úrovni 2 - 190 párov (v Lučenskej časti Poiplia nehniezdia vôbec).

Za poklesom početnosti je podobne ako u včelárika zánik hniezdných biotopov a nedostatočný vznik nových hniezdných stien ako aj nedostatočná údržba existujúcich hniezdných stien v prípade kde chýba ich prirodzená obnova fluviaálnymi procesmi.

Tabuľka č. 42. Definovanie stavu druhu brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	viac ako 300 hniezdných párov	200 - 300 hniezdných párov	menej ako 200 hniezdných párov
	1.2. Populačný trend	stúpajúci za 5 rokov o viac ako 20 %	stabilný alebo oscilujúci za 5 rokov v rozmedzí $\pm 20\%$	pokles za 5 rokov o viac ako 20 %
	1.3. Areálový trend	areál sa za 5 rokov zväčšil o viac ako 2 katastrálne územia	areál je za 5 rokov stabilizovaný alebo oscilujúci v rozmedzí $\pm 20\%$ katastrálnych území	areál sa za 5 rokov zmenšil o viac ako 20 % katastrálnych území
biotop	2.1. Hniezdny biotop	na viac ako 80 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období	na 50 - 80 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období	na menej ako 50 % hniezdných lokalít sú steny udržiavané proti zarastaniu vegetáciou a zosuvu substrátu; zabezpečený manažment zabraňujúci likvidácii stien a jám v hniezdnom období
	2.2. Potravný biotop ¹	na viac ako 80 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na 50 - 80 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na menej ako 50 % hniezdných lokalít sa v okolí hniezd do 1 km nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy
	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	na viac ako 60 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na 30 - 60 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy	na menej ako 30 % katastrálnych území sa nachádzajú lúky, mokrade, sady a vodné plochy
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	na 90 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)	na 60 - 90 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)	na menej ako 60 % hniezdných lokalít nedochádza k upchávaniu hniezdných nôr a druh nie je prenasledovaný (napr. odstrelom)
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	na viac ako 90 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien	na 60 - 90 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien	na menej ako 60 % lokalít nedochádza počas hniezdného obdobia k zavážaniu jám odpadom a extrakcii piesku z hniezdných stien

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A	B	C
	dobry	priemerny	nepriaznivý
3.3. Stupeň ohrozenia potravného a migračného biotopu	na viac ako 80 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania	na 50 - 80 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania	na menej ako 50 % katastrálnych území sa nachádzajú v blízkosti vodných plôch súvislé bylinné plochy > 1 km ² bez chemického ošetrovania

Tabuľka č. 43. Vyhodnotenie súčasného stavu brehule hnedej (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
	areálový trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	1	3	3
	potravný biotop	2	3	6
	migračný biotop	2	2	4
O	populácia	3	2	6
	hniezdny biotop	2	3	6
	migračný biotop	2	2	4
Dosažená hodnota spolu:				38
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				72

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Tabuľka č. 44. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu brehule hnedej

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 - 78 %	77 - 55 %	54 - 33 %
		53 %

Zhodnotenie

Druh vykazuje za sledované obdobie v CHVÚ nepriaznivý stav klasifikovaný stupňom C na základe dosiahnutia 53 % bodov z maximálneho bodového hodnotenia priaznivého stavu.

1.6.3.1.15. Definovanie stavu prhl'aviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola*) v CHVÚ Poiplie

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu v CHVÚ Poiplie

V súčasnosti je populácia prhl'aviara čiernohlavého v CHVÚ Poiplie stabilná a populačné kritériá sú hodnotené stupňom B ako priemerný, priaznivý stav. Posledný publikovaný odhad veľkosť populácie prhl'aviara čiernohlavého bol hodnotený na úrovni **100 - 200 párov** (Karaska et al. 2015), tomuto odhadu predchádzajúce rovnako odhadli veľkosť populácie v CHVÚ na 100-200 párov (Mojžiš et al. 2011).

Tabuľka č. 45. Definovanie stavu druhu pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*)

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A	B	C
		dobrý	priemerný	nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ je viac ako 200 obsadených teritórií	V CHVÚ je 100 - 200 obsadených teritórií	V CHVÚ je menej ako 100 obsadených teritórií
	1.2. Populačný trend	Populácia stúpla za 5 rokov o viac ako 20 %	Populácia je za 5 rokov stabilná alebo s miernymi výkyvmi do ± 20 %	Pokles populácie o viac ako 20 % za 5 rokov
	1.3. Areálový trend	Hniezdny a potravný biotop druhu sa zväčšuje o viac ako 10 % (alebo areál je stabilný a druh pokrýva všetky potenciálne a pôvodne biotopy)	Hniezdny a potravný biotop druhu je stabilný, prípadne mierny nárast /do 10 %/ a všetky potenciálne biotopy nie sú obsadené	Hniezdny a potravný biotop druhu sa znižuje o viac ako 10%
biotop	2.1. Hniezdny a potravný biotop	otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypami, ruderálnymi a devastovanými plochami tvorí viac ako 20 % výmery CHVÚ	otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypami, ruderálnymi a devastovanými plochami tvorí 10-20 % výmery CHVÚ	otvorená poľnohospodárska krajina s extenzívne využívanými lúkami, pasienkami, medzami, priekopami, hrádzami, násypami, ruderálnymi a devastovanými plochami tvorí menej ako 10 % výmery CHVÚ
ohrozenia	3.1. Populácie a biotop	hniezdne biotopy nie sú ohrozené likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poli, degradáciou habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poli, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia	10- 20 % biotopov je ohrozených likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poli, degradáciou habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poli, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia	viac ako 20 % biotopov je ohrozených likvidáciou vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poli, degradáciou habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidáciou medzí, rekultiváciami, poľnohospodárskymi splaškami (hnojovica), aplikovaním umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poli, vypaľovaním trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia

*1 K znižovaniu výmery trávnych porastov môže dôjsť jednak zastavaním, rozorávaním, zalesnením a podobne. Je vhodné vychádzať z aktuálnych podkladov skutočného stavu napr. jednotiek LPIS (nie údajov podľa katastra, nakoľko stav katastra neodráža skutočný stav).

Tabuľka č. 46. Vyhodnotenie súčasného stavu pŕhl'aviara čiernohlavého (body):

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	2	3	6
	areálový trend	2	2	4
B	hniezdny a potravný biotop	2	3	6
O	populácie a biotop	2	3	6
Dosiadnutá hodnota spolu				28
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3)				42

*Body pre jednotlivé kritériá môžu dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3

Váha parametrov pre jednotlivé kritériá môže dosiahnuť hodnotu v rozsahu 1, 2, 3.

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Tabuľka č. 47. Celkové percentuálne zhodnotenie súčasného priaznivého stavu pŕhl'aviara čiernohlavého

A	B	C
100–78 %	77–55 %	54–33 %
	67 %	

Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia zaraďujeme pŕhl'aviara čiernohlavého (*Saxicola rubicola*) v celkovom hodnotení do priemerného, priaznivého stavu B s hodnotou 67 %.

Rovnako ako populačné sú hodnotené aj kritéria potravného a hniezdného biotopu, a preto je aj celkový priaznivý stav druhu v Poiplí hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov, na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v rokoch 2010-2012, ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. *Bocian biely (Ciconia ciconia)*

Hodnotenie celkového stavu bociana bieleho v CHVÚ Poiplie dosahuje úroveň A – dobrý, priaznivý stav. Veľkosť populácie, veľkosť areálu a hniezdna úspešnosť druhu sú na úrovni A – dobrý, priaznivý stav, avšak populačný a areálový trend sú hodnotené negatívnejšie, a to úrovňou B – priemerný, priaznivý stav.

Hniezdny a potravný biotop sú rovnako hodnotené úrovňou B – priemerný, priaznivý stav. Migračný biotop je hodnotený pozitívnejšie, úrovňou A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.2. *Kaňa močiarna (Circus aeruginosus)*

Celkové hodnotenie stavu kane močiarnej dosahuje stupeň B – priemerný, priaznivý stav, avšak populačný trend a hniezdny biotop sú hodnotené až stupňom C, teda nepriaznivý stav. Stupňom B – priemerný, priaznivý stav, sú hodnotené veľkosť populácie a areálový trend. Veľkosť areálu, potravný biotop a biotopy zimovania, migrácie a translokácie sú na úrovni A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.3. Bučičík močiarny (*Ixobrychus minutus*)

Stav bučičíka močiarného v CHVÚ Poiplie je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Týmto stupňom, C – nepriaznivý stav, sú hodnotené aj jeho populačný trend a hniezdny biotop. Pozitívnejšie, stupňom B – priemerný, priaznivý stav, sú hodnotené veľkosť a hustota populácie, areálový trend a potravný biotop.

1.6.3.2.4. Strakoš kolesár (*Lanius minor*)

Stav strakoša kolesára je hodnotený negatívne, na úrovni C – nepriaznivý stav. Touto úrovňou sú hodnotené aj všetky populačné charakteristiky a takisto hniezdny biotop. Iba potravný biotop je hodnotený stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.5. Chriašť malý (*Porzana parva*)

Chriašť malý v CHVÚ Poiplie je hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Všetky populačné charakteristiky sú hodnotené rovnakým nepriaznivým stupňom C, iba veľkosť populácie je hodnotená stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Stupňom B – priemerný, priaznivý stav, je hodnotený aj potravný biotop. Hniezdny biotop má úroveň C – nepriaznivý stav. Migračný biotop je na najlepšej úrovni. Hodnotený je stupňom A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.6. Chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

Celkové hodnotenie stavu chriašťa bodkovaného je na stupni A – dobrý, priaznivý stav. Týmto pozitívnym stupňom sú hodnotené aj ostatné charakteristiky (veľkosť areálu, potravný biotop a biotopy migrácie a translokácie), avšak veľkosť populácie, populačný trend, areálový trend, hniezdny biotop sú hodnotené stupňom B - priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.7. Rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Celkové hodnotenie stavu rybárika riečného v CHVÚ Poiplie je na úrovni A – dobrý, priaznivý stav. Z populačných charakteristík je týmto stupňom (A) hodnotený iba areálový trend, ostatné populačné charakteristiky majú úroveň B – priemerný, priaznivý stav. Potravný a migračný biotop rybárika má úroveň A – dobrý, priaznivý stav. Hniezdny biotop je hodnotený negatívnejšie, a to úrovňou B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.8. Ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Stav ďateľa hnedkavého v CHVÚ Poiplie je hodnotený pozitívne - na úrovni A – dobrý, priaznivý stav. Dobrý, priaznivý stav – A – dosahujú aj biotopové charakteristiky a veľkosť areálu. Ostatné populačné charakteristiky (pop. hustota/veľkosť populácie, populačný trend, areálový trend) dosahujú stupeň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.9. Včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

Celkové hodnotenie včelárika zlatého v CHVÚ Poiplie je negatívne, stupňom C – nepriaznivý stav. Tento stav dosahujú aj všetky populačné charakteristiky včelárika zlatého, avšak potravný a migračný biotop majú naopak, pozitívne hodnotenie A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.2.10. Výrik lesný (*Otus scops*)

Stav výrika lesného je negatívne hodnotený stupňom C – nepriaznivý stav. Z toho vyplýva, že aj ostatné charakteristiky (veľkosť populácie a hniezdny biotop) sú hodnotené ako stupeň C, teda nepriaznivý stav, s výnimkou charakteristík populačný trend, areálový trend a potravný biotop. Tieto tri sú hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.2.11. *Penica jarabá (Sylvia nisoria)*

Aktuálne sú ako populačné, tak aj kritériá vzťahujúce sa k biotopu penice jarabej v CHVÚ hodnotené stupňom B a preto je stupňom B – priemerný, priaznivý stav hodnotený aj celkový stav penice jarabej.

1.6.3.2.12. *Prepelica poľná (Coturnix coturnix)*

Populačné a kritériá vzťahujúce sa k biotopu sú u prepelice poľnej hodnotené stupňom C a preto je aj celkový priaznivý stav klasifikovaný stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.2.13. *Pipíška chochlatá (Galerida cristata)*

Aktuálne sú populačné a kritériá vzťahujúce sa k biotopu pipíšky chochlatej v CHVÚ hodnotené stupňom B a preto je na stupňom B – priemerný, priaznivý stav klasifikovaný aj celkový stav pipíšky chochlatej.

1.6.3.2.14. *Brehuľa hnedá (Riparia riparia)*

Populačné kritériá brehule hnedej sú hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav. Rovnako v prípade kritéria hniezdného biotopu je hodnotené stupňom C – nepriaznivý stav, iba kritérium potravného biotopu je hodnotené stupňom B – priemerný, priaznivý stav. Celkový stav brehule hnedej v CHVÚ Poiplie je tak klasifikovaný stupňom C – nepriaznivý stav.

1.6.3.2.15. *Pŕhľaviar čiernohlavý (Saxicola rubicola)*

Aktuálne sú populačné a kritériá vzťahujúce sa k biotopu pŕhľaviara čiernohlavého v CHVÚ hodnotené stupňom B a preto je na stupni B – priemerný, priaznivý stav hodnotený aj celkový stav.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľu.

1.6.3.3.1. *Cieľový stav druhu bocian biely (Ciconia ciconia)*

Vzhľadom na význam alúvia Ipľa pre udržanie celkovej populácie bociana bieleho v regióne a na Slovensku je cieľom udržať aktuálny stav bociana bieleho na úrovni A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.3.2. *Cieľový stav druhu kaňa močiarna (Circus aeruginosus)*

Cieľom programu starostlivosti o CHVÚ Poiplie je udržať stav kane močiarnej minimálne na úrovni B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.3. *Cieľový stav druhu bučičík močiarny (Ixobrychus minutus)*

Vzhľadom na pokles populácie bučičíka močiarného v CHVÚ Poiplie a jeho významu pre udržanie populácie v regióne by malo byť cieľom opatrení stav bučičíka zlepšiť z nepriaznivého stavu C minimálne na stupeň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.4. *Cieľový stav druhu strakoš kolesár (Lanius minor)*

Rozšírenie strakoša kolesára je v súčasnosti na Slovensku ostrovčekovité. Preto je dôležité chrániť každú z týchto populácií, aby nedošlo k postupnému zániku ostrovčekov výskytu a teda aj celej populácie na Slovensku. Vzhľadom na význam Poiplia pre ochranu strakoša je preto potrebné vykonať také opatrenia na zlepšenie kvality biotopov v CHVÚ Poiplie, aby sa

vytvorili predpoklady na zlepšenie súčasného nepriaznivého stavu druhu na stupeň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu chriašť malý (*Porzana parva*)

V súčasnosti patrí CHVÚ Poiplie medzi najvýznamnejšie hniezdiská chriašťa malého na Slovensku napriek jeho nepriaznivému stavu v území. Preto je dôležité zlepšiť nepriaznivý stav chriašťa malého v území aspoň na úroveň B priaznivého stavu.

1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

V súčasnosti patrí CHVÚ Poiplie medzi najvýznamnejšie hniezdiská chriašťa bodkovaného na Slovensku. Preto je dôležité zachovať stav chriašťa bodkovaného na úrovni A - dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Poiplie patrí medzi významné hniezdiská rybárika riečneho kvôli relatívne prirodzenému charakteru veľkej časti toku Ipľa. Preto je dôležité prostredníctvom ochrany jeho biotopov zabezpečiť udržanie priaznivého stavu rybárika na úrovni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu d'ateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

V dôsledku relatívneho zachovania záhrad v obciach a okolitej nelesnej drevinovej vegetácie patrí Poiplie a jeho okolie medzi územia s veľkým významom pre ochranu tohto druhu na Slovensku. Preto je cieľom opatrení v rámci programu starostlivosti zachovať priaznivý stav tohto druhu na úrovni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

CHVÚ Poiplie je dôležité pre ochranu včelárika zlatého na Slovensku, keďže je umiestnené blízko severného okraja jeho rozšírenia na Slovensku, resp. jeho významnejších hniezdísk. Preto by opatrenia pre tento druh mali byť realizované tak, aby došlo k zlepšeniu jeho nepriaznivého stavu na stupeň A – dobrý, priaznivý stav.

1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu výrik lesný (*Otus scops*)

Poiplie patrí medzi niekoľko málo hniezdísk výrika lesného na Slovensku, preto by cieľom opatrení malo byť zlepšenie kvality hniezdných a potravných biotopov tak, aby sa vytvorili podmienky pre zlepšenie nepriaznivého stavu výrika lesného minimálne na stupeň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.11. Cieľový stav druhu penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

Vzhľadom na to, že opatrenia pre ochranu druhu prispievajú k celkovému zvýšeniu biodiverzity územia je dôležité zachovať minimálne súčasnú úroveň priaznivého stavu penice jarabej na úrovni stupňa B.

1.6.3.3.12. Cieľový stav druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Opatrenia pre ochranu prepelice poľnej sú dôležité aj pre ochranu hniezdných a potravných biotopov ďalších predmetov ochrany, preto je cieľom programu starostlivosti zlepšiť súčasný nepriaznivý stav druhu v území minimálne na úroveň stupňa B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.13. Cielový stav druhu pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

Vzhľadom k tomu, že opatrenia pre ochranu pipíšky prispievajú k celkovému zvýšeniu biodiverzity územia, je dôležité zachovať minimálne súčasnú úroveň priaznivého stavu druhu na úrovni stupňa B.

1.6.3.3.14. Cielový stav druhu brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Cieľom aktuálnych opatrení vzhľadom na nepriaznivý stav brehuľe hnedej a postupný zánik jej hniezdísk je zlepšiť podmienky pre jej hniezdenie tak, aby sa celkový nepriaznivý stav druhu zlepšil minimálne na úroveň B – priemerný, priaznivý stav.

1.6.3.3.15. Cielový stav druhu prhl'aviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*)

Vzhľadom na to, že opatrenia pre ochranu prhl'aviara prispievajú k celkovému zvýšeniu biodiverzity územia je dôležité zachovať minimálne súčasnú úroveň priaznivého stavu prhl'aviara čiernohlavého na úrovni stupňa B.

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Ochrana bociana bieleho a jeho hniezdísk je vo verejnosti široko akceptovaná a žiadaná vzhľadom k tomu, že bocian je vnímaný pozitívne ako symbol vidieka na Slovensku. Tieto požiadavky však často prichádzajú do konfliktu so záujmami konkrétnych obyvateľov, ak je hniezdo umiestnené na streche rodinného domu alebo na stĺpoch elektrického vedenia a dochádza z tohto dôvodu k výpadkom elektrického prúdu. Vznik takýchto konfliktov je riešiteľný prekládkou hniezd na osobitné podložky na nekonfliktných miestach. Väčším problémom môžu byť požiadavky na zachovanie lovísk, ktorými sú často mokrade a lúky, ktoré v prípade záujmu na ich odvodnení, rozoraní alebo zastavaní, nie sú niekedy riešiteľné bez vzniku konfliktov a rozhodnutia úradov, ktoré vyhovejú iba jednému zo záujmov.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)

Kaňa močiarna patrí v CHVÚ Poiplie medzi najbežnejšie dravce, no verejnosti je tento druh neznámy a preto ani neexistuje žiadny osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Ochrana kane močiarnnej je v príkrom rozpore so záujmami odvodniť alebo zničiť mokrade zasypávaním a celoplošným odstraňovaním porastov vodných rastlín. K vyrušovaniu kane močiarnnej dochádza na lokalitách s intenzívnym rybolovom počas hniezdenia, čo môže mať za následok neúspešné hniezdenie. Všetky zásahy do mokradí, ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon č. 543/2002 Z. z.**“)

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu bučičík močiarny (*Ixobrychus minutus*)

V prípade ochrany bučičíka močiarného ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Konflikt môže nastať pri rybárskom využívaní hniezdných lokalít, ktoré sú zároveň rybárskymi revírmi, prípadne pri snahe o úpravu lokalít a ich následné zaradenie k rybárskym revírom. Problémom by bolo následné odstraňovanie plávajúcej a litorálnej vegetácie vrátane vrbových kríkov rastúcich na okrajoch mokradí alebo zarybňovanie fytofágnymi druhmi rýb, ktoré by redukovali zárasty mokradí. Všetky zásahy do mokradí ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov

výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu strakoš kolesár (*Lanius minor*)

V prípade strakoša kolesára ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša kolesára môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš kolesár na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu, a darí sa mu viac v mozaikovitej krajine.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu chriašť malý (*Porzana parva*)

V prípade ochrany chriašťa malého, ako verejnosti neznámeho druhu, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Do konfliktu sa záujmy ochrany druhu môžu dostať v prípade negatívnych zásahov do hniezdných biotopov (mokradí), ktorých dôsledkom by bolo odvodnenie, celoplošné odstránenie porastov vodných rastlín, zavážanie až likvidácia biotopov. Všetky zásahy do mokradí ktoré nesúvisia so zabezpečením manažmentu biotopov výberových druhov preto musia byť odborne posúdené a povolené orgánmi ochrany prírody v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

V prípade ochrany chriašťa bodkovaného, ako verejnosti neznámeho druhu bez ekonomického významu, neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Rovnako aj biotopy jeho výskytu (aluviálne, podmáčané lúky, močiar) patria medzi lokality s menším ekonomickým významom. Naopak udržiavanie biotopov chriašťa bodkovaného vo vitálnom stave môže napomôcť k zvýšeniu vodozadržnej schopnosti krajiny, a tak aj nepriamo k zlepšeniu protipovodňovej ochrany. Toto je významné obzvlášť v prípade Poiplia, kde bol reguláciami na mnohých miestach zúžený prietokový profil rieky lpeľ do úzkeho koryta, napriek tomu, že Poiplie plní funkciu zátopového územia, a tak prispieva k zníženiu vrcholu povodňovej vlny na nižšie položenom úseku rieky. Našťastie však mnohé časti Poiplia dodnes ostali nezregulované a Poiplie tak aspoň čiastočne stále túto funkciu plní.

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Rybárik riečny je vďaka svojmu sfarbeniu verejnosti dobre známy a obľúbený druh, preto ochrana tohto druhu je široko akceptovaná. Vzhľadom k spektru jeho potravy, ktorou sú drobné rybky, nie je ochrana tohto druhu ani v konflikte so záujmami rybárskeho využívania lokalít. Na druhej strane pestré sfarbenie druhu vyvoláva veľký záujem o fotografovanie tohto druhu, ktoré však môže viesť k nadmernému vyrušovaniu a byť teda v rozpore so záujmami ochrany rybárika. Preto je v tomto prípade potrebné regulovať v okolí hniezdísk rušivé vplyvy, vrátane fotografovania.

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Ďateľ hnedkavý nie je verejnosti známy, ale patrí medzi ďatle, ktoré sú vo verejnosti akceptované a žiadané pre ich pozitívnu úlohu pri ochrane drevín pred hmyzími škodcami. Postavenie ďatľa hnedkavého je o to významnejšie, že ide o druh synantropný, viazaný svojím výskytom na parky a záhrady v obciach. Potreby druhu na zachovanie starých ovocných stromov s hniezdnymi dutinami sa môžu stať predmetom konfliktu s obyvateľmi, záhradkármi, majiteľmi ovocných sádov a správcami parkov, pri snahách o výruby starých stromov. Tieto protichodné záujmy je možné riešiť citlivým prístupom úradov, v kompetencii ktorých je vydávanie súhlasov na výruby. Zároveň je potrebné pri takýchto rokovaniach zdôrazňovať aj iné funkcie, ktoré prináša zeleň potrebná pre prežívanie ďatľa hnedkavého a tým je tlmenie následkov extrémnych horúčav v intravilánoch a ich okolí.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu včelárík zlatý (*Merops apiaster*)

Včelárík zlatý je pomerne známy druh u širokej verejnosti s podporou jeho ochrany. Ku konfliktom však pri zabezpečení jeho ochrany dochádza s dvomi záujmovými skupinami.

Včelárík ako predátor blanokrídleho hmyzu a často aj včiel, v blízkosti hniezdisk je včelármi neoblúbený a niekedy aj prenasledovaný. Sú známe prípady zničenia hniezdných stien a upchávania nôr. Takýmto prípadom je potrebné predchádzať šírením osvetly medzi včelármi a kontrolovaním hniezdných lokalít.

Ku konfliktom dochádza aj pri ochrane včelárika zlatého, ktorý má svoj hniezdny biotop v nerekvultovaných pieskovňach, kde prebieha ťažba, alebo ktoré pôsobia neesteticky a sú výrazné snahy o ich rekultiváciu. Ťažbu piesku v hniezdnej dobe je potrebné na hniezdných lokalitách vylúčiť a v opustených pieskovňach s ukončenou ťažbou je potrebné udržiavať kolmé steny, zabrániť ich zosúvaniu a zarastaniu.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu výrik lesný (*Otus scops*)

Výrik lesný, ktorý je v CHVÚ zriedkavým a verejnosti neznámym druhom, nie je priamo ohrozovaný inými záujmami. Nepriamo môže byť ochrana druhu v konflikte so snahami o likvidáciu starých dutinových stromov, stromoradií, parkov, brehových porastov. Ochranu týchto stromov je potrebné zabezpečiť v súčinnosti s orgánmi ochrany prírody, ktoré sú kompetentné vydávať povolenia na výrub nelesnej drevinovej vegetácie v zmysle zákona č. 543/2002 Z. z.

1.6.3.4.11. Osobitné záujmy u druhu penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

V prípade penice jarabej ako verejnosti neznámeho druhu neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany. Nepriamo však môžu vznikať konflikty pri požiadavkách na ponechanie dostatočnej rozlohy hniezdných biotopov, t.j. krovín na ornej pôde, ktorých ponechanie však zároveň znižuje dotácie pre dotknutých poľnohospodárov. Preto je v chránených vtáčích územiach potrebné pre elimináciu týchto konfliktov vhodne nastaviť režim dotácií, aby verejný záujem ochrany prírody a poľnohospodárstva neboli v konflikte. K ďalším konfliktom môže dochádzať pri snahách o zužitkovanie krovín nachádzajúcich sa pozdĺž ciest, odvodňovacích a hydromelioračných kanálov alebo na zarastajúcich pasienkoch na drevnú štiepku. Tieto protichodné záujmy je potrebné riešiť pri povoľovacích konaniach s orgánmi ochrany prírody.

1.6.3.4.12. Osobitné záujmy u druhu prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Ochrana prepelice poľnej ako symbolu poľnohospodárskej krajiny vo verejnosti je záujmom nielen z dôvodu jej určenia ako predmetu ochrany v CHVÚ Poiplie, ale aj z dôvodu zachovania kultúrneho dedičstva. V prípade Poiplia môžu byť jej ochranou dotknuté záujmy poľnohospodárov, ktorí preferujú pri pestovaní plodiny ako kukurica, repka, slnečnica. Pre zlepšenie jej stavu v území bude potrebné aspoň čiastočne pozmeniť skladbu plodín, čo bez dostatočne vhodne nastaveného dotačného rámca vyvolá aj negatívne finančné dopady na poľnohospodárske subjekty. Pre úpravu tohto stavu je však možné využiť aj iné prostriedky a to napríklad tzv. „greeningové opatrenia“ v rámci programu rozvoja vidieka (PRV), preferenciu iných finančne rovnako výhodných plodín pre poľnohospodárov.

1.6.3.4.13. Osobitné záujmy u druhu pipíška chochlatá (*Galerida cristata*)

V prípade ochrany pipíšky chochlatej ako verejnosti neznámeho druhu neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jej ochrany.

1.6.3.4.14. Osobitné záujmy u druhu brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Ochrana brehuľe hnedej sa dostáva do konfliktu so záujmami ťažby piesku vzhľadom na skutočnosť, že druh hniezdi často v aktívnych pieskovňach; a s výraznými snahami o rekultiváciu opustených pieskovní, ktoré pôsobia neesteticky. Ťažbu piesku v hniezdnej dobe je potrebné v hniezdných lokalitách vylúčiť a v opustených pieskovňach s ukončenou ťažbou je potrebné udržiavať kolmé steny, zabrániť ich zosúvaniu a zarastaniu.

1.6.3.4.15. Osobitné záujmy u druhu pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*)

V prípade pŕhľaviara čiernohlavého ako verejnosti neznámeho druhu neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana pŕhľaviara čiernohlavého so záujmom zachovania lúk môže zasiahnuť do záujmov poľnohospodárstva pri požiadavke o ich rozoranie, alebo napríklad pestovanie rýchlorastúcich drevín, čo môže spôsobiť likvidáciu vhodného biotopu. Podobne aj požiadavky na rozoranie medzí, vyťaženie alebo zoštiepkovanie remízok a krov pozdĺž ciest je v rozpore so záujmami ochrany pŕhľaviara čiernohlavého. Takéto opatrenia preto musia byť povoloňované príslušnými orgánmi.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Západná časť CHVÚ sa sčasti prekrýva s územím európskeho významu **SKUEV0257 Alúvium Ipeľa** (3,04 %), územím **PR Ipeľské hony** (0,36 %) a územím **PR Ryžovisko** (0,72 %), v oboch rezerváciách platí piaty stupeň ochrany. V úseku približne od Ipeľského Predmostia po Šahy sa prekrýva CHVÚ Poiplie s **ramsarskou lokalitou Poiplie** (4,79 %).

V centrálnej časti sa CHVÚ prekrýva s územím európskeho významu **SKUEV0053 Kiarovský močiar** (0,36 %) a územím **PR Kiarovský močiar** (0,20 %) s piatym stupňom ochrany. Severnou hranicou CHVÚ nadväzuje na územie európskeho významu **SKUEV0052 Seleštianska stráň, ktoré sa sčasti prekrýva s PR Seleštianska stráň** so štvrtým stupňom ochrany.

Vo východnej časti CHVÚ dochádza k parciálnemu prekryvu s územím európskeho významu **SKUEV0365 Dálovský Močiar** (1,02 %) a zároveň s územím **PR Dálovský Močiar** (0,24 %), kde platí druhý až piaty stupeň ochrany (druhý stupeň ochrany na 62,31 ha, štvrtý stupeň ochrany na 5,03 ha a piaty stupeň ochrany na 15,12 ha). Najvýchodnejšie je prekryv s **chráneným areálom Volavčia kolónia** (0,03 %) so štvrtým stupňom ochrany.

V CHVÚ mimo prekryvu s európskou a národnou sieťou chránených území platí prvý stupeň ochrany. Hranice a územné prekryvy sú v mapovej prílohe č. 6.4.1.

V rámci územného systému ekologickej stability sa CHVÚ prekrýva s **biocentrom nadregionálneho významu Poiplie a nadregionálnym hydricko-terestrickým biokoridorom Vodný tok Ipeľ**. V území sa nachádzajú aj biocentrá regionálnej úrovne (Kiarovský močiar – Hradište, Volavčia kolónia).

Okrem aktuálnych predmetov ochrany v CHVÚ dosahujú v poslednej dekáde početnosť presahujúcu 1 % limity príslušnej biogeografickej populácie pravidelne aj iné druhy vtákov. Príkladom je hus bieločelá. Preto je potrebné zvážiť pri prípadnom prehodnocovaní vyhlášky jej zaradenie medzi predmety ochrany, prípadne aj u iných druhov, ktorých početnosť sa aktuálne pohybuje na vysokých úrovniach a môže limity pre zaradenie medzi predmety ochrany dosiahnuť.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

Lesné pozemky sú obhospodarované podľa programov starostlivosti o lesy (PSL), ich prehľad je v tabuľke.

Tab. č. 48: Prehľad platných PSL

Názov PSL pre Lesný celok	Platnosť PSL	Výmera lesných pozemkov (LHP) v CHVÚ (ha)
NOVÁ VES	2012 - 2021	10,08
ŠAHY	2011 - 2020	3,66
Spolu		13,74

Rozdiel oproti výmere lesných pozemkov v súčasnom KN je spôsobený stavom C-KN v čase vyhotovenia programov starostlivosti o les.

Tab. č. 49: Zastúpenia kategórií lesa sú v nasledovnej tabuľke.

Kategória lesa	Písmeno kategórie (ha)	Kategória (ha)	%
H		12,42	91,86
O	a	0,43	3,18
	d	0,67	4,96
	spolu	1,10	8,14
U			
Spolu		13,52	100

Tab. č. 50. Zastúpenie drevín v porastoch CHVÚ.

Vysvetlivky: TI – topoľ I 214 (euroamerické topole), AG – agát biely, CR – dub cerový, JP – javor poľný

Drevina	TI	AG	CR	JP
%	66	31	2	1

Tab. č. 51. Veková štruktúra je v nasledujúcej tabuľke.

Vek v rokoch	1-20	21-40	41-60	61-80
Zastúpenie v %	60,9	27,1	8,8	3,2

Porastová mapa sa nachádza v prílohe č 6.4.2

2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY

2.1. Historický kontext

Súčasnú prírodnú hodnotu CHVÚ Poiplie sú predovšetkým dôsledkom dlhodobého využívania územia, kedy **lúky v okolí rieky Ipel' boli takmer každoročne zatápané počas vyšších vodných stavov** a neboli tak vhodné na intenzívne poľnohospodárske využívanie. Lúky tak boli stáročia využívané predovšetkým ako pasienky (Mojžiš et al. 2011). Ešte v päťdesiatych rokoch minulého storočia tak väčšina slovenského úseku rieky Ipel' pozostávala zo širokého alúvia meandrujúceho Ipľa a napríklad medzi Mikušovcami a Veľkou nad Ipľom šírka takéhoto alúvia dosahovala niekoľko kilometrov. Neskôr však došlo k regulácii úsekov rieky Ipľa, ktoré netvorili hranicu (napríklad pri Šahách a pri Lučenci), čo otvorilo cestu dnešnej intenzifikácii hospodárenia a rozorávaniu trávnych porastov a lúk. Poloha rieky Ipel' na hranici s Maďarskom však viaceré úseky uchránila pred reguláciou, čoho výsledkom je aj zachovanie širokého inundačného pásma na viacerých miestach.

Vysoké prírodné hodnoty územia boli dôvodom aj pre vyhlásenie viacerých chránených území na Poiplí. Prvou z nich bolo vyhlásenie PR Kiarovský močiar v roku 1988, v roku 1992 bol vyhlásený Chránený areál Volavčia kolónia pri Rapovciach, nasledovala Prírodná rezervácia Seleštianska stráň (1997), Prírodná rezervácia Ipel'ské hony (1998), Prírodná rezervácia Dálovský močiar (1999), Prírodná rezervácia Hradište (1999), Prírodná rezervácia Ryžovisko (2000) a Prírodná rezervácia Cúdenický močiar (2009). V roku 1998 boli najcennejšie časti územia vyhlásené za Ramsarskú lokalitu Poiplie, ktorá na maďarskej strane nadväzuje na obdobnú lokalitu Ipoly völgy.

Napriek týmto prírodným hodnotám a vyhláseným chráneným územiám sa nie všetky územia darí primerane chrániť. Dôvodom je v niektorých lokalitách absentujúci manažment a v iných intenzívne poľnohospodárstvo v poslednom desaťročí vedúce k rozorávaniu trávnych porastov.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

Na území CHVÚ Poiplie sa **5667,75 ha poľnohospodárskej pôdy využíva ako orná pôda**. Na ploche 1134,67 ha sa nachádzajú trvalé trávnaté porasty využívané hlavne na kosenie a pasenie. Záhrady a vinice sa nachádzajú na výmere 1,80 ha. Pôda na ktorej obhospodarovanie nie je bližšie špecifikované a zatiaľ nie je poľnohospodársky využívaná, sa nachádza na výmere 6,89 ha.

Lesné hospodárstvo

Porasty v CHVÚ sú tvorené nepôvodnými drevinami agáta a topoľa šľachteného. V jednom poraste je prímes pôvodných drevín dub cerový, javor poľný. Vzhľadom na ich fragmentálne rozmiestnenie v rámci CHVÚ a malú výmeru nemajú výrazný vplyv na charakter územia. Pri starších porastoch vzhľadom na vzácnosť tohto biotopu v území je však treba zväžiť postupnosť ich obnovy.

Rekreácia a šport

Územie je súčasťou **Ipel'ského regiónu cestovného ruchu**, ktorý nepatrí medzi významnejšie v rámci SR. Rekreácia sa orientuje na kúpeľníctvo a pobyt pri termálnych vodách (Dudince, Rapovce, Dolná Strehová), poznávací turizmus (pamiatková rezervácia Šahy, Filákov a i.). Vlastné územie CHVÚ nemá významnejšiu rekreačnú vybavenosť ani

využitie s výnimkou vodnej turistiky a športového rybolovu na toku Ipeľ, pri Šahách je kemping a chaty, vo východnej časti sú štrkoviská s potenciálnou živelnou rekreáciou.

Ťažba nerastných surovín

Do územia CHVÚ nezasahuje určené ani navrhované prieskumné územie, chránené ložiskové územie ani dobývacie priestory výhradných ložísk.

V najvýchodnejšej časti územia sa nachádzajú viaceré **ložiská nevyhradených nerastov – štrkopieskov a pieskov**. V databázy Štátneho geologického ústavu D. Štúra z roku 2015 je evidované ložisko s ukončenou ťažbou ložiskách Trebeľovce – Láza, Holiša. Ložiská s rozvinutou ťažbou sú Veľkej nad Ipľom, Veľká nad Ipľom V, Veľká nad Ipľom – Lúčky, Veľká nad Ipľom Farská.

Poľovníctvo a rybárstvo

V CHVÚ Poiplie je evidovaných **15 poľovných revírov**. CHVÚ sa nachádza v poľovnej oblasti S IX. Tuhár a S VIII. Hontiansko-veľkokrtíšska, a je takisto súčasťou **rybárskych revírov** Ipeľ č.3, Ipeľ č.4, Ipeľ č.5, Ipeľ č.6. Charakter vody je kaprový.

Využitie vody

Územie CHVÚ nezasahuje do chránenej vodohospodárskej oblasti. Vo východnej časti územia sú situované **ochranné pásma vodárenských zdrojov** pri obciach Kalonda, Rapovce, Mikušovce. V území sa nachádzajú **vodné plochy vytvorené povrchovou ťažbou štrkopieskov** (Veľká nad Ipľom, Trebeľovce, Holiša).

V rámci úprav tokov sa na Ipľi v minulosti vybudovali **viaceré objekty**, ako sú stupne, sklzy, prahy a iné vodohospodárske objekty a hate slúžiace na dodávku vody (hať Šahy, Veľká Ves nad Ipľom, Balog nad Ipľom, Kalonda). Tieto vodohospodárske zariadenia majú vypracované platné manipulačné poriadky, ktoré je potrebné pri opatreniach týkajúcich sa vodného režimu zohľadňovať. Okrem toho do budúcnosti sa predmetov ochrany môžu dotknúť aj výhľadové zámery vodného hospodárstva, kde sa uvažuje s vodnou nádržou Muľa, MVE Šahy, Veľká Ves nad Ipľom, Balog nad Ipľom, Pinciná a Kalonda.

Ďalšie využitie

V území CHVÚ nie sú evidované prevádzkované skládky odpadov ani bývalé záťaže tohto druhu. Do východnej časti CHVÚ zasahujú ochranné pásma neverejného civilného letiska Lučenec - Boľkovce a letiska pre letecké práce Prša. Územím severne od CHVÚ je **plánovaná výstavba rýchlostnej cesty R7 Bratislava – Lučenec** a západne od CHVÚ úsek rýchlostnej cesty **R3 Zvolen – Šahy – hranica s Maďarskom**, oba úseky sú v súčasnosti v príprave. Východnou časťou územia prechádza tranzitný plynovod s vymedzeným ochranným pásmom podľa územného plánu veľkého územného celku, a nová vetva, ktorá križuje územie CHVÚ pri Slovenských Ďarmotách.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú viazané na obce po obvode CHVÚ, priamo v území sa nenachádzajú. V území sa neevidujú pútnické miesta, kultúrne a náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany. Pri obci Balog nad Ipľom, na území CHVÚ, je **Kaplnka Najsvätejšej Trojice**, pri ktorej sa pravidelne organizujú púte – lokalita (park) je hniezdnou lokalitou d'atľa hnedkavého (*Dendrocopos syriacus*), myšiarky ušatej (*Asio otus*) a zaznamenaný tam bol aj výrik lesný (*Otus scops*).

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z hodnotení stavov druhov vtákov, ktoré sú predmetom ochrany CHVÚ Poiplie, ktoré vyhotovila Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) na základe dát z monitoringu vtáctva v rokoch 2010-2015 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení.

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy v CHVÚ Poiplie

Návrh zásad opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom na to, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov sú často značne odlišné, majú rôznu prioritu a rôznym spôsobom sa môžu dotknúť jednotlivých ekonomických záujmov, je potrebné tieto opatrenia zosúladiť tak aby podobné a rovnaké opatrenia pre jeden druh boli za účelom zefektívnenia a sprehľadnenia spojené do rovnakých opatrení (vo vzťahu k dotknutému ekonomickému záujmu). Naopak rozdielne opatrenia je potrebné uviesť samostatne, prípadne vymedziť presnejšie čas a miesto ich realizácie, aby nedochádzalo k prekryvu s inými opatreniami a ich prípadnému vzájomnému vylučovaniu. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre jednotlivé formy využitia územia pre prehľadnosť dotknutých ekonomických záujmov. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) pre celé CHVÚ však musí vychádzať z nárokov jednotlivých druhov, preto tu tieto nároky z pohľadu potrebných opatrení uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre druh bocian biely (*Ciconia ciconia*)

Na udržanie stavu bociana bieleho na úrovni A – dobrý priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Chrániť a priebežne udržiavať hniezda (odstraňovať nevhodný materiál, odľahčovať / zlepšovať statiku, prekladať či inak riešiť problémové hniezda), stavať hniezdne podložky (napr. pri PR Dálovský močiar, pri obci Trenč, medzi Selešťanmi a Vrbovkou).
- Zamedziť likvidácii a poškodzovaniu mokrad'ových biotopov (najmä rozorávaním trvalých trávnych porastov), a pravidelne zaplavovaných polí; trvalé trávne porasty medzi Šahami a Tešmakom, polia medzi Veľkou Čalomijou a Kosihami nad Ipľom, polia juhovýchodne od Selešťan, polia pod Prielohom, polia v okolí Trenča).
- Zvážiť prípadnú renaturalizáciu mokradí a trvalých trávnych porastov na pravidelne zaplavovaných poliach.
- Podporovať tradičné spôsoby a intenzitu poľnohospodárskeho využívania pozemkov (pasenie a kosenie trvalých trávnych porastov, výsadba krmovín, malobloková orná pôda), napr. prostredníctvom projektov pozemkových úprav.
- Zvážiť reguláciu aktivít v blízkosti hniezd a prípadne ich premiestnenie (napr. výstavba športového ihriska pri hniezde v Mikušovciach).
- Vylúčiť pozemnú aplikáciu chemických látok v blízkosti vodných a mokrad'ových biotopov.
- V prípade potreby príslušným rozhodnutím vylúčiť leteckú aplikáciu chemických látok v blízkosti vodných a mokrad'ových biotopov a vylúčiť v prípade potreby príslušným rozhodnutím aplikáciu rodenticídov na loviskách bocianov bielych.

- Zabezpečiť pravidelné monitorovanie známych hniezdných stanovišť: prílety na hniezdo (marec – apríl), priebeh hniezdenia, hniezdna úspešnosť (počet vyletených mláďat, straty na znáškach / mláďatách, ich príčiny). Popularizáciou medzi domácim obyvateľstvom motivovať k dobrovoľníckej ochrane druhu a monitorovaniu hniezd a hniezdnej úspešnosti.
- Zabezpečiť monitorovanie úhynov na kolíznych úsekoch vzdušných elektrovdov, najmä v období po vyvedení mláďat a jesennej migrácie, ako aj monitorovanie aplikácie chemických látok určených proti hlodavcom na poliach.

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre druh kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*)

Na udržanie stavu populácie kane močiarnej na úrovni B – priemerný priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Z dlhodobého hľadiska kľúčový hniezdny biotop, ktorým sú prirodzené močiare, resp. mokrade, je pre kaňu močiarnu v súčasnosti počas väčšiny rokov suboptimálny. Prakticky všetky potenciálne vhodné prirodzené močiarny biotopy sú izolované od vodných tokov (PR Kiarovský močiar, PR Ipeľské hony, PR Dálovský močiar, močiar pri Tešmaku) a ich okolie je aktívne odvodňované. Dôsledkom je, že výška hladiny vody na týchto lokalitách je primárne závislá od množstva zrážok a počas hniezdnej sezóny výrazne kolíše. Pre tieto lokality je v súčasnej situácii relevantná iba umelá regulácia výšky vodného stĺpca.
- V krátkodobom až strednodobom horizonte je potrebné zväziť najmä prepojenie lokalít s tokom Ipľa a vybudovanie stavidla minimálne pre PR Kiarov a PR Ipeľské hony a prípadne pre PR Dálovský močiar. Tieto opatrenia by boli lokálne prospešné pre celý močiarny ekosystém, vrátane ďalších kritériových druhov vtákov (najmä *Ixobrychus minutus* a *Porzana parva*).
- Aj kvôli nadmernému vysušaniu močiarov počas vegetačnej sezóny je na väčšine lokalít zreteľná sukcesia drevinovej vegetácie. Pre obnovu týchto lokalít je potrebné odstránenie zapojeného krovinného a vrbového porastu zasahujúceho v čoraz väčšej miere do porastov trstiny (akútne opatrenie pre PR Dálovský močiar, v menšej miere pre močiar pri Tešmaku, PR Ipeľské hony a PR Kiarovský močiar).
- Keďže významná časť populácie (približne 20 %) druhu hniezdi na Poiplí na močiarí Béter, ktorý patrí do VVÚ, avšak nie do CHVÚ, pre právne účinnejšie usmernenie vodohospodárskej činnosti a ochrany druhu na tejto lokalite je potrebné zväziť zahrnutie močiaru do CHVÚ Poiplie.
- Na štrkoviskách a rybníkoch (Veľká nad Ipľom) sa v čase hniezdenia (od 1. apríla do 31. júla) neodporúča antropogénnymi zásahmi prudko meniť hladinu vôd počas celého obdobia hniezdenia (± 15 cm).
- Po vykonaní príslušného monitoringu vplyvu ľudskej aktivity na hniezdnu úspešnosť druhu treba náležite regulovať ľudskú aktivitu v rybármi a rekreatantmi hojne navštevovaných štrkoviskách a rybníkoch (Veľká nad Ipľom), aby nedochádzalo k nadmernému vyrušovaniu, zanechaniu hniezdenia a prípadnému neúmyselnému fyzickému ničeniu hniezd. Je žiaduce, aby bolo miestne obyvateľstvo (školy, obecné úrady, rybársky zväz) informované o význame a zraniteľnosti biotopu a vtáčích druhov na daných lokalitách.
- Podporiť extenzívne obhospodarovanie polí a lúk v CHVÚ, pretože tieto predstavujú dôležitý potravný biotop a jeho nízka kontaminácia je žiadúca nielen pre tento kritériový druh.
- Zabezpečiť pravidelný (každoročný) monitoring hniezdneho výskytu druhu. Dôležitý je pre tento druh aj monitoring (min. raz za štyri roky) hniezdnej úspešnosti párov, pretože páry na niektorých kľúčových lokalitách (močiar pri Tešmaku, PR Ipeľské hony) dlhodobo vykazujú veľmi nízku úspešnosť (R. Václav, vlastné pozorovania) a ochrana druhu a najmä biotopu na takýchto lokalitách si vyžaduje vyššiu pozornosť.

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre druh bučiačik močiarny (*Ixobrychus minutus*)

Na zlepšenie stavu bučiačika močiarného na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Z dlhodobého hľadiska je kľúčový biotop, ktorým sú prirodzené močiare, resp. mokrade, pre druh v súčasnosti počas väčšiny rokov v CHVÚ suboptimálny až nevhodný na hniezdenie. Prakticky všetky potenciálne vhodné prirodzené močiarné biotopy sú izolované od vodných tokov (PR Kiarovský močiar, PR Ipeľské hony, PR Ryžovisko, močiar pri Tešmaku) a ich okolie je aktívne odvodňované. Ako dôsledok je výška hladiny vody na týchto lokalitách primárne limitovaná množstvom zrážok a počas hniezdnej sezóny výrazne kolíše. Pre zachovanie, resp. návrat, druhu na tieto lokality je v takejto situácii nutné zabezpečiť umelú reguláciu a stabilizáciu výšky vodného stĺpca počas hniezdnej doby. V krátkodobom až strednodobom horizonte je potrebné zvážiť najmä prepojenie lokalít s tokom Ipľa a vybudovanie stavidla minimálne pre PR Kiarovský močiar a PR Ipeľské hony.
- Keďže významná časť populácie druhu hniezdi na Poiplí na močiari Béter, ktorý patrí do VVÚ, avšak nie do CHVÚ, pre právne účinnejšie usmernenie vodohospodárskej činnosti a ochrany druhu na tejto lokalite je potrebné zvážiť zahrnutie močiaru Béter do CHVÚ Poiplie a zrealizovať aj na tejto lokalite opatrenia vedúce k stabilizácii výšky vodného stĺpca počas hniezdnej doby druhu.
- Po vykonaní monitoringu vplyvu ľudskej aktivity na hniezdnu úspešnosť druhu je potrebné zvážiť reguláciu ľudskej aktivity v rybármi a rekreantmi hojne navštevovaných štrkoviskách a rybníkoch (Veľká nad Ipľom, Rapovce, prípadne Holiša), aby nedochádzalo k nadmernému vyrušovaniu a prípadnému neúmyselnému fyzickému zničeniu hniezd. V tomto smere je žiaduce, aby bolo miestne obyvateľstvo (školy, obecné úrady, rybársky zväz) informované o význame a zraniteľnosti biotopu na daných lokalitách.
- Zabezpečenie monitoringu (min. raz za dva roky) hniezdneho a migračného výskytu druhu. V prípade lokality Béter sa zistilo, že pre potvrdenie hniezdenia druhu v močiarnom biotope je potrebný dôkladný monitoring, ktorý okrem vizuálnych a akustických metód vyžaduje aj dodatkové metódy, akými sú napr. odchyty do nárazových sietí alebo použitie fotopascí. Zároveň je u tohto druhu za účelom zlepšenia poznatkov potrebné zvýšiť pri monitoringu preukaznosť hniezdenia.
- Zabezpečenie monitoringu kvality stojacich povrchových vôd, najmä pre lokality, ktoré sú v bezprostrednej blízkosti poľnohospodárskych družstiev a polí (PR Ipeľské hony, PR Kiarovský močiar, močiar pri Tešmaku).

2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre druh strakoš kolesár (*Lanius minor*)

Na zlepšenie stavu strakoša kolesára na stupeň B priaznivého stavu v CHVÚ je z manažmentových opatrení potrebné:

- Zachovanie tradičného hospodárenia (najmä extenzívne kosenie lúk a pasenie dobytky), ponechávanie tradičných hniezdných stromov a alejí a výsadba nových stromov a alejí. Veľký význam má postupná náhradná výsadba nových stromov a alejí, pozostávajúca z rýchlorastúcich vyšších stromov (výška zrejých stromov > 5 m), mozaikovitá výsadba hospodárskych plodín a maloplošných sádov ovocných stromov (0,5 – 1 ha). Dôležitá môže byť aj ochrana pred predátormi (straka, vrana, mačky, kuny). Všeobecné zníženie používania insekticídov ako aj ďalších pesticídov, zapríčiňujúcich stratu druhového spektra hmyzu a ich živných rastlín je v území vítaná. Druh by si zaslúžil aj samostatný program starostlivosti o biotopy a populácie.

2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre druh chriašť malý (*Porzana parva*)

Na zlepšenie stavu chriašťa malého na stupeň B priaznivého stavu v CHVÚ Poiplie je potrebných viacero manažmentových opatrení:

- Kľúčový hniezdny biotop, ktorým sú prirodzené močiare so stabilizovanou vodnou hladinou, rozsiahlejšou plochou trstiny a mozaikou zavodnených a bahnitých plôch, je pre chriašťa malého v súčasnosti v CHVÚ počas väčšiny rokov nedostupný. Prakticky všetky potenciálne vhodné prirodzené močiarne biotopy sú izolované od vodných tokov (PR Kiarovský močiar, PR Ipeľské hony, močiar pri Tešmaku) a ich okolie je aktívne odvodňované. Dôsledkom je, že výška hladiny vody na týchto lokalitách je primárne závislá od množstva zrážok a počas hniezdnej sezóny výrazne kolíše. Pre ochranu tohto druhu, ktorý je svojimi habitatovými nárokmi spomedzi kritériových vodných druhov vtákov CHVÚ najnáročnejší, je v súčasnej situácii relevantná iba umelá stabilizácia a regulácia výšky vodného stĺpca. V krátkodobom horizonte je nutné zvážiť prepojenie lokalít s tokom Ipľa a vybudovanie stavidla minimálne pre PR Kiarov, PR Ipeľské hony, a močiar pri Tešmaku. Tieto opatrenia by boli lokálne všeobecne prospešné pre celý močiarny ekosystém a špeciálne okrem chriašťa malého aj pre ďalšie dva kritériové druhy vtákov CHVÚ (*Ixobrychus minutus* a *Circus aeruginosus*).
- Paralelne s opatrením zabezpečujúcim prítomnosť vody v močiaroch počas hniezdneho obdobia a stabilizáciu jej hladiny je potrebné zvážiť aj prečistenie koryta najdôležitejších močiarov (PR Kiarovský močiar, PR Ipeľské hony, močiar pri Tešmaku).
- Aj kvôli nadmernému vysušeniu močiarov počas vegetačnej sezóny je na väčšine lokalít zreteľná sukcesia drevinovej vegetácie, ktorá postupuje na úkor trstinového porastu. Je preto potrebné zabezpečiť odstránenie hustého krovinného a vrbového porastu zasahujúceho v čoraz väčšej miere do porastu trstiny (močiar a jazierko Martonka pri Tešmaku, PR Ipeľské hony, PR Kiarovský močiar).
- Keďže významná časť populácie (približne 33 %) druhu hniezdi na Poiplí na močiarí Béter, ktorý patrí do VVÚ, avšak nie do CHVÚ, pre právne účinnejšie usmernenie vodohospodárskej činnosti na tejto lokalite je potrebné zvážiť zahrnutie močiaru do CHVÚ Poiplie a zabezpečiť menežmentové opatrenia ako pre PR Kiarov, PR Ipeľské hony a močiar pri Tešmaku.
- Zabezpečenie monitoringu druhu a využitie všetkých neinvazívnych spôsobov registrácie hniezdneho výskytu a hniezdenia druhu (akustický monitoring diktafónmi, fotopasce, odchyť do nárazových sietí v pohniezdnej dobe). Zároveň je pri monitoringu tohto druhu potrebné zamerať sa na zvýšenie preukaznosti hniezdenia.
- Zabezpečiť monitoring výskytu predátorov na močiaroch, keďže väčšina močiarov sa nachádza na kraji obcí (mačky) a polí (diviaky, líšky) a následne prijať opatrenia na zabezpečenie ochrany hniezdných stanovišť (napr. prehĺbenie koryta močiarov na jeho okrajoch alebo vytvorenie ostrovčekov s bylinnou vegetáciou obkolesených plochou s vyšším vodným stĺpcom).

2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre druh chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*)

Na udržanie stavu chriašťa bodkovaného na úrovni A – dobrý priaznivý stav je potrebné realizovať manažmentové opatrenia:

- V období od 1.5. do 30.7. príslušného kalendárneho roka zákaz kosenia a úprav mokradových lúk (týka sa najmä PR Cúdeninský močiar, PR Ryžovisko, Surdocké lúky, lúky južne a juhozápadne od Tešmaku, mokrad Pažiť pri Vrbovke, lúky

juhovýchodne a južne od Kováčoviec, mokraď medzi Kirt'ou a Čelármami, mokraď severovýchodne od Bušiniec), a bylinných porastov medzi-hrádzových priestorov a okolia melioračných kanálov.

- V období od 1.5 do 30.7. príslušného kalendárneho roka zákaz alebo priestorová regulácia pasenia dobytky v podmochených častiach lúk a mokraďí vyššie zmienených lokalít (najmä v PR Cúdeninský močiar, PR Ryžovisko a lúkach pri Tešmaku, na ktorých sa pasie).
- Žiada sa revitalizácia mokraďových lúk na pravidelne zaplavovaných poliach (napr. pole severovýchodne od obce Trenč, pole medzi Šahami a Tešmakom) a odstránenie vysokej drevinovej vegetácie v lúčnom biotope v okolí močiarov a mokraďí s pokročilou sukcesiou (PR Dálovský močiar).
- Zabezpečenie pravidelného monitoringu a špecializovaného mapovania druhu. Mapovanie druhu si vyžaduje viacero návštev počas sezóny, pretože obdobie hniezdenia je u tohto druhu silne viazané na aktuálne poveternostné podmienky a hniezdny sezónny vrchol / vrcholy môžu medzi rokmi značne variovať. Vzhľadom na skrytý spôsob života je hniezdny úspech druhu v CHVÚ prakticky neznámy a momentálne nie je ani možné odhadnúť ako počet tokajúcich samcov odráža početnosť hniezdiacich samíc. Špecializované metódy mapovania teritórií sú žiadúce najmä pre kľúčové lokality medzi Ipeľským Predmostím a Tešmakom. Základný akustický monitoring druhu je potrebné zintenzívniť najmä vo východnej časti CHVÚ. Zároveň je pri monitoringu tohto druhu potrebné zamerať sa na zvýšenie preukaznosti hniezdenia.

2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre druh rybárik riečny (*Alcedo atthis*)

Na udržanie stavu rybárika riečného v CHVÚ Poiplie na úrovni A – dobrý priaznivý stav je potrebné realizovať manažmentové opatrenia:

- Eliminovať prípadnú ďalšiu reguláciu toku Ipeľa a naopak zvážiť renaturalizáciu toku, prioritne v inundujúcich úsekoch, a zvýšiť počet meandrujúcich úsekov.
- Eliminovať výstavbu vodných diel a protipovodňových úprav koryta na rieke Ipeľ, pri ktorých by dochádzalo k deštrukcii prirodzených hlinitých brehov, odstráneniu pobrežnej vegetácie, ako aj k negatívnym zásahom do zloženia a početnosti rýb.
- Eliminovať kontinuálne výruby alebo deštrukciu (napr. pasením dobytky) stromov a krov v pobrežnej vegetácii, ktorá fyzicky stabilizuje breh a vytvára podmienky na lov pre rybárika, ale naopak zvážiť selektívne odstránenie, resp. presvetlenie, hustej krovinatej pobrežnej vegetácie.
- Keďže druh hniezdi aj v stenách, ktoré vznikajú pri ťažbe piesku alebo štrku (napr. lokality Veľká nad Ipeľom, Peťov, Kováčovce, Vrbovka), je potrebné zamedziť deštrukcii hniezd ťažobnou aktivitou počas hniezdnej sezóny.
- Keďže v suboptimálnych podmienkach (úseky s regulovaným tokom, záplavové roky) druh hniezdi aj v opustených štrkoviskách a pieskovniach, treba pravidelne (min. každý štvrtý rok) upravovať (zošikmiť) brehy a steny štrkovísk a pieskovní.
- Treba zvážiť reguláciu rekreačnej rybárskej činnosti (ponechanie zón kľudu) najmä v tých úsekoch toku, kde je síce optimálny biotop (vhodné steny), ale druh tam kvôli vyrušovaniu nehniezdi.
- Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdneho a mimohniezdneho výskytu druhu, biotopových podmienok hniezdenia, výskytu a početnosti rýb, znečistenia vodných plôch, ale i rekreačnej ľudskej aktivity na známych hniezdných lokalitách.

2.3.1.8. Návrh zásad a opatrení pre druh ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*)

Na udržanie stavu ďateľ'a hnedkavému v CHVÚ Poiplie na úrovni A – dobrý priaznivý stav je potrebné realizovať manažmentové opatrenia:

- Udržiavanie riedkych porastov alejí, ostrovčekov pobrežného stromového porastu rieky Ipel' ako aj pri kanáloch a štrkoviskách, ponechanie starých stromov (najmä topole, jaseň, ovocné stromy) v pobrežnom poraste a stromoradiach pozdĺž ciest a polí. Neodstraňovanie starých alebo odumretých solitérov v medzihrádzovom priestore a na miestach, kde neohrozujú bezpečnosť ľudí.
- Aktívne vysádzanie skupiniek stromov v potenciálne vhodnom hniezdnom biotope (kraje obcí v blízkosti ovocných sádov, záhrad, parkov a pobrežného porastu), ale i na aktuálnych hniezdných stanovištiach v intravilánoch, kde v blízkej budúcnosti hrozí strata hniezdných príležitostí (napr. v dôsledku hromadného vypíľovania stromoradií ako vo Veľkej Čalomiji alebo Kosihách nad Ipľom alebo v dôsledku vysokého veku a zlého zdravotného stavu existujúceho porastu).
- Pravidelné (minimálne raz za štyri roky) monitorovanie a špecializované mapovanie výskytu tohto druhu, ktorý môže unikáť pozornosti a jeho populačná hustota môže byť podhodnotená.
- Monitorovanie kvality aktuálneho a potenciálneho hniezdného biotopu, aby sa predišlo k výrubom na známych hniezdných lokalitách počas hniezdnej doby a aby v prípade poškodenia biotopu došlo v budúcnosti k náprave (priebežné vysádzanie stromov).
- Dohľadávanie konkrétnych hniezdných dutín hniezdných párov v CHVÚ a bezprostrednom okolí a zabezpečiť ochranu týchto hniezdných lokalít.

2.3.1.9. Návrh zásad a opatrení pre druh včelárik zlatý (*Merops apiaster*)

Na zlepšenie stavu včelárika zlatého na stupeň A priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečiť revitalizáciu bývalých lomov (lom severne od Selešťan, lom západne od Slovenských Ďarmôt, a lom juhovýchodne od Kováčoviec). Revitalizácia si bude v súčasnom stave sukcesie vegetácie vyžadovať na týchto lokalitách odstránenie hustej krovinovej a drevinovej vegetácie (najmä jamy juhovýchodnej Kováčoviec) a úpravu zerodovaných stien. Úspešnosť týchto opatrení je vysoká, pretože v okolí týchto stanovišť druh ešte hniezdi.
- V období od 1. mája do 30. júla príslušného kalendárneho roku zabezpečiť ochranu hniezdných stanovišť na lokalitách, kde sa aktívne ťaží. Ide najmä o aktívny lom západne od Slovenských Ďarmôt (západný okraj bývalého PD) a lom juhozápadne od Peťova, kde sa v posledných rokoch intenzívne ťažilo, ako aj v menších pieskových lomoch, resp. jamách, východne od Vrbovky (malý lom využívaný obyvateľmi obce aj počas hniezdnej doby) a jamách juhovýchodne od Kováčoviec (využívané miestnymi obyvateľmi a obcou aj počas hniezdnej doby). V rokoch 2011 a 2012 sa ťažbou zničili hniezda včelárikov, ale i brehúl, v aktívnom lome pri Slovenských Ďarmotách (tam aj v roku 2013) a pri Peťove (v roku 2013 brehule lom pri Peťove opustili a v celom lome hniezdil iba 1 pár včelárikov).
- Žiaduca je aj úprava terás opustených viníc medzi Selešťanmi a Vrbovkou, kde sa druh opakovane snaží hniezdiť v suboptimálnych podmienkach (pri norách líšok, vyjazdených krajniciach poľných ciest, v nízkych stenách). Ide najmä o zošíknenie a prehĺbenie existujúcich terasovitých stien a prípadné odstránenie krovinovej vegetácie.
- Zabezpečiť pravidelný (minimálne raz za 2 roky) monitoring hniezdného výskytu a ľudských aktivít (ťažba, prípadne upchávanie dier) na známych hniezdných lokalitách druhu. V tejto súvislosti je žiaduce informovanie miestneho obyvateľstva o príčinách zvýšenej ochrany druhu, zabezpečenia kľudu a eliminácii extrakcie piesku z hniezdných lokalít najmä v období od 1. mája do 30. júla príslušného kalendárneho roku. Keďže mláďatá nemusia byť vyletené ešte ani na začiatku augusta

(pozorovania z rokov 2012 a 2013 na troch lokalitách), obdobie ochrany hniezdných stanovišť pred ťažbou je potrebné v prípade potreby predĺžiť.

- Zabezpečiť pravidelné udržiavanie upravených hniezdných stien proti zarastaniu vegetáciou a zosuvom v dôsledku erózie. Je žiaduce, aby sa pri týchto aktivitách zúčastnili aj dobrovoľníci z radov miestneho obyvateľstva, prípadne obyvatelia v rámci verejno-prospešných prác. Vzhľadom na atraktivitu druhu môže popularizácia ekológie a ochrany včelárika na školách a obecných úradoch pomôcť pri ochrane ale i mapovaní aj pri ďalších druhoch CHVÚ (napr. výrik lesný a bocian biely).

2.3.1.10. Návrh zásad a opatrení pre druh výrik lesný (*Otus scops*)

Na zlepšenie stavu výrika lesného v CHVÚ Poiplie na stupeň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- tvorba jeho hlavných hniezdných a potravných biotopov, starých parkových porastov a príľahlých lúčnych habitatov,
- zachovanie tradičného obhospodarovania sadov a pasienkov na lokalitách jeho výskytu,
- vytváranie a udržiavanie vhodnej mozaikovitej štruktúry krajiny s nízkobylinnými a kosenými lúkami a skupinkami starých dutých stromov je nevyhnutnou podmienkou dlhoročnej hniezdnej prítomnosti druhu,
- vyvesovanie bezpečných búdok v niekdajších alebo potenciálnych hniezdných lokalitách,
- ponechávanie starých a tradičných hniezdných stromov s dostatkom dutín, v parkoch, sadoch i alejach,
- postupná náhradná výsadba stromov,
- mozaikovitá výsadba hospodárskych rastlín a maloplošných sadov ovocných stromov (0,5 – 1 ha),
- ochrana pred predátormi (mačky, kuny),
- všeobecné zníženie používania insekticídov ako aj ďalších pesticídov, zapríčiňujúcich stratu druhového spektra hmyzu a ich živných rastlín.

2.3.1.11. Návrh zásad a opatrení pre druh penica jarabá (*Sylvia nisoria*)

Na udržanie súčasnej populácie penice jarabej a jej priaznivého stavu na stupni B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie extenzívneho spôsobu využívania lúk a trávnatých porastov s rozptýlenou krovitou vegetáciou.
- Nepovoľovanie zmeny užívania pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku.
- Preferovanie extenzívneho pasenia hospodárskych zvierat hlavne kombinovanou pastvou (napr. oviec a dobytky so stádom s veľkosťou primeranou únosnosti pasienka. Maximálne 0,5 – 1 veľkých dobytčích jednotiek/ ha).
- Pri rekultiváciách pasienkov je potrebné ponechať kroviny na min. 15 % plochy z celkovej výmery v mozaikovej štruktúre. Činnosti vykonávať mimo hniezdného obdobia.
- Obmedzenie používania pesticídov v hniezdnom období.
- Zamedzenie vypaľovania trávy v jarnom období.
- Pravidelné monitorovanie známych hniezdných lokalít na vybraných extenzívne využívaných krovinovými pasienkoch a lúkach.

2.3.1.12. Návrh zásad a opatrení pre druh prepelica poľná (*Coturnix coturnix*)

Na zvýšenie súčasnej populácie prepelice poľnej a zlepšenie stavu minimálne na úroveň B priaznivého stavu je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia.
- V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov.
- Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity.
- Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnatých porastov.

2.3.1.13. Návrh zásad a opatrení pre druh pipíška chochlátá (*Galerida cristata*)

Na udržanie súčasnej populácie pipíšky chochlatej a jej priaznivého stavu minimálne na stupni B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie extenzívneho spôsobu využívania lúk a trávnatých porastov s rozptýlenou krovinovou vegetáciou.
- Nepovoľovanie zmeny užívania pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku.
- Obmedzenie používania pesticídov v hniezdnom období
- Zamedzenie vypaľovaniu trávy v jarom období
- Pravidelné monitorovanie známych hniezdných lokalít.

2.3.1.14. Návrh zásad a opatrení pre druh brehuľa hnedá (*Riparia riparia*)

Na zvýšenie súčasnej populácie brehuľe hnedej a zlepšenie jej priaznivého stavu minimálne na stupeň B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zachovanie vhodných biotopov, teda kolmých stien brehov (prírodných aj umelých).
- Usmerňovanie aktivít v blízkosti biotopov výskytu brehuľe hnedej, v čase hniezdenia dbať na kontrolu hniezdných kolónií, predchádzať ich zasypaniu.
- Vytváranie nových hniezdných možností upravovaním stien brehov.
- Zmapovanie všetkých hniezdných biotopov brehuľe hnedej a zabezpečenie dostatočného monitoringu populácie.
- Šírenie environmentálnej osvetvy.

2.3.1.15. Návrh zásad a opatrení pre druh pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*)

Na udržanie súčasnej populácie pŕhľaviara čiernohlavého a jeho priaznivého stavu minimálne na úrovni B je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- pokračovať v mapovaní a monitoringu,
- monitorovať a kontrolovať realizovanie rekultivácií na poľnohospodárskej pôde,
- monitorovať aplikácie chemických prípravkov v boji so škodlivými činiteľmi na poľnohospodárskej pôde,
- monitorovať a kontrolovať vývoz poľnohospodárskych splaškov - hnojovice pozdĺž ciest,
- spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov (pozemkové spoločenstvá, poľnohospodárske družstvá, Slovenská správa ciest) pri zabezpečovaní ochrany pŕhľaviara čiernohlavého a jeho výskytových lokalít:

usmernenie aplikácie metód obhospodarovania vyhovujúceho ekologickým a biologickým nárokom prhľaviara černošlavého (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poli, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poli, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia, pri tvorbe a realizácii agroenviromentálnych opatrení PRV.

2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Poiplie

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Nakoľko ide o CHVÚ, kde tvorí **62 % orná pôda a 26 % trvalé trávne porasty**, je najväčšie množstvo zásad a opatrení zameraných práve v rámci poľnohospodárstva, ktorého stav v území je rozhodujúcim faktorom prežívania a prosperovania kritériových druhov. Z tohto dôvodu by využívanie územia na poľnohospodárske účely malo zohľadniť následné zásady a opatrenia:

- zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov, t.j. extenzívne (menej časté a vykonávané šachovnicovito) kosenie lúk a pasenie dobytkom, a od 1.5. do 30.7. nekosiť ani nespásat' vyšší lúčny porast najmä v okolí (pásky s min. šírkou 10 m od okraja) podmočených / zamokrených zníženín a plytkých meandrujúcich koryt pretínajúcich lúky (týka sa to lúk celého inundačného pásma Ipľa, ale najmä mokradových lúk medzi Šahami a Ipeľským Predmostím),
- vylúčiť mulčovanie v období od 1. marca do 31. augusta, v prípade zamokrených lúk a pasienkov minimalizovať mulčovanie počas celého roka,
- vylúčiť rozoranie existujúcich trávnych porastov a úhorov,
- výrazne zvýšiť podiel trvalých trávnych porastov, najmä lúk, pasienkov, lucernovnísk, realizovať reštitučné programy zamerané na obnovu pôvodných biotopov. Je vhodné aby súhrnný podiel trvalých trávnych porastov reálne využívaných ako trávne porasty v území neklesol v priebehu realizáciu programu starostlivosti pod 2000 ha
- podporovať chov hospodárskych zvierat, avšak v období od 1. mája do 30. júla príslušného kalendárneho roka priestorovo usmerniť alebo úplne vylúčiť pasenie dobytkom v najcennejších častiach podmočených častí lúk a mokradí (najmä pri lúkach pri Tešmaku, na ktorých sa pasie),
- pri rekultiváciách pasienkov ponechať kroviny na minimálne 15 % plochy z celkovej výmery v mozaikovej štruktúre; činnosti vykonávať mimo hniezdneho obdobia,
- podporiť zachovanie pôvodných druhov solitérnych drevín a krovitých formácií na trvalých trávnych porastoch (min. 1 strom s obvodom kmeňa nad 80 cm/ha, min. 25 m²/ha krovinatých formácií, disperzia roztrúsená),
- podporiť mozaikovitú usporiadanie nízkych poľných kultúr, snahu o vysokú diverzitu vegetačných štruktúr v krajine,
- v maximálnej možnej miere obmedziť používanie insekticídov a pesticídov v poľnohospodárstve na poliach v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov pre zachovanie dostatočnej potravinovej ponuky, ak to nie je možné, tak pri aplikácii na ornej pôde zabezpečiť odborný kvalifikovaný dozor a použiť len chemické prípravky, ktoré nie sú na zozname zakázaných prípravkov pre chránené vtáčie územia,
- lokálne ponechávať úhory vo forme pásov popri kultúrach poľnohospodárskych plodín, ktoré predmety ochrany využívajú pri love potravy a v pohniezdnom období; každý poľnohospodár, ktorý obhospodaruje minimálne 50 ha, by tak mal každoročne ponechať minimálne 2 % z využívanej plochy (tieto opatrenia je možné zahrnúť do

„greeningových opatrení“ v rámci zavádzania plôch oblastí ekologického záujmu podľa aktuálneho PRV);

- v období po žatve obilnín a repky časť strnísk nezaorať hneď po žatve, ale až v neskoršom období. Je potrebné ponechať ich takto nepoorané aspoň v letných mesiacoch (júl až august), pokiaľ to nie je možné dlhšie,
- zachovať a podporiť mokrade na území, zabrániť ich poškodzovaniu (najmä rozorávaním trvalých trávnych porastov na zamokrených lokalitách, trvalých trávnych porastov, a pravidelne zaplavovaných polí; trvalých trávnych porastov medzi Šahami a Tešmakom, polia medzi Veľkou Čalomijou a Kosihami nad Ipľom, polia juhovýchodne od Seleštian, polia pod Prielohom, polia v okolí Trenča)
- revitalizovať mokradňové lúky na pravidelne zaplavovaných poliach (napr. pole severovýchodne od obce Trenč, pole medzi Šahami a Tešmakom) a odstránenie hustej vysokej drevinovej a krovinovej vegetácie v lúčnom biotope v okolí močiarov a mokradí s pokročilou sukcesiou (Prírodná rezervácia Dálovský močiar a prípadné iné),
- zabezpečiť revitalizáciu mokradí a riečnych ramien, v prípade potreby technickými opatreniami (výstavba stavidiel a pod.),
- monitorovať výskyt invázných šeliem a iných predátorov v okolí mokradí, keďže väčšina mokradí sa nachádza na okrajoch obcí (mačky) a polí (diviaky, líšky) a následne prijať opatrenia na zabezpečenie ochrany hniezdných stanovišť (napr. prehĺbenie koryta močiarov na jeho okrajoch alebo vytvorenie ostrovčekov s bylinnou vegetáciou obkolesených plochou s vyšším vodným stĺpcom),
- na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) v CHVÚ zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany,
- zabrániť záberom poľnohospodárskej pôdy výstavbou infraštruktúry a usmerniť ich výstavbu mimo potravných biotopov druhu v rámci intravilánov obcí,
- zabezpečiť v prípade záujmu vlastníkov výmenu súkromných pozemkov umiestnených v CHVÚ za štátne umiestnené mimo CHVÚ a sceliť drobné pozemky vlastnené štátom v rámci CHVÚ do väčších blokov prostredníctvom zámen,
- na všetkých plochách poľnohospodárskej pôdy zabezpečovať environmentálne prijateľné postupy pri žatve poľnohospodárskych kultúr - vždy postupovať smerom od stredu k okrajom, alebo od jednej strany pozemku k druhej strane pozemku, pri kosbe a žatve používať výstražné zariadenia,
- zamedziť výrubom vyšších solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí a zachovanie starších a vyšších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia), zabezpečiť ponechávanie odumierajúcich a odumretých drevín v poľnohospodárskej krajine,
- realizovať náhradnú výsadbu stromov a alejí, sadených vo väčšej veľkosti (vyšších ako 5 m), mozaikovitú výsadbu hospodárskych rastlín a maloplošných sadov ovocných stromov (0,5 – 1 ha), a výsadbu nových alejí v poľnohospodárskej krajine (najmä v okolí známych hniezdných lokalít *Lanius minor*),
- revitalizovať zaniknuté hniezdne stanovištia (napr. odpadkami zasypaná a zarastená piesková jama pri Kováčovciach, ktorá bola pred necelými 20 rokmi najväčšou kolóniou včelárikov a brehúľ v CHVÚ), úpravu terás opustených viníc medzi Selešťanmi a Vrbovkou (zošíkmenie a prehĺbenie existujúcich terasovitých stien a prípadné odstránenie krovinovej vegetácie) a vytvoriť minimálne dve hniezdne steny (napr. pri Kiarove a Peťove) za účelom zlepšenia hniezdných podmienok pre včeláriky zlaté,
- zabezpečiť pravidelný monitoring populácií využívajúcich plochy spadajúce pod ornú pôdu a trvalé trávne porasty, špeciálne ich hniezdisk,

- zabezpečiť monitoring veľkosti populácie predmetov ochrany a v prípade potreby fyzickú kontrolu hniezd v otvorenej krajine so zameraním na zistenie hniezdnej prítomnosti, produktivity, kondície mláďat a označenie mláďat,
- zabezpečiť každoročnú údržbu a opravu hniezdných búdok situovaných v otvorenej krajine,
- zabezpečiť inštaláciu ochranných zábran na konštrukciách 22 kV elektrických vedení nachádzajúcich sa v otvorenej krajine,
- realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia aktivity,
- vylúčiť pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na pasienkoch, trvalých trávnych porastoch a mokradiach.

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

Z výmery CHVÚ je podiel lesných pozemkov len 0,18 %, preto nepredkladáme žiadne zásady ani opatrenia dôležité z pohľadu predmetov ochrany. Dôležité je však **zachovanie rozlohou menších lesných porastov obkolesených poľnohospodárskymi pozemkami, resp. inými druhmi pozemkov, s dôrazom na ponechanie stromov s vekom nad 80 rokov v porastoch**. Okrem toho pre populáciu výrika lesného je mimoriadne dôležité zachovanie pobrežného porastu okolo Ipľa a ostatných vodných tokov.

2.3.2.3 Rekreácia a šport

Rekreácia a šport predstavujú pre predmety ochrany len okrajové nebezpečenstvo v porovnaní s ohrozeniami vyplývajúcimi z intenzifikácie poľnohospodárstva. V zásade rekreácia a šport nie sú vylúčené, okrem prípadov kedy by dochádzalo k zmenšovaniu rozlohy vhodných biotopov alebo k fragmentácii územia a rušeniu vtáctva (hlavne v hniezdnom období), napr. na lokalite Veľká nad Ipľom:

- dôsledne posúdiť investičné zámery pre rozvoj rekreácie a športu z pohľadu ich dopadu na predmet ochrany,
- zámery zasahujúce do potravných a hniezdných biotopov predmetov ochrany posudzovať kumulatívne s inými zámermi už zrealizovanými alebo plánovanými v tomto území tak, aby nedošlo k prekročeniu únosnosti územia, kedy už dôjde k nezvratnému zhoršeniu podmienok pre zachovanie predmetov ochrany v priaznivom stave v CHVÚ.

2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo

Podobne ako v prípade rekreácie a športu, v súčasnosti sú poľovníctvo a rybárstvo menej negatívne pôsobiaci faktor - v porovnaní s poľnohospodárstvom - vo vzťahu k predmetom ochrany, avšak je potrebné dbať na dodržanie správnej miery aktivity v tejto oblasti. Poľovníctvo a rybárstvo môže významne prispieť k dosiahnutiu cieľov ochrany územia, a preto je potrebné pri jeho výkone dodržiavať nasledovné opatrenia:

- Zvážiť reguláciu rekreačnej rybárskej činnosti (ponechanie zón kľudu) najmä v tých úsekoch toku, kde je síce optimálny biotop (vhodné steny), ale rybárík riečny tam kvôli vyrušovaniu nehniezdi.
- Počas zimného obdobia zvážiť vytvorenie zóny kľudu na poliach medzi Balogom nad Ipľom a Veľkou Vsou nad Ipľom, kde dochádza počas zimy k vytváraniu veľkých krdľov husí (vrátane výskytu vzácnych druhov ako bernikla červenokrká), ktoré

nocujú na príľahlej maďarskej strane Ipľa, kde sú chránené a nie je povolený ich odstrel.

- Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdneho a mimohniezdneho výskytu rybárika riečného a brehule hnedej, biotopových podmienok hniezdenia, výskytu a početnosti rýb, znečistenia vodných plôch, ale i rekreačnej ľudskej aktivity na známych hniezdných lokalitách týchto druhov.
- Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností, inštalovať uzamykateľné rampy na prístupových komunikáciách do cennejších častí CHVÚ, kontrolovať oprávnenosť vstupu motorovými vozidlami do CHVÚ v oblastiach s vyšším stupňom ochrany.
- V prípade plánov a projektov na výstavbu rybochovných zariadení dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany, nerealizovať ich výstavbu na hniezdiskách predmetov ochrany, realizovať ich, iba ak sa nepreukáže významne negatívny vplyv na predmety ochrany za podmienok realizácie zmierňujúcich opatrení.
- Na významných hniezdiskách a zhromaždiskách vtáctva obmedziť alebo úplne vylúčiť plašenie a odstrel kormoránov veľkých (napr. v PR Ryžovisko).

2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín

- V období od 1. mája do 15. augusta príslušného kalendárneho roku zabezpečiť ochranu hniezdných stanovišť včelárikov na lokalitách, kde sa aktívne ťaží (najmä aktívny lom západne od Slovenských Ďarmôt a lom juhozápadne od Peťova, menšie pieskové lomy, resp. jamy, východne od Vrbovky (malý lom využívaný obyvateľmi obce aj počas hniezdnej doby) a jamy juhovýchodne od Kováčoviec. Na týchto lokalitách je potrebné vylúčiť nelegálnu ťažbu a legálne prebiehajúcu ťažbu usmerniť tak, aby sa ťažba úplne vyhla v hniezdnom období lokalitám s hniezdnymi norami.
- Na lokalitách s existujúcou ťažbou piesku alebo štrku (napr. lokality Veľká nad Ipľom) zachovať hniezdne príležitosti pre rybárika a brehule (po dohode s organizáciou, ktorej bolo vydané rozhodnutie o využití územia na ťažbu nevyhradeného nerastu), zamedziť deštrukcii hniezd ťažobnou aktivitou počas hniezdnej sezóny (napr. vymedzením konkrétneho priestoru ťažobných lokalít pre ťažbu v malom pre miestne obyvateľstvo).
- Pred skončením alebo pred trvalých zastavením prevádzky na ťažbu piesku dohodnúť spôsob rekultivácie tak, aby boli zachované hniezdne podmienky pre rybárika, brehule a ostatné druhy vtáctva, ako aj podmienky pre zhromažďovanie migrujúcich a zimujúcich krdľov a nedochádzalo tak k celkovému úbytku biodiverzity v území (podmienky budú uvedené v pláne rekultivácie a zabezpečenia lomu).
- Zabezpečiť revitalizáciu hniezdných stien v bývalých lomoch (lom severe od Seleštian, lom západne od Slovenských Ďarmôt, a lom juhovýchodne od Kováčoviec), teda odstránenie hustej krovinovej a drevinovej vegetácie (najmä jamy juhovýchodne od Kováčoviec) a úpravu zerodovaných stien a odstránenie úsypových kužeľov pod stenami.
- Pravidelne monitorovať hniezdny výskyt a ľudské aktivity (ťažba, prípadne upchávanie dier) na známych hniezdných lokalitách včelárika zlatého.
- Dôsledne posúdiť nové zámery na rozvoj ťažby nerastných surovín a vylúčiť ich v prípade, že je preukázaný negatívny dopad na predmet ochrany, resp. dochádza nimi k fragmentácii územia. Nové zámery na ťažbu nerastných surovín posudzovať kumulatívne s už existujúcimi zámermi a ich negatívnym vplyvom na predmety ochrany a dopadom na vysušanie krajiny.
- V prípade realizácie nových projektov ťažby nerastných surovín, ktoré je možné po posúdení dopadov na predmet ochrany realizovať, dôsledne trvať na vypracovaní a dodržaní zmierňujúcich opatrení.

- Podmieňovať realizáciu nových projektov, resp. otvárania nových štrkovísk, ponechaním po ukončení ťažby aspoň ich časti, samovoľnej sukcesii alebo vhodnými zásahmi (zosvahovaním brehov, vytvorením plytčín) upraviť biotop pre potreby kritériových druhov (*Ixobrychus minutus*, *Porzana* sp., *Alcedo atthis*).
- Vypracovať štúdiu únosnosti územia, ktorá určí limity pre otváranie nových ťažobných priestorov vo vzťahu ku predmetom ochrany v CHVÚ.

2.3.2.6. Využitie vody

Vodná plocha v CHVÚ Poiplie zaberá 4,5 %. Viaceré z kritériových druhov v tomto CHVÚ využívajú tieto a príslušné územia, preto je potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- Zabezpečiť prepojenie vybraných lokalít s tokom Ipľa, zachovanie pravidelného režimu záplav na týchto lokalitách a vybudovanie, resp. údržbu stavidiel na reguláciu vodnej hladiny minimálne pre PR Kiarov, PR Ipeľské hony, PR Dálovský močiar a prípadne iné lokality kde to je potrebné pre revitalizáciu mokradí (napr. PR Cúdeninský močiar a močiarna sústava pri Tešmaku)
- Eliminovať prípadnú ďalšiu reguláciu toku Ipľa a naopak zväziť renaturalizáciu toku, prioritne v inundujúcich úsekoch, a zvýšiť počet meandrujúcich úsekov.
- S ohľadom na populáciu chriašťa malého prehodnotiť hranice CHVÚ a zahrnutie močiaru Béter pri Lučenci do CHVÚ.
- Na štrkoviskách a rybníkoch v čase hniezdenia (od 1. apríla do 31. júla) nemeniť prudko hladinu vôd (± 15 cm), obdobne v prípade výstavby stavidiel zabezpečiť stabilnú hladinu aj na lokalitách s realizovanou revitalizáciou mokradí.
- Eliminovať výstavbu vodných diel a protipovodňových úprav koryta na rieke Ipeľ, pri ktorých by dochádzalo k deštrukcii prirodzených hlinitých brehov, odstráneniu pobrežnej vegetácie, ako aj k negatívnym zásahom do zloženia a početnosti rýb.
- Udržiavať riedke porasty alejí, ostrovčekov pobrežného stromového porastu rieky Ipeľ ako aj pri kanáloch a štrkoviskách, ponechať staré stromy (najmä topole, jaseň, ovocné stromy) v pobrežnom poraste, eliminovať kontinuálne výruby alebo deštrukciu (napr. pasiením dobytká) stromov a krov v pobrežnej vegetácii, ktorá fyzicky stabilizuje breh a vytvára podmienky na lov pre rybárika, ale naopak zväziť selektívne odstránenie, resp. presvetlenie, hustej krovinovej pobrežnej vegetácie.
- Neodstraňovať staré alebo odumreté solitéry v medzihrádzovom priestore a na miestach, kde neohrozujú bezpečnosť ľudí.
- Zachovať všetky existujúce hniezdne steny rybárika a brehule, mapovať nové hniezdne lokality a prípadne vytvárať brehové steny s ohľadom na hniezdne nároky brehule a rybárika.
- V prípade akéhokoľvek využitia vody priamo v území a jeho bezprostrednom okolí na iný účel ako pre potreby obcí priamo v CHVÚ alebo na ich hranici zväziť a posúdiť prípadný dosah na predmet ochrany.

2.3.2.7. Ďalšie využitie

Pre obnovenie alebo zachovanie priaznivých stavov predmetných druhov je okrem vyššie popísaného nutné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- Zabezpečovať, resp. zväziť, inštaláciu nových hniezd, hniezdných podložiek a búdok tak, aby bola zabezpečená dostatočná ponuka hniezd (bocian biely, výrik lesný).
- Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek a výstražných prvkov na trasách VN, znižujúcim riziká nárazov do elektrických vedení.

- Zhodnotiť adresnosť obmedzení vo vzťahu k predmetom ochrany vyplývajúcich z vyhlášky MŽP SR č. 20/2008 Z. z. a v prípade potreby prehodnotiť aj zoznam predmetov ochrany a zvážiť doplnenie tých predmetov ochrany, ktoré dnes spĺňajú kritéria na zaradenie (hus bieločelá – migrujúce a zimujúce populácie).
- Zabezpečiť ochranu hniezdných stromov dľa hneďkavého v CHVÚ a jeho bezprostrednom okolí umiestnených v intravilánoch.

2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V súčasnosti sa CHVÚ pre potreby prezentovania kultúrneho dedičstva a náboženských aktivít nevyužíva, predstavujú len potenciálne riziko pri možných budúcich zámeroch. Ak by sa takéto zámery objavili, je potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- V spolupráci so ŠOP SR usmerniť potenciálne zámery, aby nedochádzalo k ohrozeniu predmetov ochrany CHVÚ.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

Do roku 2047 boli stanovené nasledovné ciele ochrany:

1. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Ixobrychus minutus*, *Lanius minor*, *Porzana parva*, *Otus scops*, *Coturnix coturnix* a *Riparia riparia* na priemerný.⁴**
2. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberového druhu *Merops apiaster* na dobrý.⁵**
3. **Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Ciconia ciconia*, *Circus aeruginosus*, *Porzana porzana*, *Alcedo atthis*, *Dendrocopus syriacus*, *Sylvia nisoria*, *Galerida cristata* a *Saxicola rubicola*.⁶**
4. **Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 20/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu prioritných druhov.**
5. **Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.**

Limitujúce a modifikujúce faktory

Vnútrotným prírodným faktorom, ktorý môže negatívne vplyvať na populácie výberových druhov a dlhodobé ciele č. 1 až 3 sú predovšetkým **extrémny počasie a nedostatok potravy**. Extrémny počasie (náhle výkyvy teplôt, dlhé obdobie so zrážkami spojené s povodňami alebo naopak extrémne suché a horúce počasie) môžu mať negatívny vplyv na populácie výberových druhov. Náhle výkyvy teplôt môžu prispieť k nižšej hniezdnej úspešnosti výberových druhov v území, alebo úmrtiu adultných jedincov. Týka sa to napr.

⁴ Podľa klasifikácie stavu *Ixobrychus minutus* v tab. č. 9, *Lanius minor* v tab. č. 12, *Porzana parva* v tab. č. 15, *Otus scops* v tab. č. 30, *Coturnix coturnix* v tab. č. 36 a *Riparia riparia* v tab. č. 42.

⁵ Podľa klasifikácie stavu *Merops apiaster* v tab. č. 27.

⁶ Podľa klasifikácie stavu *Ciconia ciconia* v tab. č. 3, *Circus aeruginosus* v tab. č. 6, *Porzana porzana* v tab. č. 18, *Alcedo atthis* v tab. č. 21, *Dendrocopus syriacus* v tab. č. 24, *Sylvia nisoria* v tab. č. 33, *Galerida cristata* v tab. č. 39 a *Saxicola rubicola* v tab. č. 45

bociana bieleho a bučička močiarného. Tento jav sa však opakuje len v odstupe niekoľkých rokov, preto dostatočne veľké populácie výberových druhov sa dokážu s týmito stratami vyrovnáť. Dlhé obdobia so zrážkami spojené s povodňami môžu prispieť k malej hniezdnej úspešnosti, zničeniu hniezd alebo úplne znemožniť hniezdenie druhom, ktoré sú viazané skôr na xerothermné biotopy ako napr. prepelica poľná, pipíška chochlatá, prípadne rybárikovi riečnemu a brehuli hnedej, hniezdiacim v zemných norách v kolmých brehoch lpl'a, resp. jeho inundácii. Naopak extrémne suché a horúce počasie spôsobujúce vysychanie mokradí a vlhkých lúk spôsobuje negatívne zmeny týchto biotopov, ktoré sa môžu stať nevhodnými pre druhy kaňa močiarna, bučičik močiarny, chriašť malý, chrapkáč poľný, bocian biely.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov 1 až 5 môže byť značne limitované, alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populácie výberových druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, môže limitujúco vplývať intenzívne poľnohospodárstvo. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým odvodňovanie, opúšťanie pôdy, rozorávanie trvalých trávnych porastov, znečisťovanie okolia mokradí a močiarov a používanie chemikálií. Tento faktor limituje populáciu všetkých druhov poľnohospodárskej krajiny a loviace druhy (všetky výberové druhy okrem rybárika riečného a ďatľa hnedkavého) v území aj dnes a to hlavne v dôsledku chemizácie, rozorávania okrajov ciest, medzí, okrajov vetrolamov a absencie trvalých trávnych porastov všeobecne, ktoré zapríčiňujú stratu hniezdných a potravných biotopov, nedostatok vhodnej potravy (hmyz, drobné zemné cicavce) v CHVÚ Poiplie. Tento problém je obzvlášť výrazný v časti Poiplia v okrese Lučenec. Je otázne, či bez zmeny dnešných praktík v poľnohospodárstve sú dlhodobo v CHVÚ udržateľné populácie druhov ako prepelica poľná, strakoš kolesár a výrik lesný. Preto intenzívne poľnohospodárstvo môže značne limitovať aj splnenie dlhodobých cieľov č. 1 až 3. Pre eliminovanie tohto rizika je potrebné zmeniť praktiky hospodárenia a to vytvorením častí územia s menej intenzívnym hospodárením, t.j. so založením nových trávnych porastov, pasienkov (na nich sys'ovísk). Tieto opatrenia by sa mali vykonať aspoň na pozemkoch, ktoré sú dnes vo vlastníctve štátu. Naopak v niektorých poľnohospodársky menej zaujímavých územiach dochádza k opusteniu pôdy a jej postupnej sukcesie s rovnako negatívnymi následkami na kvalitu biotopov vyhovujúcich predmetom ochrane. Problematickým do budúcnosti môže byť aj výstavba solárnych parkov na trvalých trávnych porastoch alebo zamokrených lúkach, ktorá tiež môže limitovať splnenie vyššie uvedených cieľov a rovnako problematickým môže byť aj prípadné odvodnenie ďalších mokradí, vodohospodárske úpravy ale aj pestovanie rýchlorastúcich energetických drevín na trvalých trávnych porastoch alebo zamokrených lokalitách.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody** ako takú. Podpora verejnosti môže značne variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritné pozície v celkovom vnímaní bežných ľudí dostanú iné aspekty života spoločnosti (sociálno-ekonomické) ako ochrana prírody. Na druhej strane zvyšujúca sa životná úroveň a prísun investícií a iných ekonomických záujmov do územia spôsobuje silnejší tlak na využívanie územia, ktorý je veľmi často v protiklade so záujmami ochrany prírody. Čiastočne sa dá minimalizovať dopad takejto negatívnej situácie tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (potreba zachovania mokradí, vodozádržná schopnosť Poiplia). V prípade Poiplia je okrem vodozádržnej schopnosti potrebné poukazovať na celkovú potrebu zachovať kultúrne a prírodné dedičstvo ako aj potrebu ochrany drevín (pre ďatľa hnedkavého), ktoré zlepšujú mikroklimatické podmienky v letných mesiacoch v obciach ležiacich v najteplejších častiach Slovenska. Druhy napr. prepelica poľná alebo bocian biely je potrebné zachovať ako kultúrne a prírodné dedičstvo charakteristické pre nížinné poľnohospodárske oblasti Slovenska, ale aj celej Európy. Poiplie je vďaka rozsahu

zachovalého inundačného územia nie celkom bežným zjavom v rámci strednej Európy, čo ďalej zvyšuje hodnoty územia ako výnimočnej krajinej štruktúry.

Rovnako ako celková ekonomická situácia (v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdenia optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Dlhodobé ciele 1 až 3 môže limitovať a modifikovať aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Jedná sa v prípade významnejšieho vplyvu o tie isté faktory (extrémy počasia a nedostatok potravy) ako v prípade vnútorných prírodných faktorov. V tomto prípade však treba zohľadniť aj možný vplyv na loviská druhov (bocian biely, kaňa močiarna, bučiacik močiarny) umiestnené mimo samotného CHVÚ. Na všetky druhy môžu vplývať faktory počas ich pobytu mimo územia CHVÚ v mimohniezdnom období. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto ich je potrebné vziať do úvahy pri hodnotení populácií aj v samotnom CHVÚ Poiplie pre prípad, ak tieto faktory majú dopad na populácie v CHVÚ.

Medzi tieto faktory patria napr. **extrémy počasia na migračných trasách a zimoviskách**. V prípade druhov ako bocian biely, prepelica poľná, prhlaviar čierohlavý, penica jarabá, strakoše, včelárík zlatý nie je pre zachovanie populácií týchto druhov dôležité len udržanie vhodných podmienok na hniezdenie v samotnom CHVÚ. Takmer rovnako dôležitú rolu hrajú aj podmienky na zimoviskách a migračných trasách.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**. Tá už v súčasnosti vedie k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Poiplia môže mať zmena klímy fatálny dôsledok na dosiahnutie cieľov 1 až 3 v prípade ak dôjde k poklesu úhrnu zrážok (obzvlášť v zimnom období) a pravidelné povodne sa prestanú vyskytovať v súčasnom pravidelnom rytme. Preschnutie dnes zamokrených častí územia by sa negatívne dotklo väčšiny predmetov ochrany a viedlo by k intenzívnejšiemu využívaniu týchto častí územia.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Viacere antropické faktory s pôvodom mimo CHVÚ Poiplie môžu tiež významne prispieť k horšiemu ako očakávanému naplneniu dlhodobých cieľov starostlivosti o CHVÚ.

Realizácia nových **investičných zámerov za hranicami CHVÚ** predstavuje riziko pre dosiahnutie cieľov 1 až 3. Takýmto rizikom je napríklad zastavanie poľnohospodárskej pôdy, ktorá slúži ako hniezdne a potravné biotopy. Rizikom je tak stavba veľkých priemyselných areálov, solárnych alebo veterných elektrární. Na predchádzanie takýchto rizík je nutné využívať nástroje v zmysle zákona č. 543/23002 Z. z. a posudzovanie vplyvov na životné prostredie. Takisto je potrebné už v územnoplánovacej dokumentácii nastaviť vhodne výber území, ktoré slúžia na rozvoj uvedených a podobných činností a to tak, aby nedochádzalo k zbytočnej fragmentácii poľnohospodárskej pôdy v okolí chránených území a aby sa takýto rozvoj sústreďoval do okolia oblastí, ktoré sú už dnes zastavané.

V prípade cieľov 1 až 3 hrá významnú rolu aj ochrana biotopov sťahovavých druhov na zimoviskách a migračných trasách ako aj samotných druhov počas migrácie a zimovania. **Odlesňovanie, intenzifikácia poľnohospodárstva na zimoviskách a nelegálny lov počas migrácie** pritom predstavujú jedno z hlavných rizík pre sťahovavé druhy. Nelegálny lov počas migrácie sa týka predovšetkým krajín v okolí Stredomoria ako je Turecko, Cyprus,

Libanon a Egypt. Nelegálnym lovom tu nie sú ohrozené len bežné druhy, ale aj mnohé vzácne druhy, migrujúce bociany, dravce. Vzhľadom na nestabilnú politickú situáciu v týchto krajinách je možné očakávať, že u ďalekých migrantov zimujúcich v Afrike sa tento nelegálny lov môže aj významne podpísať na negatívnom trende predmetného druhu aj v samotnom CHVÚ. Na minimalizovanie pôsobenia tohto faktoru je tak potrebné zabezpečiť vhodné podmienky na hniezdenie druhov v CHVÚ za účelom zvýšenia hniezdnej úspešnosti. Zabezpečenie podmienok na hniezdenie tiež prispieva plneniu medzinárodných dohovorov (Dohovor o mokradiach majúcich medzinárodný význam najmä ako biotopy vodného vtáctva, Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov sťahovavého vodného vtáctva ai.). Na naplnenie cieľov 1 až 4 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovania prírody, ktorá poskytuje služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozádržná schopnosť mokradí, pričom mokrade sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov *Ixobrychus minutus*, *Lanius minor*, *Porzana parva*, *Otus scops*, *Coturnix coturnix* a *Riparia riparia* na priemerný.

1.1. Zvýšiť a udržať populáciu bučičika močiarného *Ixobrychus minutus* na priemernej úrovni aspoň 8 párov.

1.2. Zvýšiť a udržať početnosť strakoša kolesára *Lanius minor* nad úrovňou 15 párov.

1.3. Zvýšiť a udržať početnosť chriašťa malého *Porzana parva* na priemernej úrovni aspoň 4 páry.

1.4. Zvýšiť a udržať populáciu výrika lesného *Otus scops* na úrovni vyššej ako 4 páry.

1.5. Zvýšiť populáciu prepelice poľnej *Coturnix coturnix* aspoň o 20 % v priebehu desaťročnej periódy.

1.6. Zvýšiť a udržať populáciu brehule riečnej *Riparia riparia* aspoň na úrovni 300 párov.

2. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu *Merops apiaster* na dobrý.

2.1. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého *Merops apiaster* na úrovni vyššej ako 100 párov.

3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov *Ciconia ciconia*, *Circus aeruginosus*, *Porzana porzana*, *Alcedo atthis*, *Dendrocopus syriacus*, *Sylvia nisoria*, *Galerida cristata* a *Saxicola rubicola*.

3.1. Udržať populáciu bociana bieleho *Ciconia ciconia* na úrovni vyššej ako 50 párov.

3.2. Udržať populáciu kane močiarnej *Circus aeruginosus* na priemernej úrovni 8 párov

3.3. Udržať populáciu chriašťa bodkovaného *Porzana porzana* aspoň na priemernej úrovni 20 párov, resp. volajúcich samcov

3.4. Udržať populáciu rybárika riečného *Alcedo atthis* aspoň na priemernej úrovni 33 párov.

- 3.5. Udržať populáciu ďatľa hnedkavého *Dendrocopos syriacus* aspoň na priemernej úrovni 25 párov.
- 3.6. Udržať stabilný trend populácie penice jarabej *Sylvia nisoria* v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.
- 3.7. Udržať stabilný trend populácie pipišky chochlatej *Galerida cristata* v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.
- 3.8. Udržať stabilný trend populácie pŕhľaviara čiernohlavého *Saxicola rubicola* v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.

4. Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 20/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu prioritných druhov.

- 4.1. Prehodnotiť rozsah zakázaných činností, či sú adresné k požiadavkám predmetov ochrany a zlepšeniu kvality ich biotopov v CHVÚ Poiplie a hranice CHVÚ

5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

- 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Poiplie.
- 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSL je súčasťou Všeobecnej časti PSL pre jednotlivé lesné celky (LC). V nasledujúcej tabuľke sú uvedené základné rozhodnutia a ciele hospodárenia pre porasty v CHVÚ. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára (OLH). Vzhľadom na drevinovú skladbu je hlavným hospodárskym spôsobom holorub.

Tab. č. 52: Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia

Obl	Podobl	Č.	Kl	Tl	So	Pk	Po	It	Zhslt	Hslt	Hspt	Sop	Zr	Dchu	Pho	Speci	Zop	Ot	Model	Rd	Zrd	Od	Dz	Dn	Cv	RVDr	Fh
09			H	N					11	109	78	2						1	05091	40		10	3	3	2	AG 40	MH VH
Cieľové drev. zloženie: AG 70-100, os 0-30																											
Obnovné drev. zloženie: AG 60-100, os 0-40																											
JPRL: 525D00																											
10			H	V	b				19	135	77	5		PR				1	01931	100		98			2	TS 100	
Cieľové drev. zloženie: TD 60-90, ol 10-40																											
Obnovné drev. zloženie: TD 60-100, ol 0-40																											
JPRL: 507A00, 507B00																											
10					H		N			15	108	78	1				1	91023	50	20	5		7		2	AG 50	MH
Cieľové drev. zloženie: AG 75-80, cl 20-25																											
Obnovné drev. zloženie: AG 75-80, cl 20-25																											
JPRL: 47A10, 47A20, 47B00, 47C00, 47D00																											
10					H		V			29	323	77	1				2	03533	40	20	5		7		2	TS 40	VP 3
Cieľové drev. zloženie: Ts 70-80, JL 20-30, os 0-5																											
Obnovné drev. zloženie: Ts 70-80, jl 15-20, os 5-10																											
JPRL: 1057_00																											
10					O		V		a	01	101	78	1				3	00893	70	20	10		5		1	AG 70	MP
Cieľové drev. zloženie: AG 100-100																											
Obnovné drev. zloženie: AG 100-100																											
JPRL: 1A00																											
10					O		V		d	04	108	78	1		v		2	14853	70	20	5		7		1	AG 70	MH
Cieľové drev. zloženie: AG 100-100																											
Obnovné drev. zloženie: AG 100-100																											
JPRL: 48_00, 49A00																											

Legenda

Obl - lesná oblasť

Podbl - lesná podoblasť

Č. - časť lesnej podoblasti

Kl - kategória lesa

Tl - tvar lesa

So - spôsob obhospodarovania

Pk - písmeno kategórie

Po - pásmo ohrozenia

It - imisný typ

Zhslt - združený hospodársky súbor lesných typov

Hslt - hospodársky súbor lesných typov

Hspt - hospodársky súbor porastových typov

Sop - stupeň ohrozenia porastu

Zr - zóna rekreácia

JPRL – jednotka priestorového rozdelenia lesa

JL – jelša lepkavá

TD – topoľ domáci (autochtónne druhy topoľov)

Dchu - druh chráneného územia

Pho - pásmo hygienickej ochrany

Speci - špecifikum

Zop - zóna ochrany prírody

Ot - ochranársky typ

Model - číslo modelu rámcového plánovania

Rd - rubná doba

Zrd - zmena rubnej doby

Od - obnovná doba

Dz - doba zabezpečenia

Dn - doba návratu

Cv - cieľová výstavba

RVDr - rubný vek pre drevinu

Fh - forma hospodárskeho spôsobu

AG – agát biely

TS – topoľ šľachtený (euroamerické krížence topoľv)

CL – cenné listnaté dreviny

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Tab. č. 53. Zoznam navrhovaných opatrení (Legenda. Priorita: VP – vysoká priorita, SP – stredná priorita, NP – nízka priorita, Opatrenie vyplýva zo: zákon – zákon č. 543/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov, vyhláška – vyhláška č. 20/2008 Z. z. ktorou sa vyhlasuje CHVÚ Poiplie a PS – program starostlivosti o CHVÚ Poiplie).

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať populáciu bučiacika močiarneho (<i>Ixobrychus minutus</i>) na priemernej úrovni aspoň 8 párov.				
1.1.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.1.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch prostredníctvom technických opatrení	CHVÚ	VP	PS
1.1.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokraďí, úpravy brehov štrkovísk)	CHVÚ	SP	PS
1.1.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov bučiacika a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokraďí	CHVÚ	NP	PS
1.1.7.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokraďí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.8.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokraďí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.1.9.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.1.10.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. – 15.8.	CHVÚ	SP	PS
1.1.11.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokraďí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
1.1.12.	Pri otváraaní nových štrkovísk zabezpečiť podmienkami rozhodnutia už dopredu časť plôch pre vytvorenie plytčín a litorálnej vegetácie	CHVÚ	VP	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
1.1.13.	Dôsledne posúdiť otváranie nových ťažobných jám a v prípade, že ovplyvnia negatívne vodný režim na okolitých lúkach alebo vodných plochách a predmety ochrany, vylúčiť ich realizáciu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.14	Na existujúcich štrkoviskách a vodných plochách rozšíriť existujúce litorálne porasty	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať početnosť strakoša kolesára (<i>Lanius minor</i>) nad úrovňou 15 párov.				
1.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami na hniezdných lokalitách	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.2.3.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať a rozširovať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	CHVÚ	VP	PS
1.2.4.	Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	CHVÚ	SP	PS
1.2.5.	Zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch	CHVÚ	SP	PS
1.2.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy trvalých trávnych porastov v CHVÚ, premene pozemkov trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnych porastov na ostatnej pôde. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.8.	Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	CHVÚ	VP	PS
1.2.9.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) v CHVÚ zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany	CHVÚ	SP	PS
1.2.10.	Podporovať chov hospodárskych zvierat a ich voľné pasenie v krajine	CHVÚ	SP	PS
1.2.11.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia)	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
1.2.12.	Revitalizovať a zabezpečovať výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevnej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov	CHVÚ	VP	PS
1.2.13.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť a udržať početnosť chriašťa malého (Porzana parva) na priemernej úrovni aspoň 4 páry.				
1.3.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.3.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.3.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.3.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chriašťa malého aj prostredníctvom technických opatrení	CHVÚ	VP	PS
1.3.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	CHVÚ	SP	PS
1.3.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chriašťa malého a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	CHVÚ	SP	PS
1.3.7.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.3.8.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.3.9.	Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. - 15.8.	CHVÚ	SP	PS
1.3.10.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 1.4. Zvýšiť a udržať populáciu výrika lesného (Otus scops) na úrovni vyššej ako 4 páry.				
1.4.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.2.	Zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, ovocných sadoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerotermy biotopov	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.3.	Popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška

Program starostlivosti o CHVÚ Poiplie na roky 2018 - 2047

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
1.4.4.	Realizovať výsadbu pre druh vhodnej nelesnej drevinovej vegetácie v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)	CHVÚ	SP	PS
1.4.5.	Zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdných biotopoch	CHVÚ	SP	PS
1.4.6.	Zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami	CHVÚ	SP	PS
1.4.7.	Zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel	CHVÚ	VP	PS
1.4.8.	Na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdných dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskeho osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdných búdok	CHVÚ	NP	PS
1.4.9.	Vylúčiť používanie insekticidov v poľnohospodárstve v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov s výskytom výrika	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.4.10.	Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 1.5. Zvýšiť populáciu prepelice poľnej (<i>Coturnix coturnix</i>) aspoň o 20 % v priebehu desaťročnej periódy.				
1.5.1.	Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.5.2.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovín)	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.5.3.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.5.4.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.5.5.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia	CHVÚ	SP	PS
1.5.6.	Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnych porastov	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.5.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy trvalých trávnych porastov v CHVÚ, premene pozemkov trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnych porastov na ostatnej pôde. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných trvalých trávnych porastov počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.5.8.	Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 1.6. Zvýšiť a udržať populáciu brehule riečnej <i>Riparia riparia</i> aspoň na úrovni 300 párov.				
1.6.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.6.2.	Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška

Program starostlivosti o CHVÚ Poiplie na roky 2018 - 2047

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
1.6.3.	Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	CHVÚ	VP	PS
1.6.4.	Vytvárať nové hniezdne príležitosti a obnovovať zaniknuté kolmé steny	CHVÚ	SP	PS
1.6.5.	Kontrolovať lokality počas hniezdnjej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.6.6.	Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby priamo na miestach kolónií a v bezprostrednom okolí v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií brehule hnedej	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.6.7.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 2.1. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého <i>Merops apiaster</i> na úrovni vyššej ako 100 párov.				
2.1.1.	Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
2.1.2.	Pred začiatkom hniezdnjej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
2.1.3.	Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	CHVÚ	VP	PS
2.1.4.	Vytvoriť aspoň tri nové hniezdne steny v dĺžke 50 - 100 metrov a obnovovať zaniknuté kolmé steny (po dohode s organizáciou, ktorej bolo vydané rozhodnutie o využití územia na ťažbu nevyhradeného nerastu).	CHVÚ	VP	PS
2.1.5.	Kontrolovať lokality počas hniezdnjej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
2.1.6.	Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach (aspoň priamo na a v okolí kolónií) po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárikov zlatých	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
2.1.7.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
2.1.8.	Cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať riziko jeho prenasledovania	CHVÚ	NP	PS
Operatívny cieľ č. 3.1. Udržať populáciu bociana bieleho <i>Ciconia ciconia</i> na úrovni vyššej ako 50 párov.				
3.1.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnjej populácie a jej trendu	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.1.2.	Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	CHVÚ	SP	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
3.1.3.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.1.4.	V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.1.5.	Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	CHVÚ	SP	PS
3.1.6.	V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.1.7.	Usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých lúk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.1.8.	Zamedziť rozorávaniu trvalých trávnych porastov, ich premene na iný druh pozemku, zabrániť opusteniu pôdy. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných trvalých trávnych porastov počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.1.9.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.1.10.	Realizovať ekovýchové aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
3.1.11.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	CHVÚ	SP	PS
3.1.12.	Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	CHVÚ	SP	PS
3.1.13.	Revitalizovať vybrané odvodnené a zazemnené mokrade	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 3.2. Udržať populáciu kane močiarnej <i>Circus aeruginosus</i> na priemernej úrovni 8 párov				
3.2.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.2.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.2.3.	Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokradových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.2.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kane močiarnej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlym výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	CHVÚ	SP	PS
3.2.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehlbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	CHVÚ	SP	PS

Program starostlivosti o CHVÚ Poiplie na roky 2018 - 2047

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
3.2.6.	V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	CHVÚ	SP	PS
3.2.7.	Revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarnej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3.)	CHVÚ	SP	PS
3.2.8.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív, rodenticídov a chemických látok v blízkosti biotopov kane močiarnej, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.2.9.	Zamedzovať rozorávanie lúk a zmene druhu pozemkov z trvalých trávnych porastov na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.2.10.	Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	CHVÚ	SP	PS
3.2.11.	Nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucerkovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1.5. do 30.10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov	CHVÚ	NP	zákon, vyhláška
3.2.12.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu trvalých trávnych porastov, zabraňovať prevodu trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.2.13.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.2.14.	Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.2.15.	Eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1.8. do 30.10.	CHVÚ	SP	PS
3.2.16.	Usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdenia (od 1.4. do 31.7.)	CHVÚ	SP	PS
3.2.17.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
3.2.18.	Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	CHVÚ	NP	PS
Operatívny cieľ č. 3.3. Udržať populáciu chriašťa bodkovaného <i>Porzana porzana</i> aspoň na priemernej úrovni 20 párov				
3.3.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.3.2.	Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška

Program starostlivosti o CHVÚ Poiplie na roky 2018 - 2047

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
3.3.3.	Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov, zamokrených trvalých trávnych porastov	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.3.4.	Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chriašťa bodkovaného aj prostredníctvom technických opatrení	CHVÚ	SP	PS
3.3.5.	Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	CHVÚ	SP	PS
3.3.6.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chriašťa bodkovaného a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávených pásov okolo mokradí	CHVÚ	SP	PS
3.3.7.	V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.3.8.	Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.3.9.	Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	CHVÚ	SP	PS
3.3.10.	Zabrániť rozorávaniu trvalých trávnych porastov a aluviálnych lúk a zabezpečiť aby rozloha trvalých trávnych porastov v CHVÚ v priebehu realizácie programu starostlivosti neklesla pod 2000 ha	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
Operatívny cieľ č. 3.4. Udržať populáciu rybárika riečneho <i>Alcedo atthis</i> aspoň na priemernej úrovni 33 párov				
3.4.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.4.2.	Monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.4.3.	Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad hranicou CHVÚ), vypúšťaním močovky	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.4.4.	Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít	CHVÚ	SP	PS
3.4.5.	V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečneho	CHVÚ	SP	PS
3.4.6.	Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehľbovanie koryta)	CHVÚ	SP	PS
3.4.7.	Organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika riečneho	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 3.5. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého <i>Dendrocopos syriacus</i> aspoň na priemernej úrovni 25 párov.				
3.5.1.	Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
3.5.2.	Zamedzenie výrubom pobrežného stromového porastu, solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.5.3.	Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	CHVÚ	SP	PS
3.5.4.	Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 3.6. Udržať stabilný trend populácie penice jarabej <i>Sylvia nisoria</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.				
3.6.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.6.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.6.3.	Na trvalých trávnych porastoch, hlavne na pasienkoch a lúkach ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej, zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinové formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie (ndv) z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho trvalého trávneho porastu, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho trvalého trávneho porastu)	CHVÚ	SP	PS
3.6.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinovou vegetáciou a solitérnymi stromami)	CHVÚ	SP	PS
3.6.5.	Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieleňý manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	CHVÚ	SP	PS
3.6.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.6.7.	Zabrániť zmenšovaniu súčasnej celkovej rozlohy trvalých trávnych porastov v CHVÚ, premene pozemkov trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnych porastov na ostatnej pôde	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.6.8.	Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojivica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdného obdobia)	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.6.9.	Odstraňovať invázne a nepôvodné druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (<i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Fallopia</i> sp., <i>Ailanthus altissima</i>)	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
Operatívny cieľ č. 3.7. Udržať stabilný trend populácie pipišky chochlatej <i>Galerida cristata</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.				
3.7.1.	Zabezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.7.2.	Udržať minimálne súčasnú rozlohu trvalých trávnych porastov v území	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.7.3.	Usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	CHVÚ	SP	PS
3.7.4.	Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdného obdobia	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.7.5.	Komunikáciou s užívateľmi súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 3.8. Udržať stabilný trend populácie prhlaviara čiernohlavého <i>Saxicola rubicola</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.				
3.8.1.	Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.8.2.	V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.8.3.	Na trvalých trávnych porastoch, hlavne na pasienkoch a lúkach ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej, zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinné formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie (ndv) z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho trvalého trávneho porastu, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho trvalého trávneho porastu)	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.8.4.	Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	CHVÚ	SP	PS
3.8.5.	Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieľný manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie prhlaviara čiernohlavého	CHVÚ	SP	PS
3.8.6.	V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnych porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
3.8.7.	Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy trvalých trávnych porastov v CHVÚ, premene pozemkov trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, rozorávaní lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
Operatívny cieľ č. 4.1. Prehodnotiť rozsah zakázaných činností, či sú adresné k požiadavkám predmetov ochrany a zlepšeniu kvality ich biotopov v CHVÚ Poiplie a hranice CHVÚtnosť pre ochranu prioritných druhov				
4.1.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v programe starostlivosti vyhláškou MŽP SR č. 20/2008 Z. z. a platnými právnymi predpismi	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
4.1.2.	Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláske MŽP SR č. 20/2008 Z. z., aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Poiplie	CHVÚ	SP	PS
4.1.3.	Na základe zmapovania druhov spracovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poiplie s cieľom upraviť hranice CHVÚ Poiplie odčlenením, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov a zachovalých mokradí (močiar Béter, močiar severozápadne od Tešmaku) a upraviť zoznamy zakázaných činností	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Poiplie.				
5.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchové aktivity pre farmárov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ Poiplie	CHVÚ	SP	PS
5.1.2.	Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	CHVÚ	SP	zákon, vyhláska
5.1.3.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	SP	PS
5.1.4.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	SP	PS
5.1.5.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchové aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	SP	PS
5.1.6.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a pravidelne umiestňovať súvisiace články aj do regionálnych médií	CHVÚ	SP	PS
5.1.7.	Realizovať rôzne ekovýchové a vzdelávacie podujatia za účelom získať obyvateľov pre mapovanie a ochranu (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	SP	PS
Operatívny cieľ č. 5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.				
5.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	CHVÚ	SP	PS
5.2.2.	Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárstva a jeho hniezdných lokalít	CHVÚ	SP	PS
5.2.3.	Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva	CHVÚ	SP	zákon, vyhláska
5.2.4.	V spolupráci s miestnymi vlastníkami odstrániť nelegálne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	CHVÚ	SP	PS
5.2.5.	Zabezpečiť dostatočné informovanie vlastníkov a užívateľov pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	SP	PS
5.2.6.	V prípade potreby zameniť pozemky súkromných vlastníkov umiestnených v územiach s vysokým obmedzením z titulu ochrany prírody za štátne pozemky na lokalitách s nižším stupňom obmedzení alebo bez nich	CHVÚ	SP	PS

Program starostlivosti o CHVÚ Poiplie na roky 2018 - 2047

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva zo
5.2.7.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) v CHVÚ zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška

Realizačné projekty navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

Tabuľka č. 54 – Aktivita „Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU021-01 Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 3.1., 3.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.9., 3.1.3., 3.2.14.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Aktivita povedie k zníženiu mortality vtáctva na kritických úsekoch elektrických vedení.
5. Detailnejší popis aktivít	Na základe monitoringu vtáctva budú určené úseky elektrických vedení, kde dochádza buď k úhynom na stĺpoch elektrického vedenia, alebo ku kolíziám so samotnými vedeniami. Prioritou bude najskôr úplne technickými opatreniami eliminovať mortalitu na stĺpoch a následne na kritických úsekoch ponad mokrade a vodné toky, prípadne iné miesta, kde dochádza ku kolíziám a mortalite vtáctva na drôtoch vedení (tu označením vedení zvýrazňujúcimi prvkami).
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne v období realizácie programu starostlivosti
9. Realizátor	Subjekt prevádzkujúci elektrické vedenia, ŠOP SR
10. Odhadované výdavky/ rok	Priemerne 2 000 €/rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Iné zdroje ⁷
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po kalendárnom roku hodnotiaca trasy vedení s prijatými opatreniami.

Tabuľka č. 55 – Aktivita „Revitalizácia mokradí v CHVÚ Poiplie“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU021-02 Revitalizácia mokradí v CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.3., 3.1., 3.2., 3.3.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.4., 1.1.5., 1.3.4., 1.3.5., 3.1.13., 3.2.5., 3.3.4., 3.3.5.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Mnohé z mokradí, ktoré boli v minulosti významné pre hniezdenie a ako trofická základňa predmetov ochrany (bučička močiarného, bociana bieleho, chriašťov), sú v súčasnosti v nevyhovujúcom stave v dôsledku absencie manažmentu, následného zazemnenia, alebo v dôsledku odvodnenia. Cieľom aktivity tak bude významne zlepšiť stav mokradí v CHVÚ a prispieť k ich obnove.
5. Detailnejší popis aktivít	Súčasťou aktivity bude príprava a realizácia zásahov do samotnej obnovy mokradí v nevyhovujúcom stave,

⁷ – predpokladá sa zapojenie zdrojov distribučných spoločností prevádzkujúcich elektrické vedenia

	alebo do zlepšenia vodného režimu u dotknutých mokradí. Aktivita bude zahŕňať projektovú prípravu stavebných opatrení tam kde to je nevyhnutné; samotné aktivity budú pozostávať z prepojenia vybraných lokalít s tokom Ipľa, zachovania pravidelného režimu záplav, z vybudovania a údržby stavidiel pre PR Kiarov, PR Ipeľské hony, PR Dálovský močiar, a ďalších potrebných aktivít na týchto lokalitách v súvislosti s obnovou mokradí. Okrem toho sa uvedené aktivity budú realizovať aj v PR Cúdenický močiar a močiarnej sústave pri Tešmaku, pri Vrbovke, prípadne na iných lokalitách, kde potrebu potvrdí monitoring vtáctva.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	2018 - 2021
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, vlastníci, užívatelia pozemkov
10. Odhadované výdavky/ rok	Priemerne 380 000 €/rok počas rokov realizácie aktivity.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ⁸
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z realizácie revitalizácií po ich ukončení.

Tabuľka č. 56 – Aktivita „Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU021-03 Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	1.2., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 3.1., 3.4., 3.6.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.2.3., 1.2.4., 1.2.5., 1.2.8., 1.2.10., 1.2.12., 1.4.4., 1.4.5., 1.4.6., 1.4.7., 1.4.8., 1.5.8., 1.6.3., 1.6.4., 2.1.3., 2.1.4., 3.1.3., 3.1.5., 3.1.12., 3.4.5., 3.4.6., 3.6.3., 3.6.9.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Aktivita je zameraná na zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov na lokalitách, kde došlo k výraznému zhoršeniu stavu biotopov predmetov ochrany.
5. Detailnejší popis aktivít	Súčasťou aktivity budú predovšetkým opatrenia na zlepšenie stavu biotopov druhov, pre ktoré je CHVÚ Poiplie významným hniezdiskom v rámci Slovenska. Opatrenia tak budú zamerané na zlepšenie stavu biotopov pre včelárika, brehuľu, strakoša kolesára, výrika, prepelicu, chriašte, prhlaviara čiernohlavého. V prípade včelárika, brehule a rybárika bude potrebné obnoviť hniezdne steny, prípadne na vhodných lokalitách vytvoriť nové vzhľadom ku poklesu populácií prvých dvoch uvedených druhov. Zároveň bude potrebné tieto hniezdne steny dlhodobo udržiavať (odstraňovať nálet drevín spreď samotných stien a tiež zosypaný materiál z päty stien). V prípade chriašťov

⁸ Predpokladá sa čiastočné zapojenie vlastných zdrojov súkromného sektoru

	<p>bude nevyhnutné obnovovať trávne porasty na podmáčaných poliach (nad rámec aktivity SKCHVU021-02), okrem toho pre výrika bude potrebné takisto obnoviť zaniknuté trávne porasty a zabezpečiť ich vhodný pravidelný manažment (prioritne pastvu). Obnova trávnych porastov (obzvlášť v Lučeneckej časti CHVÚ) je nevyhnutná aj pre ochranu prepelice a pŕhľaviara. V prípade strakoša kolesára budú zabezpečené aktivity zahŕňajúce špecializovaný manažment hniezdných lokalít, špecifické kosenie, výsadbu nových a náhradných alejí, ošetrovanie existujúcej stromovej vegetácie na hniezdných lokalitách.</p> <p>Okrem toho na hniezdných lokalitách včelárikov, brehulí, prípadne iných druhov kde je zistená prítomnosť nelegálnych skládok bude potrebné zabezpečiť likvidáciu týchto skládok.</p>
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne počas realizácie programu starostlivosti o CHVÚ (predovšetkým údržba biotopov), avšak väčšie zásahy na obnovu potravných a hniezdných biotopov sa zrealizujú v prvých rokoch realizácie programu starostlivosti o CHVÚ.
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, vlastníci, užívatelia pozemkov, samosprávy
10. Odhadované výdavky/ rok	Priemerne 55 736 €/rok v roku 2018-2021, od roku 2023 - 4000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ⁹
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po skončení kalendárneho roku.

Monitoring bioty územia

Tabuľka č. 57 – Aktivita „Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Poiplie a jeho hniezdnej úspešnosti“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU021-04 Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Poiplie a jeho hniezdnej úspešnosti
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7., 3.8.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.1.2., 1.2.1., 1.3.1., 1.3.2., 1.4.1., 1.5.1., 1.6.1., 1.6.2., 2.1.1., 2.1.2., 3.1.1., 3.2.1., 3.2.2., 3.3.1., 3.3.2., 3.4.1., 3.4.2., 3.4.3., 3.4.4., 3.5.1., 3.6.1., 3.7.1., 3.8.1.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Cieľom aktivity je zabezpečiť pravidelný monitoring predmetov ochrany v CHVÚ a vyhodnotiť zmeny populácií vtáctva u daných druhov.
5. Detailnejší popis aktivít	Monitoring bude realizovaný každoročne, pričom u vzácnejších druhov bude každoročne monitorovaná

⁹ Predpokladá sa čiastočné zapojenie súkromného sektoru či občianskych združení

	<p>veľkosť celej hniezdnej populácie, u bežnejších druhov bude monitorovaná vzorka populácie na dlhodobom monitorovaných plochách. Okrem toho u niektorých vzácnejších druhov bude aspoň vo vybraných sezónach potrebné zamerať sa aj na dohľadanie hniezd (u chriašťov a iných druhov) a to z dôvodu ich ochrany ako aj zvýšenia preukaznosti hniezdenia za účelom zlepšenia poznatkov o podiele hniezdnej a nehniedznej zložke v CHVÚ.</p> <p>Popri monitoringu populácií predmetov ochrany sa bude realizovať aj monitoring ostatných druhov a to predovšetkým tých druhov, ktoré sa v CHVÚ vyskytujú pravidelne v počtoch, ktoré môžu dosiahnuť alebo presiahnuť limit pre zaradenie medzi predmety ochrany (zimujúce populácie husí bieločelých, migrujúce populácie cíbikov chochlatých a iné druhy).</p>
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne počas realizácie programu starostlivosti o CHVÚ.
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, monitoringu vtáctva, výskumné a vedecké inštitúcie
10. Odhadované výdavky/ rok	Priemerne 1 520 - 2 400 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ¹⁰
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po skončení hniezdnej sezóny a zadanie údajov do príslušných databáz.

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

Tabuľka č. 58 – Aktivita „Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU021-05 Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 3.5., 3.6., 3.7., 3.8.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.3., 1.1.4., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8., 1.1.10., 1.1.12., 1.1.13., 1.1.14., 1.2.2., 1.2.3., 1.2.6., 1.2.7., 1.2.9., 1.2.11., 1.2.12., 1.3.3., 1.3.4., 1.3.6., 1.3.7., 1.3.8., 1.3.9., 1.4.2., 1.4.3., 1.4.7., 1.4.9., 1.5.2., 1.5.3., 1.5.4., 1.5.6., 1.5.7., 1.6.5., 1.6.6., 2.1.5., 2.1.6., 3.1.4., 3.1.6., 3.1.7., 3.1.8., 3.1.9., 3.1.11., 3.2.3., 3.2.4., 3.2.6., 3.2.7., 3.2.8., 3.2.9., 3.2.10., 3.2.11., 3.2.12., 3.2.13., 3.2.15., 3.2.16., 3.2.18., 3.3.4., 3.3.6., 3.3.7., 3.3.8., 3.3.10., 3.4.3., 3.5.2., 3.5.3., 3.5.4., 3.6.2., 3.6.4., 3.6.5., 3.6.6., 3.6.7., 3.6.8., 3.7.2., 3.7.3., 3.7.4., 3.7.5., 3.8.2., 3.8.3., 3.8.4., 3.8.5., 3.8.6.
4. Stručný popis aktivity v	Cieľom aktivity je zvýšiť všeobecnú akceptáciu a rešpektovanie právnych predpisov týkajúcich sa

¹⁰ Predpokladá sa čiastočné zapojenie vlastných zdrojov občianskych združení či vedeckých a výskumných inštitúcií

CHVÚ	ochrany prírody v území.
5. Detailnejší popis aktivít	V rámci aktivity bude zabezpečená minimálne v hniezdnom období zvýšená prítomnosť stráže prírody a iná kontrolná činnosť dohliadajúca na minimalizovanie vyrušovania hniezdiacich vtákov a na eliminovanie likvidácie hniezdných biotopov (predovšetkým mokradí, trávnych porastov a to aj v mimohniezdnom období). Okrem toho súčasťou aktivity bude pripomienkovanie zámerov, činností a aktivít s možným pozitívnym alebo negatívnym dopadom na predmety ochrany.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne počas realizácie programu starostlivosti o CHVÚ.
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody
10. Odhadované výdavky/ rok	Priemerne 1 800 – 4 200 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ¹¹
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po príslušnom kalendárnom roku.

Tabuľka č. 59 – Aktivita „Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU021-06 Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 1.5., 1.6., 2.1., 3.1., 3.2., 3.3., 3.4., 4.1., 4.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.11., 1.2.13., 1.3.10., 1.4.10., 1.5.5., 1.6.7., 2.1.7., 2.1.8., 3.1.10., 3.2.17., 3.3.9., 3.4.7., 5.1.1., 5.1.2., 5.1.3., 5.1.4., 5.1.5., 5.1.6., 5.1.7, 5.2.1., 5.2.2., 5.2.3., 5.5.4., 5.2.5.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Aktivita prispeje k zlepšeniu poznatkov o hodnotách územia a potrebe jeho ochrany.
5. Detailnejší popis aktivít	Súčasťou aktivít bude zabezpečenie vydania letákov, brožúr alebo knižiek o území pre širšiu a aj odbornú verejnosť. Zároveň sa za účelom propagácie hodnôt územia budú realizovať prednášky na školách, stretnutia s dotknutými záujmovými skupinami (farmármi, lesníkmi, vlastníkmi a užívateľmi pozemkov a i.) za účelom predstavenia aktívnych možností ako sa zapojiť do ochrany prírody. Súčasťou aktivít bude aj pravidelné publikovanie aktualít z územia týkajúcich sa ochrany prírody v regionálnych periodikách ako aj ďalšie aktivity vedúce k šíreniu poznatkov o území. Okrem toho na vhodných lokalitách budú v rokoch 2018 - 2021 vybudované pozorovateľne vtáctva, náučný chodník a fotokryty pre turistov za účelom

¹¹ Predpokladá sa čiastočné zapojenie vlastných zdrojov občianskych združení

	usmernenia návštevnosti územia.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne počas realizácie programu starostlivosti o CHVÚ.
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, samospráva, školy
10. Odhadované výdavky/ rok	Priemerne 5 304 €/rok v rokoch 2018 - 2021, od roku 2023 - 1 000 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne), iné zdroje ¹²
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po príslušnom kalendárnom roku.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

Tabuľka č. 60 – Aktivita „Návrh zmeny všeobecne záväzného predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poiplie a zhodnotenie právneho rámca ochrany prírody“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU021-07 Návrh zmeny všeobecne záväzného predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poiplie a zhodnotenie právneho rámca ochrany prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	4.1.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	4.1.1., 4.1.2., 4.1.3., 4.1.4.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Aktivita zhodnotí, či existujúci právny rámec postačuje na dosiahnutie cieľov ochrany a v prípade, že nie, bude pripravený návrh všeobecne záväzného právneho predpisu.
5. Detailnejší popis aktivít	Zhodnotenie vyhlášky MŽP SR č. 20/2008 Z. z. vo vzťahu ku dosiahnuteľnosti cieľov ochrany v CHVÚ Poiplie. V prípade nedostatočného rámca bude navrhnuté nové nariadenie vlády Slovenskej republiky, týkajúce sa CHVÚ Poiplie. Rovnako formou štúdie budú zanalyzované ostatné bariéry brániace dosiahnutie cieľov ochrany (ak takéto bariéry budú identifikované) a v prípade identifikácie bariér (napríklad vo vzťahu ku vytváraniu trávnych porastov) budú navrhnutý právny predpis.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne počas realizácie programu starostlivosti o CHVÚ.
9. Realizátor	ŠOP SR, MŽP SR
10. Odhadované výdavky / rok	Priemerne 8 750 €/rok v rokoch 2018 - 2021.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne zdroje),

¹² Predpokladá sa čiastočné zapojenie vlastných zdrojov občianskych združení

12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Vydané nové nariadenie vlády alebo štúdia zhodnocujúca bariéry brániace dosiahnutiu cieľov ochrany a právne návrhy na odstránenie týchto bariér.
---	--

Tabuľka č. 61 – Aktivita „Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU021-08 Zámeny¹³ pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie
2. Príslušný operatívny cieľ	5.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	5.2.6.
4. Stručný popis aktivity v CHVÚ	Aktivita má zabezpečiť zefektívnenie výkonu ochrany prírody v CHVÚ a minimalizovať nutné obmedzenia súkromných vlastníkov pre potreby ochrany prírody.
5. Detailnejší popis aktivít	V prípade záujmu na tých lokalitách kde platia v CHVÚ alebo budú platiť obmedzenia nad rámec bežného využívania pre súkromných vlastníkov sa zabezpečí zámena pozemkov za iné pozemky vo vlastníctve štátu umiestnené mimo CHVÚ. Prípadne na cennejších lokalitách (mokrade, hniezdiská predmetov ochrany) v prípade záujmu môže dôjsť aj k výkupu pozemkov do vlastníctva štátu (alebo k inej forme náhrady podľa § 61) za účelom ochrany daných lokalít.
6. Priorita	Stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne počas realizácie programu starostlivosti o CHVÚ.
9. Realizátor	ŠOP SR, MŽP SR
10. Odhadované výdavky/ rok	Priemerne 6 600 €/rok v rokoch 2018 - 2022, od r. 2023 1 500 €/rok.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje - štátny rozpočet (obligatórne)
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Vydané nové nariadenie vlády alebo štúdia zhodnocujúca bariéry brániace dosiahnutiu cieľov ochrany a právne návrhy na odstránenie týchto bariér.

¹³ V prípade potreby a záujmu je potrebné v dôsledku obmedzení vyplývajúcich z ochrany prírody rátať aj s inými formami náhrady podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z. v znení neskorších predpisov a to za nájom pozemku, výkup pozemkov, zmluvnú starostlivosť alebo finančnú náhradu.

Tab.č. 62. Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2018 – 2033)

Kód projektu	Názov projektu	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok
		(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
SKCHVU021-01	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
SKCHVU021-02	Revitalizácia mokradí v CHVÚ Poiplie	380000	380000	380000	380000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU021-03	Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov	40670	65780	65780	65780	40670	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000
SKCHVU021-04	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Poiplie a jeho hniezdnej úspešnosti	2400	2400	2400	2400	2400	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520
SKCHVU021-05	Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody	4200	4200	4200	4200	4200	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800
SKCHVU021-06	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ	3150	6740	6740	6740	3150	2000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000
SKCHVU021-07	Návrh zmeny všeobecne záväzného predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poiplie a zhodnotenie právneho rámca ochrany prírody	8750	8750	8750	8750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU021-08	Zámenny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie	6600	6600	6600	6600	6600	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
	Spolu (€)	447700	476470	476470	476470	59020	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820

Tab.č.63. Súhrnný prehľad realizačných projektov a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2034 – 2047)

Kód projektu	Názov projektu	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Rok	Spolu (€)
		(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	(€)	
		2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	
SKCHVU021-01	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	60 000
SKCHVU021-02	Revitalizácia mokradí v CHVÚ Poiplie	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 520 000
SKCHVU021-03	Zlepšenie stavu hniezdných biotopov výberových vtáčích druhov	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	4000	378 680
SKCHVU021-04	Monitoring populácií vtáctva v CHVÚ Poiplie a jeho hniezdnej úspešnosti	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	1520	50 000
SKCHVU021-05	Zvýšenie kontrolnej činnosti v oblasti ochrany prírody	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	1800	66 000
SKCHVU021-06	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	1000	51 520
SKCHVU021-07	Návrh zmeny záväzného predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poiplie a zhodnotenie právneho rámca ochrany prírody	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	35 000
SKCHVU021-08	Zámeny pozemkov pre potreby optimalizácie podmienok pre ochranu prírody v CHVÚ Poiplie	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	70 500
	Spolu (€)	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	2 231 700

Tabuľka č. 64 Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2018-2033)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €															
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
ŠOP SR vlastné zdroje	0	0	0	0	0	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964
ŠOP SR rozpočet	0	0	0	0	0	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856
Európske štrukturálne a investičné fondy	445270	471470	471470	471470	56520	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné zdroje ¹⁴	2500	5000	5000	5000	2500	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
Spolu	447770	476470	476470	476470	59520	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820

Tabuľka č. 65 Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2034-2047)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €														
	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2018-2047
ŠOP SR vlastné zdroje	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	1964	49 100
ŠOP SR rozpočet	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	7856	196 400
Európske štrukturálne a investičné fondy	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 916 200
Iné zdroje	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	70 000
Spolu	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	11820	2231700

¹⁴ Ide napr. o finančný nástroj EÚ LIFE a ďalšie nešpecifikované zdroje, vrátane súkromných

4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI

Tabuľka č. 66. Logická matica vyhodnocovania programu starostlivosti

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhov <i>Ixobrychus minutus</i> , <i>Lanius minor</i> , <i>Porzana parva</i> , <i>Otus scops</i> , <i>Coturnix coturnix</i> a <i>Riparia riparia</i> na priemerný.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav výberových druhu <i>Merops apiaster</i> na dobrý.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3. Zachovať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov <i>Ciconia ciconia</i> , <i>Circus aeruginosus</i> , <i>Porzana porzana</i> , <i>Alcedo atthis</i> , <i>Dendrocopos syriacus</i> , <i>Sylvia nisoria</i> , <i>Galerida cristata</i> a <i>Saxicola rubicola</i> .	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
4. Prehodnotiť súčasnú právnu úpravu (vyhláška MŽP SR č. 20/2008 Z. z.) a jej relevantnosť pre ochranu prioritných druhov.	Schválená úprava vyhlášky v prípade potreby	Zoznam adresných zakázaných činností v úprave	Plní sa (ak sú zákazy adresné / ak sú adekvátne upravené hranice) / Plní sa čiastočne / Naplní sa (ak zmeny nie sú adresné / ak nie sú upravené predmety ochrany / ak nie sú adekvátne upravené hranice)
5. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
Operatívne ciele			
1.1. Zvýšiť a udržať populáciu bučiacika močiarného <i>Ixobrychus minutus</i> na priemernej úrovni aspoň 8 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.2. Zvýšiť a udržať početnosť strakoša kolesára <i>Lanius minor</i> nad úrovňou 15 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.3. Zvýšiť a udržať početnosť chriašťa malého <i>Porzana parva</i> na priemernej úrovni aspoň 4 páry.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.4. Zvýšiť a udržať populáciu výrika lesného <i>Otus scops</i> na úrovni vyššej ako 4 páry.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.5. Zvýšiť populáciu prepelice poľnej <i>Coturnix coturnix</i> aspoň o 20 % v priebehu desaťročnej periódy.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.6. Zvýšiť a udržať populáciu brehule riečnej <i>Riparia riparia</i> aspoň na úrovni 300 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.1. Zvýšiť a udržať populáciu včelárika zlatého <i>Merops apiaster</i> na úrovni vyššej ako 100 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.1. Udržať populáciu bociana bieleho	Počet párov	Každoročné	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
<i>Ciconia ciconia</i> na úrovni vyššej ako 50 párov.		zhodnotenie po hniezdnej sezóne	
3.2. Udržať populáciu kane močiarenej <i>Circus aeruginosus</i> na priemernej úrovni 8 párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.3. Udržať populáciu chriašťa bodkovaného <i>Porzana porzana</i> aspoň na priemernej úrovni 20 párov	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.4. Udržať populáciu rybárika riečneho <i>Alcedo atthis</i> aspoň na priemernej úrovni 33 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.5. Udržať populáciu d'atľa hnedkavého <i>Dendrocopos syriacus</i> aspoň na priemernej úrovni 25 párov.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.6. Udržať stabilný trend populácie penice jarabej <i>Sylvia nisoria</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.7. Udržať stabilný trend populácie pipišky chochlatej <i>Galerida cristata</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
3.8. Udržať stabilný trend populácie pŕhľaviara čiernohlavého <i>Saxicola rubicola</i> v rozmedzí 20 % poklesu alebo nárastu oproti súčasnosti.	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
4.1. Prehodnotiť rozsah zakázaných činností, či sú adresné k požiadavkám predmetov ochrany a zlepšeniu kvality ich biotopov v CHVÚ Poiplie a hranice CHVÚ	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy právnych predpisov	Dodaná štúdia analyzujúca limity právnych predpisov ochrany predmetov ochrany. Úpravy právnych predpisov v prospech predmetov ochrany	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy právnych predpisov, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy právnych predpisov)
5.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a dobudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva v CHVÚ Poiplie.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
5.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov a užívateľov (poľnohospodári, lesníci, poľovníci, rybári) pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.1.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
1.1.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch prostredníctvom technických opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov štrkovísk)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.1.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov bučičika a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatravnovaných pásov okolo mokradí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.7. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.8. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.9. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do el. vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
1.1.10. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie v blízkosti hniezdných kolónií od 1.4. –15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.11. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.1.12. Pri otváraní nových štrkovísk zabezpečiť podmienkami rozhodnutia už dopredu časť plôch pre vytvorenie plytčín a litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.13. Dôsledne posúdiť otváranie nových ťažobných jám a v prípade, že ovplyvnia negatívne vodný režim na okolitých lúkach alebo vodných plochách a predmety ochrany, vylúčiť ich realizáciu	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.14. Na existujúcich štrkoviskách a vodných plochách rozšíriť existujúce litorálne porasty	Rozloha rozšírených biotopov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.2.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.3. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať a rozširovať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
1.2.4. Zamedzovať silnému sukcesnému zarastaniu lúk, xerothermných biotopov, hniezdných alejí a okrajov poľných ciest náletovými drevinami	Rozloha zmanažovaného biotopu	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.2.5. Zachovať, resp. obnovovať staré ovocné sady v extravilánoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy trvalých trávnych porastov v CHVÚ, premene pozemkov trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnych porastov na ostatnej pôde. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.8. Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	Rozloha vytvorených trvalých trávnych porastov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.2.9. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) v CHVÚ zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.10. Podporovať chov hospodárskych zvierat a ich voľné pasenie v krajine	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.2.11. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
polí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojovica, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch polí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)			
1.2.12. Revitalizovať a zabezpečiť výsadbu vetrolamov pôvodnými panónskymi druhmi drevín, na území CHVÚ dôsledne kontrolovať a usmerňovať výrub nelesnej drevinovej vegetácie, neznižovať jej výmeru (napr. z dôvodu jej výrubu za účelom výroby drevenej štiepky), zamedziť výrubom solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov	Počet vysadených sadeníc	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.2.13. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.3.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.3.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chriašťa malého aj prostredníctvom technických opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.3.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cieleň manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehľbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chriašťa malého a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.3.7. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať	Rozloha zrevitalizovaných	Záverečná správa z realizačného	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny	mokradí	projektu	
1.3.8. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.9. Vylúčiť vstup a výkon práva rybárstva na hniezdných lokalitách a akékoľvek vyrušovanie od 1.4. - 15.8.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.3.10. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
1.4.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.4.2. Zamedziť výrubom starých stromov v stromoradiach, vetrolamoch, poľných lesíkoch, ovocných sadoch, parkoch, záhradách a solitérnych dutinových stromov v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.3. Popri vodných tokoch zachovať súvislé pobrežné porasty, zachovať tu dreviny hrubšie ako 30 cm	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.4. Realizovať výsadbu pre druh vhodnej nelesnej drevinovej vegetácie v krajine (stromoradia, vetrolamy, remízky, poľné lesíky ovocné sady s druhmi vyšších stromov atď.)	Počet vysadených sadeníc	Správy z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
1.4.5. Zabezpečiť extenzívny spôsob obhospodarovania lúk a pasienkov na potenciálnych hniezdných biotopoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.6. Zamedziť nadmernému zarastaniu lúk a xerothermných biotopov náletovými drevinami	Rozloha zmanažovaného biotopu	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.4.7. Zachovať staré ovocné sady, záhrady a parky aj v intravilánoch sídel	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.8. Na lokalitách vhodných ako hniezdny a potravný biotop, ale bez dostatku vhodných hniezdných dutín a tiež v blízkosti poľnohospodárskych dvorov s chovom zvierat a záhradkárskeho osád, viníc a parkov podporiť hniezdenie druhu vyvesením vhodného typu hniezdných búdok	Počet vyvesených búdok	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.4.9. Vylúčiť používanie insekticídov v poľnohospodárstve v blízkosti lúk, pasienkov a xerothermných biotopov s výskytom výrika	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.4.10. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	účelom jej spoznania)		
1.5.1. Realizovať monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.5.2. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a navrhovať náhradné riešenia (kompenzácie v podobe náhradných lokalít, kde sa zlepšia podmienky pre hniezdenie prepelice, napríklad odstránenie zárastu krovin)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.3. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.4. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej štruktúry krajiny vrátane medzí a úhorov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.5. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a traktoristov o správnom spôsobe kosenia	Počet oslovených farmárov	Prezenčné listiny, fotografie zo stretnutí	Plní sa / neplní sa
1.5.6. Zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v čase kosby so zameraním na zachovanie trávnych porastov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.5.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy trvalých trávnych porastov v CHVÚ, premene pozemkov trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, rozorávaní lúk a trávnych porastov na ostatnej pôde. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných TTP počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.5.8. Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	Rozloha vytvorených trvalých trávnych porastov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.6.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
1.6.2. Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.6.3. Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred priletom vtákov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	Dĺžka upravených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
1.6.4. Vytvárať nové hniezdne príležitosti	Dĺžka upravených stien	Správa	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
a obnovovať zaniknuté kolmé steny		z realizačného projektu	
1.6.5. Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.6.6. Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby priamo na miestach kolónií a v bezprostrednom okolí v pieskovňach po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií brehule hnedej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.6.7. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.1.1. Monitorovať druh za účelom získania údajov o stave populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
2.1.2. Pred začiatkom hniezdnej sezóny zabezpečiť každoročný monitoring stavu hniezdných lokalít s cieľom zistiť stav ich využívania, ohrozenie ťažbou piesku, mieru zarastania hniezdných stien a zavážania hniezdných lokalít odpadom	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.3. Udržiavať hniezdne lokality proti zarastaniu vegetáciou (kosenie, pastva) a zabezpečovať úpravu hniezdných stien tesne pred príchodom včelárikov na hniezdiská aktuálne tesne pred začiatkom hniezdného obdobia	Dĺžka upravených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.1.4. Vytvoriť aspoň tri nové hniezdne steny v dĺžke 50 - 100 metrov a obnovovať zaniknuté kolmé steny (po dohode s organizáciou, ktorej bolo vydané rozhodnutie o využití územia na ťažbu nevyhradeného nerastu).	Dĺžka upravených stien	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
2.1.5. Kontrolovať lokality počas hniezdnej sezóny s cieľom monitorovať a adekvátne riešiť prípadné vyrušovanie alebo ničenie hniezdných nôr (nelegálna ťažba piesku, zapchávanie dier)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.6. Využívať zákonné nástroje (komunikácia s majiteľmi, podnety na príslušné úrady, rozhodnutia) na pozastavenie legálnej ťažby v pieskovňach (aspoň priamo na a v okolí kolónií) po dobu nevyhnutnú pre bezpečné vyhniezdenie kolónií včelárikov zlatých	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.7. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.1.8. Cielenou osvetou zlepšiť vzťah včelárov k tomuto druhu a tak eliminovať	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie zo	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
riziko jeho prenasledovania		stretnutí	
3.1.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.1.2. Systematicky zabezpečovať prekládky problematických hniezd na elektrických vedeniach alebo iných objektoch	Počet upravených a preložených hniezd	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.1.3. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdížka stagnuje alebo rastie)
3.1.4. V rámci stavebných konaní zachytávať prípadné ohrozenia hniezd a navrhovať náhradné riešenia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.5. Na vhodných lokalitách v spolupráci so samosprávami poskytovať nové hniezdne podložky	Počet poskytnutých podložiek	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.1.6. V rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí a vhodnej štruktúry krajiny vrátane mokradí, lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.7. Usmerňovať zásahy do mokradí a vlhkých lúk ako potravných biotopov bociana bieleho, ktoré nesúvisia so zabezpečením starostlivosti o iné výberové druhy CHVÚ, s cieľom udržať tieto biotopy v dobrom stave	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.8. Zamedziť rozorávaniu trvalých trávnych porastov, ich premene na iný druh pozemku, zabrániť opusteniu pôdy. Zabezpečiť aby rozloha reálne využívaných trvalých trávnych porastov počas realizácie programu starostlivosti v CHVÚ neklesla pod 2000 ha.	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.9. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.1.10. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum bocianov a mokradí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.1.11. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a okolí 20 km	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.1.12. Zabezpečiť v Lučenskej časti CHVÚ vytvorenie aspoň 100 ha nových trávnych porastov	Rozloha vytvorených trvalých trávnych porastov	Správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.1.13. Revitalizovať vybrané odvodnené	Rozloha	Správa	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
a zazemnené mokrade	zrevitalizovaných mokradí	z realizačného projektu	
3.2.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.2.3. Zabezpečiť zákonnú ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov a nevhodným úpravám litorálnej vegetácie	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch kane močiarnej s cieľom udržať mokrade v dobrom stave, zabezpečiť dostatočnú vodnú hladinu s optimálnou výškou vodného stĺpca a zabráňovať náhlým výrazným výkyvom vodnej hladiny na hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielený manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, odstraňovanie kríkov, prehĺbovanie zazemnených mokradí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.2.6. V prípade zimnej ťažby trstia alebo manažmentových opatrení v mokradiach kosenie realizovať šachovnicovým spôsobom tak, aby minimálne 1/2 plochy porastov ostala v danom roku nepokosená	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.7. Revitalizáciu alebo manažment biotopov kane močiarnej vykonávať len v mimohniezdnom období (od 16.8. do 31.3.)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.8. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív, rodenticídov a chemických látok v blízkosti biotopov kane močiarnej, komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokradí, zabrániť odvodňovaniu vlhkých a podmáčaných lúk	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.9. Zamedzovať rozorávaniu lúk a zmene druhu pozemkov z trvalých trávnych porastov na ornú pôdu a podporovať zakladanie lúk a pasienkov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.10. Komunikáciou s užívateľmi podporovať ich zapájanie sa do	Počet farmárov informovaných	Prezenčné listiny, počty	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
agroenvironmentálnych schém a ďalších možných i povinných opatrení PRV na poľnohospodárskej pôde zameraných na ochranu mokradí a biodiverzity	o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	distribúovaných publikácií	
3.2.11. Nevykonávať mechanizované nočné kosenie porastov kultúrnych vysokosteblových tráv a lucernovísk, slúžiacich ako nocoviská kaní (od 1.5. do 30.10.), nakoľko preukázateľne pri takomto kosení dochádza k úhynom nocujúcich vtákov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.12. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokradí, lúk, pasienkov, neznižovať rozlohu trvalých trávnych porastov, zabraňovať prevodu trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, zachovať vhodnú štruktúru krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.2.13. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokradí a znečisťovaním povrchových vôd	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.14. Celoplošne eliminovať riziko zranení na konštrukciách 22 kV elektrických vedení inštalovaním chráničiek prípadne kabelážou v zemi a inštalovaním výstražných prvkov na trasách VN eliminovať riziká nárazov letiacich vtákov do elektrických vedení a zároveň zabrániť výstavbe nových vzdušných elektrických vedení	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
3.2.15. Eliminovať riziko nezákonného odstrelu a vykladania otrávených návnad osvetou v poľovníckych združeniach a usmerniť výkon práva poľovníctva na lokalitách s významnými nocoviskami druhu v čase od 1.8. do 30.10.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.16. Usmerniť výkon rybárskeho práva na hniezdiskách kane močiarnej v čase hniezdzenia (od 1.4. do 31.7.)	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.2.17. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vtáctva s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.2.18. Vylúčiť stavbu veterných parkov v CHVÚ a 20 km okolí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.3.2. Realizovať pravidelný monitoring biotopov za účelom zistenia stavu, vhodnosti a vývoja biotopov	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
3.3.3. Zabezpečiť ochranu hniezdných biotopov a zachovanie ich priaznivého stavu, zamedziť likvidácii mokraďových biotopov, zamokrených trvalých trávnych porastov	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.4. Usmerniť vodohospodársku činnosť v CHVÚ Poiplie a vykonať opatrenia pre zlepšenie vodného režimu v hniezdných biotopoch chriašťa bodkovaného aj prostredníctvom technických opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.5. Revitalizovať degradované (zazemnené a zarastajúce mokrade) a vytvárať nové biotopy vhodné ako potencionálne hniezdiská, vykonávať cielely manažment (ochrana a podpora plávajúcej vodnej vegetácie, kosenie makrofytov, prehlbovanie zazemnených mokraďí, úpravy brehov)	Rozloha zrevitalizovaných mokraďí	Záverečná správa z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.3.6. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov obmedziť používanie hnojív a chemických látok v blízkosti biotopov chochlačky a komunikáciou s užívateľmi presadzovať vytvorenie zatrávnených pásov okolo mokraďí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.7. V rámci územnoplánovacích a iných strategických dokumentov požadovať zachovanie mokraďí a vhodnej štruktúry krajiny	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.3.8. Zvýšiť kontrolu a dodržiavanie predpisov na úseku ochrany prírody, vodného a odpadového hospodárstva, najmä v súvislosti so zasypávaním mokraďí	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.3.9. Realizovať ekovýchovné aktivity pre miestne obyvateľstvo, zamerané na ochranu a výskum vodného vtáctva a mokraďí s cieľom vytvoriť pozitívny vzťah k ochrane tohto druhu	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
3.3.10. Zabrániť rozorávaníu trvalých trávnych porastov a aluviálnych lúk a zabezpečiť aby rozloha trvalých trávnych porastov v CHVÚ v priebehu realizácie programu starostlivosti neklesla pod 2000 ha	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.4.1. Zabezpečiť pravidelný monitoring hniezdných lokalít	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.2. Monitorovať populačnú dynamiku a trendy vývoja populácie	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.4.3. Monitorovať znečisťovanie vodných tokov splaškami, odpadkami, priemyselným znečistením (aj nad	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
hranicou CHVÚ), vypúšťaním močovky			
3.4.4. Monitorovať a eliminovať negatívne vplyvy výkonu rybárskeho práva a rekreačných aktivít	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
3.4.5. V nutných prípadoch upravovať hniezdne steny, vytvárať nové hniezdne možnosti rybárika riečného	Dĺžka upravených stien	Správy z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.4.6. Spolupracovať so správcami tokov a MO SRZ pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít, eliminovať výstavbu nevhodných regulačných opatrení (hlavne obsypávanie hniezdných stien lomovým kameňom alebo prehlbovanie koryta)	Dĺžka upravených stien	Správy z realizačného projektu	Plní sa / neplní sa
3.4.7. Organizovať výchovno vzdelávacie podujatia - prednášky a besedy zamerané na vytvorenie pozitívneho vzťahu verejnosti k ochrane rybárika riečného	Počet oslovených osôb	Prezenčné listiny, fotografie zo stretnutí	Plní sa / neplní sa
3.5.1. Monitoring druhu za účelom získania údajov o stave populácie a jej trende	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.5.2. Zamedzenie výrubom pobrežného stromového porastu, solitérnych stromov, stromoradií a vetrolamov v blízkosti intravilánov obcí	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.3. Zachovanie starých ovocných drevín v záhradách a sadoch	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.5.4. Zachovanie starších stromov v intravilánoch obcí (parky, cintoríny, stromoradia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.6.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.3. Na trvalých trávnych porastoch, hlavne na pasienkoch a lúkach ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej, zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinové formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie (ndv) z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho trvalého trávneho porastu, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaneho trvalého trávneho porastu)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.4. Spolupracovať s vlastníckmi a užívateľmi poľnohospodárskych	Počet farmárov informovaných	Prezenčné listiny, počty	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinnou vegetáciou a solitérnymi stromami)	o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	distribúovaných publikácií	
3.6.5. Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cieľový manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie penice jarabej	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov, remízok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.7. Zabrániť zmenšovaniu súčasnej celkovej rozlohy trvalých trávnych porastov v CHVÚ, premene pozemkov trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, rozorávaníu lúk a trávnych porastov na ostatnej pôde	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.8. Usmerniť alebo zamedziť realizácii takých metód obhospodarovania a zásahov do krajiny, ktoré nevyhovujú ekologickým a biologickým nárokom druhu (likvidácia vegetácie pozdĺž ciest a okrajov poľí, degradácia habitatov rozorávaním trvalých trávnych porastov, likvidácia medzí, rekultivácie, poľnohospodárske splašky - hnojivá, aplikovanie umelých hnojív, pesticídov a insekticídov na trvalých trávnych porastoch a okrajoch poľí, vypaľovanie trávy, úhorov a medzí na začiatku a počas hniezdneho obdobia)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.6.9. Odstraňovať invázne a nepôvodné druhy rastlín a drevín, ktoré zásadným spôsobom menia štruktúru biotopu a ovplyvňujú potravnú ponuku (<i>Robinia pseudoacacia</i> , <i>Fallopia sp.</i> , <i>Ailanthus altissima</i>)	Rozloha odstránených porastov	Správy z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
3.7.1. Zabezpečenie monitoringu hniezdnej populácie v CHVÚ	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.7.2. Udržať minimálne súčasnú rozlohu trvalých trávnych porastov v území	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.3. Usmerniť hospodársku činnosť na existujúcich, prípadne možných hniezdiskách (poľnohospodárstvo, ťažba pieskov, intenzívna pastva, rekultivačné zásahy, ap.)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.4. Ponechávanie medzí, okrajov poľných ciest a nevyužívaných úhorov bez zásahu počas hniezdneho obdobia	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.7.5. Komunikáciou s užívateľmi	Počet stanovísk a	Stanoviská	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
súčasných alebo bývalých poľnohospodárskych dvorov a priemyselných areálov zlepšiť úroveň starostlivosti o tieto areály (kosenie, odstránenie odpadkov)	rozhodnutí	príslušných úradov, organizácie OP	
3.8.1. Realizovať pravidelný monitoring druhu za účelom zistenia veľkosti hniezdnej populácie a jej trendu	Počet párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú dostupné údaje v databáze z monitoringu a zhodnotenie) / neplní sa (ak nie sú dostupné údaje)
3.8.2. V rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti prostredníctvom vydávania súhlasov monitorovať, kontrolovať a obmedziť používanie hnojív a chemických prípravkov v boji so škodcami v hniezdných lokalitách	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.3. Na trvalých trávnych porastoch, hlavne na pasienkoch a lúkach ktoré sú hniezdiskami strakošov a penice jarabej, zachovávať rozptýlenú zeleň a krovinové formácie (na pasienkoch ponechať min. 15 % nelesnej drevinovej vegetácie (ndv) z celkovej z rozlohy obhospodarovaného trvalého trávneho porastu, na lúkach ponechať min. 10 % ndv z celkovej z rozlohy obhospodarovaného trvalého trávneho porastu)	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.4. Spolupracovať s vlastníkmi a užívateľmi poľnohospodárskych pozemkov pri zabezpečovaní ochrany druhu a jeho výskytových lokalít, udržiavať tradičné využívanie pôdy vo vhodných biotopoch (extenzívne pasienky s rozptýlenou krovinovou vegetáciou a solitérnymi stromami)	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
3.8.5. Zamedziť zmene sukcesne zarastených TTP na lesný pozemok, podporiť cielený manažment týchto biotopov s cieľom obnovenia podmienok pre hniezdenie prhlaviara čiernohlavého	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.6. V rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnych porastov, remizok, stromoradií, poľných lesíkov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí, úhorov, zarastených okrajov ciest	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
3.8.7. Zabrániť znižovaniu súčasnej celkovej rozlohy trvalých trávnych porastov v CHVÚ, premene pozemkov trvalých trávnych porastov na ornú pôdu, rozorávaniu lúk a trávnatých porastov na ostatnej pôde	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
4.1.1. Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v programe starostlivosti vyhláškou MŽP SR č. 20/2008 Z. z. a platnými právnymi predpismi	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
4.1.2. Aktualizovať zoznam zakázaných činností vo vyhláške MŽP SR č. 20/2008 Z.	Schválená úprava vyhlášky v prípade	Zakázané činnosti novej právnej	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
z., aby kopíroval relevantné usmernenia a zásady hospodárenia vychádzajúce z programu starostlivosti o CHVÚ Poiplie	potreby, inak štúdia	úpravy alebo zhotovená štúdia	
4.1.3. Na základe zmapovania druhov spracovať návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Poiplie s cieľom upraviť hranice CHVÚ Poiplie odčlenením, urbanizovaných zón a pričlenením zachovalých území s výskytom kritériových druhov a zachovalých mokradí (močiar Béter, močiar severozápadne od Tešmaku) a upraviť zoznamy zakázaných činností	Počet štúdií	Zhotovené štúdie	Plní sa / neplní sa
5.1.1. Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ Poiplie	Počet farmárov informovaných o možnostiach podpory vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa
5.1.2. Pri investíciách do mäkkých foriem cestovného ruchu (napr. výstavba nových turistických chodníkov, altánkov, rozhľadní) zvážiť a posúdiť tieto investície z pohľadu dopadu na predmety ochrany	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
5.1.3. Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučný chodník, fotokryty pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet vybudovaných prvkov infraštruktúry pre pozorovanie vtáctva	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.4. Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.1.5. Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.1.6. Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a pravidelne umiestňovať súvisiace články aj do regionálnych médií.	Počet vydaných titulov publikácií	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.1.7. Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať obyvateľov pre mapovanie a ochranu (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.1. Realizovať informačné aktivity pre farmárov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o správnom hospodárení v CHVÚ	Počet návštevníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.2. Spolupracovať so správcami tokov a vodných plôch pri zabezpečovaní ochrany rybárika a jeho hniezdných lokalít	Počet dobrovoľníkov	Prezenčné listiny, fotografie	Plní sa / neplní sa
5.2.3. Spolupracovať so správcami elektrických rozvodných sietí na prekládkach hniezd bociana bieleho a pri ošetrovaní prvkami zabraňujúcimi kolíziám vtáctva	Počet preložených hniezd	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.2.4. V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť nelegálne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových	Počet odstránených stavieb	Správa z realizačných projektov	Plní sa / neplní sa
5.2.5. Zabezpečiť dostatočné informovanie vlastníkov a užívateľov pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť	Počet farmárov a vlastníkov informovaných o možnostiach podpory	Prezenčné listiny, počty distribuovaných publikácií	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	vhodného hospodárenia pre ochranu prírody v CHVÚ		
5.2.6. V prípade potreby zameniť pozemky súkromných vlastníkov umiestnených v územiach s vysokým obmedzením z titulu ochrany prírody za štátne pozemky na lokalitách s nižším stupňom obmedzení alebo bez nich	Počet zámenných zmlúv	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa
5.2.7. Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) v CHVÚ zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ

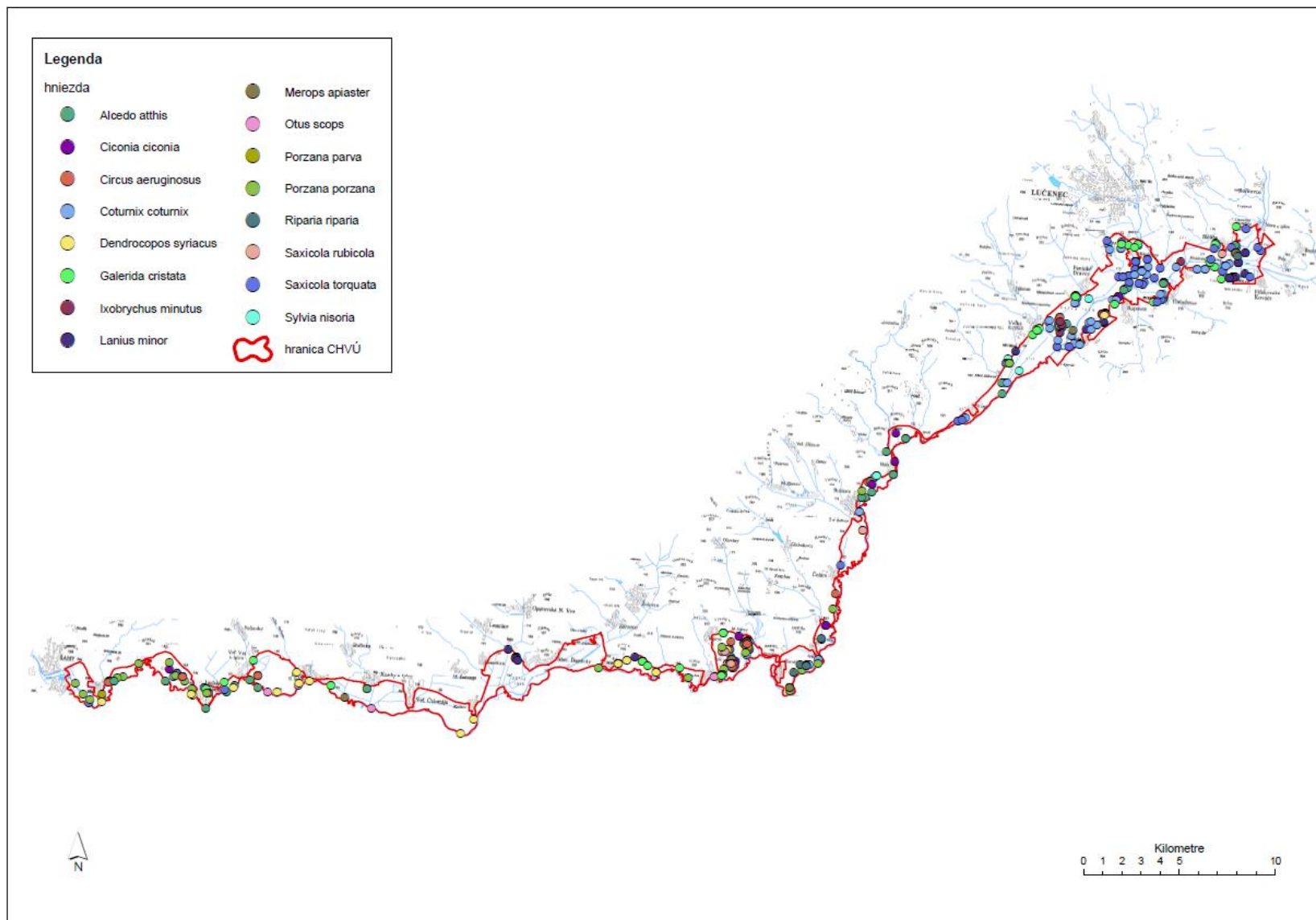
- Aymí, R., Gargallo, G. & de Juana, E. (2015). Barred Warbler (*Sylvia nisoria*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58954> on 24 September 2015).
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Collar, N. (2005). Common Stonechat (*Saxicola torquatus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/58515> on 16 September 2015).
- Danko, Š. a Balla, M. (2002). Bučačik močiarny (*Ixobrychus minutus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Danko, Š. a Sárossy, M. (2002). Výrik obyčajný (*Otus scops*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Darolová, A. a Slobodník, V. (2002). Včelárik zlatý (*Merops apiaster*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrty/>
- Demko, M. (2002). Prepelica poľná (*Coturnix coturnix*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Elliott, A., Garcia, E.F.J. & Boesman, P. (2014). White Stork (*Ciconia ciconia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52744> on 16 September 2015).
- Fry, H. & Boesman, P. (2014). European Bee-eater (*Merops apiaster*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55850> on 14 September 2015).
- Fulín, M. (2002). Bocian biely (*Ciconia ciconia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Fulín, M. a Gúgh, J. (2014). Bocian biely (*Ciconia ciconia*) na Slovensku. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava.
- Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P. & Wood, K.L. (1999). Eurasian Scops-owl (*Otus scops*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/54959> on 7 October 2015).
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B., 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznectva a ochrany pôdy
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Alcedo atthis – Ledňáček říční. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/II. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Coturnix coturnix – Křepelka polní. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 2/I. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (2005). Merops apiaster – Vlha pestrá. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha.
- Hudec, K. a Šťastný, K. (eds.) (2005). Porzana parva – Chrástal malý. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR. Díl II/1. Academia, Praha.
- de Juana, E. & Suárez, F. (2004). Crested Lark (*Galerida cristata*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from

- <http://www.hbw.com/node/57674> on 17 September 2015). Karaska, D., Trnka, A., Danko, Š. (2002). Kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Karaska, D. a Cichocki, W. (eds.), 2014: Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava, 434 pp.
 - Karaska, D., Trnka A., Krištín A. & Ridzoň, J. 2015: Chránené vtáčieho územia Slovenska. – Štátna ochrana prírody Slovenskej Republiky, Banská Bystrica.
 - Kasa, M., 2014. Územný plán veľkého územného celku Banskobystrického kraja, Zmeny a doplnky 2014, Smerná časť, Banská Bystrica: Line Design, s.r.o.
 - Klaučo, Ľ, 2001: Konceptia územného rozvoja Slovenska, Bratislava: Aurex, s.r.o.
 - Krištín, A. (2002). Penica jarabá (*Sylvia nisoria*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
 - Krištín, A. 2002b. Pipíška chochlatá (*Galerida cristata*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
 - Krištín, A. 2002c. Pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola rubicola*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
 - Krištín, A. (2002a). Strakoš kolesár (*Lanius minor*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
 - Malesevic, E., 1892. Losonc faunája vagyis az 1876 év őszétől az 1891 év végeig talált és meghatározott állatfajok rendszeres felsorolása és a fauna jellemzése. A Losonci magy. kir. állami főgymnasium értésítője, 1891-1892. Losonc, 3–47 pp.
 - Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
 - Martínez-Vilalta, A., Motis, A. & Kirwan, G.M. (2014). Common Little Bittern (*Ixobrychus minutus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52722> on 15 September 2015).
 - McGowan, P.J.K., de Juana, E. & Boesman, P. (2013). Common Quail (*Coturnix coturnix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2013). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53434> on 16 September 2015).
 - Miklós, L., 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
 - Mojžiš M, Kerestúr D, Václav R, Krištín A. 2011. Vtáctvo Chráneného vtáčieho územia Poiplie. SOS/BirdLife Slovensko, Ústav zoológie SAV, 1. revidované vydanie, Bratislava.
 - Orta, J., Boesman, P., Marks, J.S., Garcia, E.F.J. & Kirwan, G.M. (2015). Western Marsh-harrier (*Circus aeruginosus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2015). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53021> on 15 September 2015).
 - Pavlík, Š. (2002). Ďateľ hnedkavý (*Dendrocopos syriacus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
 - Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
 - Register evidencie navrhovaných, určených, blokovaných a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
 - Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, Pamiatkový úrad SR, 2015 dostupný na <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>
 - Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
 - Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>

- Salaj, J. 1987: Ekologické rozšírenie vtákov Lučenskej kotliny. Martin, Osveta, 186 pp.
- SOS/BirdLife Slovensko (2013). Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v CHVÚ. ŠOP SR, Banská Bystrica.
- Šťastný, K., Hudec, K. (2011). *Lanius minor* – Ťuhýk menší. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR. Díl III/2. Academia, Praha.
- Šťastný, K. a Hudec, K. (2011). *Saxicola torquatus* – Bramborníček černohlavý. Academia, Praha. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.
- Šťastný, K. a Hudec, K. a (2011). *Sylvia nisoria* – Penice vlašská. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl 3/I. Academia, Praha.
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- Taylor, B. (1996). Little Crake (*Zapornia parva*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53657> on 15 September 2015).
- Taylor, B. (1996). Spotted Crake (*Porzana porzana*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53659> on 14 September 2015).
- Trnka, R. (2002a). Chriašť bodkovaný (*Porzana porzana*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Trnka, A. (2002b). Chriašť malý (*Porzana parva*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) (2002). Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Turner, A. (2004). Collared Sand Martin (*Riparia riparia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/57697> on 29 October 2015).
- Vass, D., 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Vyhláška MŽP SR č. 20/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Poiplie
- Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu
- Winkler, H., Christie, D.A. & de Juana, E. (2014). Syrian Woodpecker (*Dendrocopos syriacus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/56226> on 16 September 2015).
- Woodall, P.F. (2001). Common Kingfisher (*Alcedo atthis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/55801> on 16 September 2015).
- Yosef, R. & International Shrike Working Group (2008). Lesser Grey Shrike (*Lanius minor*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) (2014). *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/60480> on 20 September 2015).

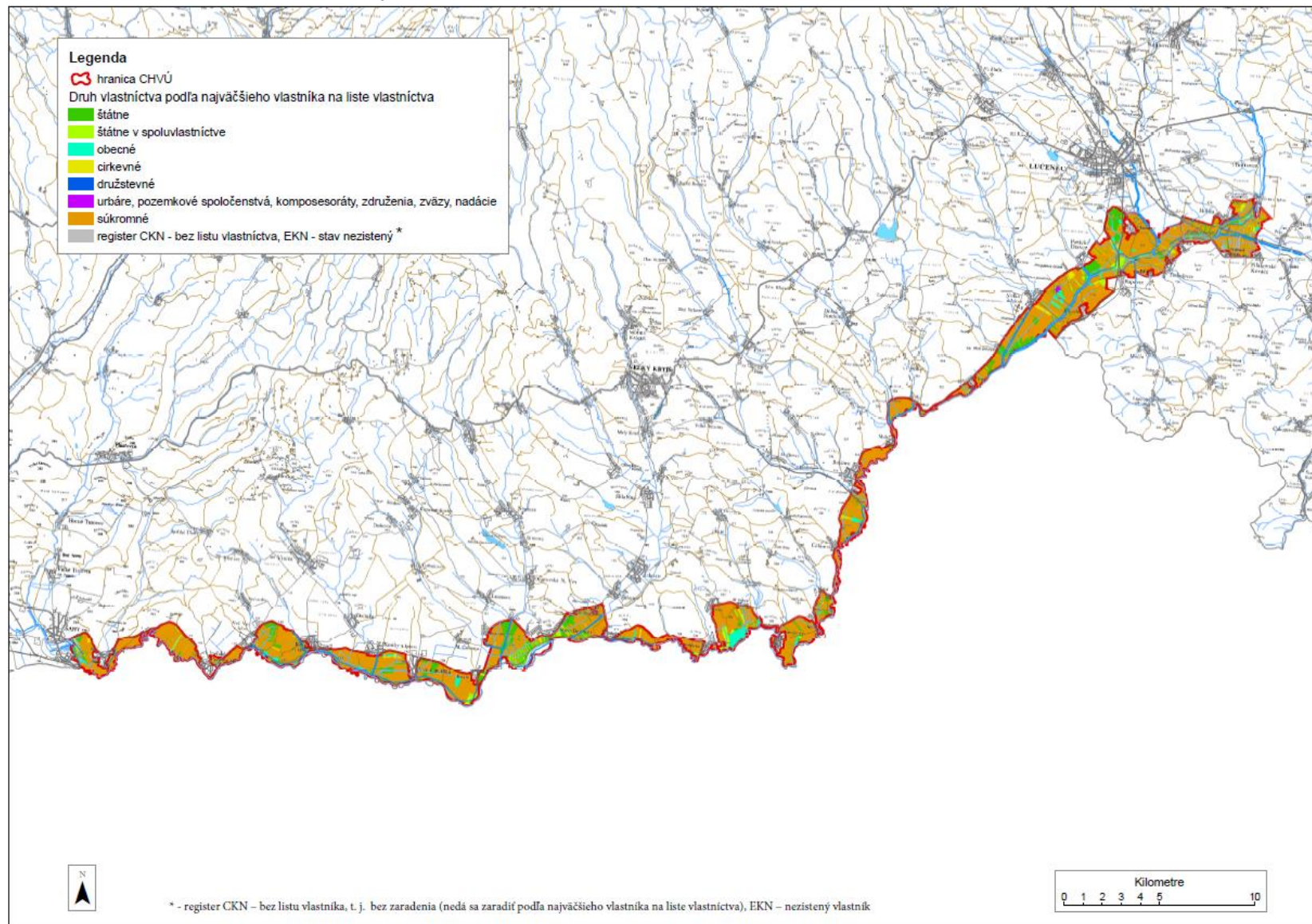
6. PRÍLOHY

6.1 Mapa predmetov ochrany v CHVÚ Poiplie

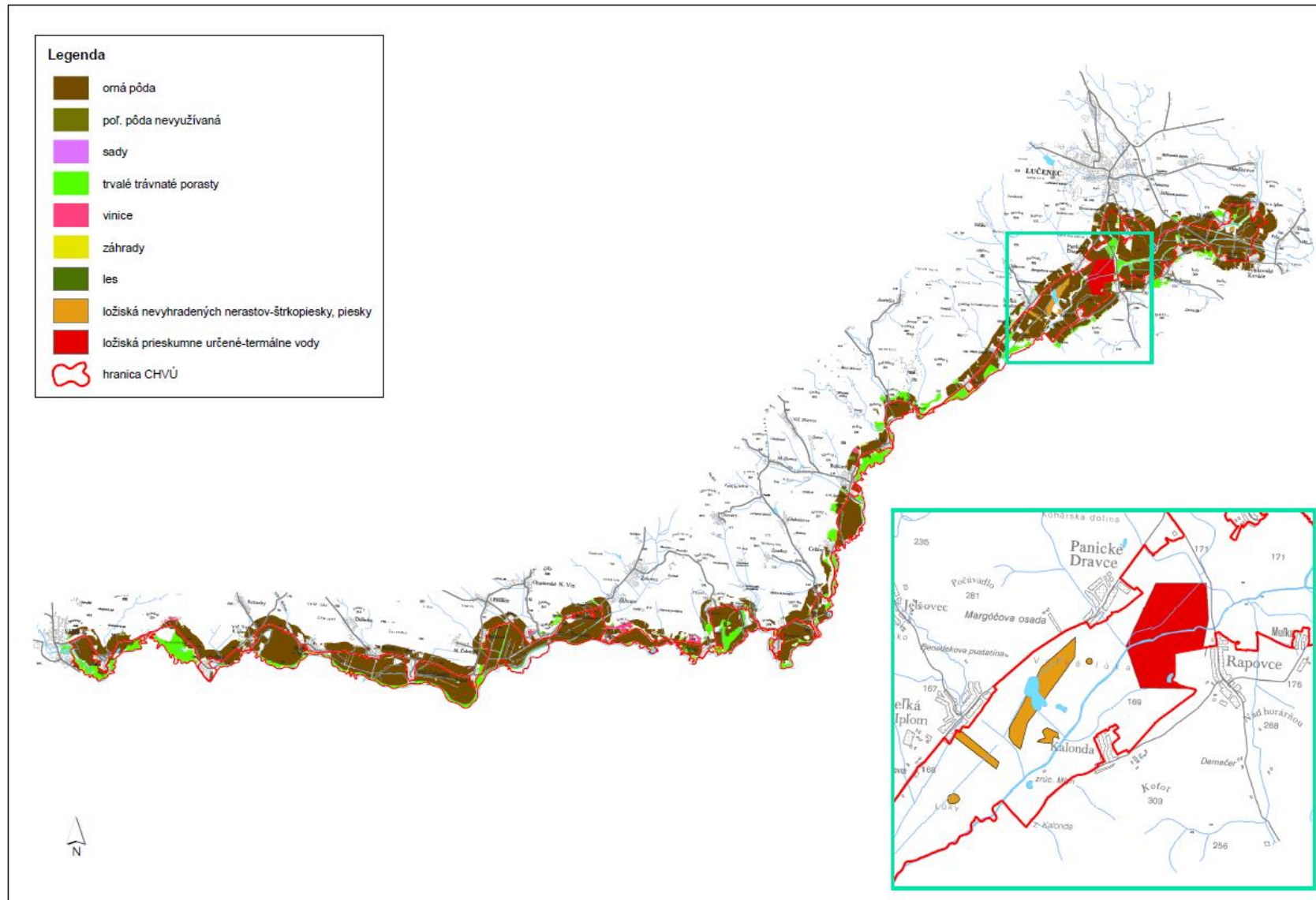

1:175 000

6.2. Mapa vlastnícko - užívateľských vzťahov v CHVÚ Poiplie

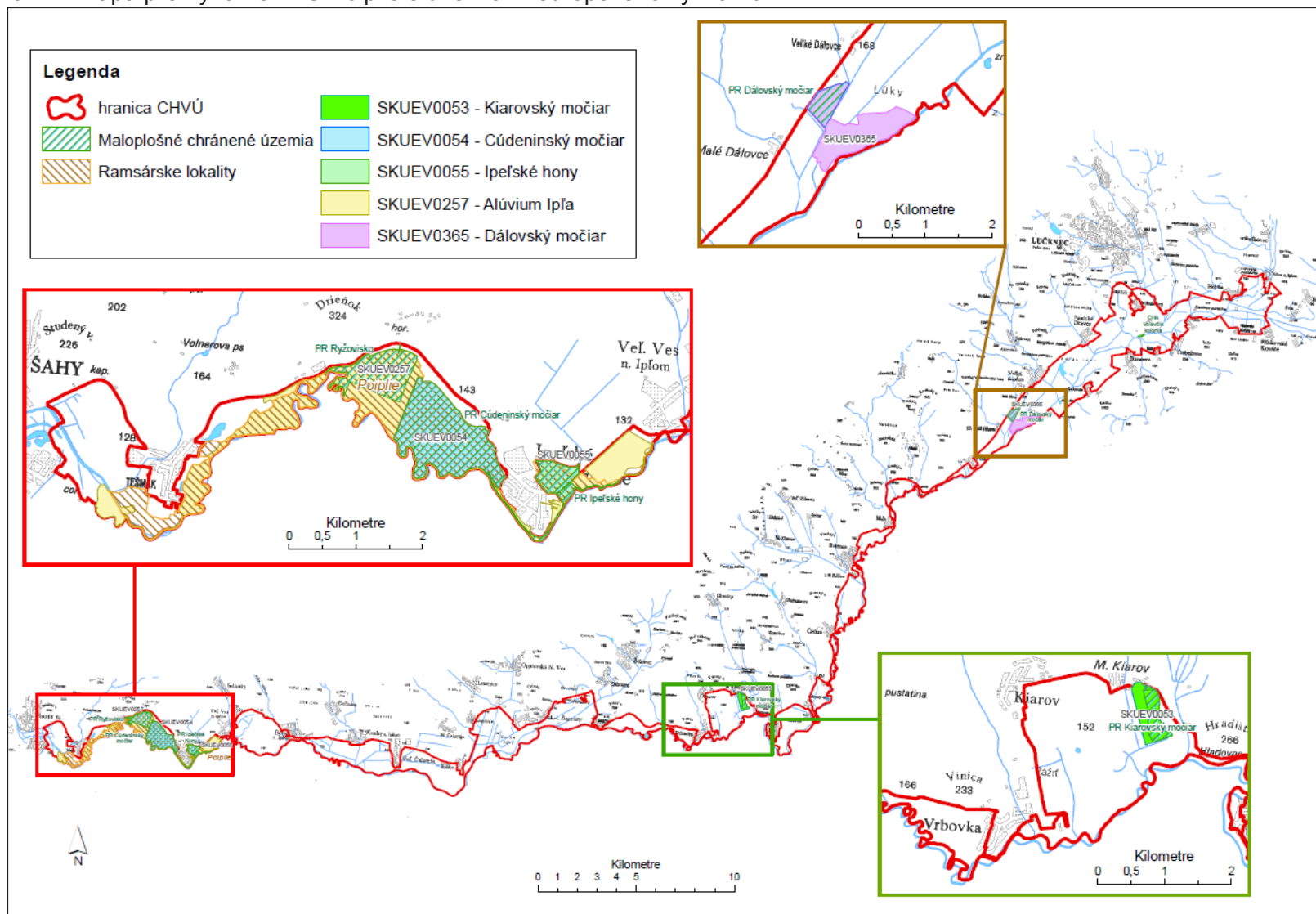

6.3. Mapa využitia územia v CHVÚ Poiplie

6.4. Iná dokumentácia

6.4.1. Mapa prekryvov CHVÚ Poiplie s územiaми európskeho významu

6.4.2. Porastová mapa CHVÚ Poiplie

